

**”MUKAVIA HETKIÄ ÄIJÄSEURASSA LASTEN
EHDOILLA”**

Osallistuminen isä-lapsi-toimintaan ja sen merkitys isille ja perheille

Anna Jalkanen

Pro gradu
Jyväskylän yliopisto
Kasvatustieteiden laitos
Varhaiskasvatus
Syksy 2007

TIIVISTELMÄ

Anna Jalkanen. 2007. ”Mukavia hetkiä äijäseurassa lasten ehdoilla” – Osallistuminen isä-lapsi-toimintaan ja sen merkitys isille ja perheille. Jyväskylän yliopisto. Kasvatus-tieteiden laitos. Varhaiskasvatus. Pro gradu –työ.

Tutkimustehtävänä oli selvittää, mitä Mannerheimin Lastensuojeluliiton Keski-Suomen piirin Perhetalo-hankkeen Isä-Pappa-Dad-toiminta on antanut mukana oleville isille ja perheille, kuinka se on tukenut ja mahdollisesti kehittänyt toimintaan osallistuneiden isien isyyttä sekä miten isät kokevat isyydestä käytävän keskustelun.

Tutkimusmenetelminä oli kysely ja teemahaastattelu. Tutkimuksen kohderyhmän muodostivat Isä-Pappa-Dad-iskänilloissa käyvät isät. Kyselyyn vastasi 13 isää, joista lisäksi 6 haastateltiin. Kysely tehtiin myös heidän puolisoilleen. Heistä 9 vastasi.

Tutkimuksessa kävi ilmi, että isätoiminnassa mukana oleminen on antanut paljon isille ja koko perheelle. Isät ovat saaneet uusia ystäviä ja vertaisryhmän tukea. Isät ja lapset ovat saaneet yhteistä aikaa kodin ulkopuolella. Lapset ovat saaneet uusia ystäviä ja tottuneet toimimaan myös kodin ulkopuolella. Puolisot ovat saaneet aikaa itselleen. Perheet ovat tutustuneet toisiinsa myös toiminnan ulkopuolella. Iskänilloista on tullut perheille osa viikkorutiinia.

Isät ilmoittavat olevansa kiinnostuneita isyydestä ja perheestä käytävästä keskustelusta. Isiä kiinnostaa omien kokemusten peilaaminen toisten isien perheiden kokemuksiin – vertaistuki on merkittävä asia. Tärkeää isille on myös tieto siitä, että on mahdollisuus päästä keskustelemaan isyydestä ja perhe-elämästä, jos tarvetta löytyy.

Isä-lapsi-toiminnan merkityksellisyydestä kertoo se, että vaikka Perhetalo-hanke päättyi 2006, jatkuu Isä-Pappa-Dad-iskänillat edelleen. Vastaavanlaista toimintaa on alkanut muuallakin Jyvässeudulla.

Asiasanat: isä, isyys, isätoiminta, isyyskeskustelu, vertaisryhmä, vertaistuki

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	ISYYS	7
	2.1 Isyyden muuttuminen	7
	2.2 Isyyden muodot	11
	2.3 Isätyypit.....	14
	2.4 Jaettu vanhemmuus.....	16
3	ISYYS ASiantuntijAPUHEESSA, MEDIASSA JA ARKIPÄIVÄN KESKUSTELUISSA	19
	3.1 Asiantuntijoiden näkemys isyydestä.....	19
	3.2 Isyys mediassa.....	22
	3.3 Isyys jokapäiväisissä keskusteluissa.....	25
4	ISYYDEN TUKEMINEN	30
	4.1 Perhetyö	31
	4.2 Isyidentukemistyö.....	34
	4.3 Mannerheimin Lastensuojeluliiton Keski-Suomen piirin Perhetalo-hanke .	36
5	TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA –ONGELMAT	38
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	39
	6.1 Tutkimuksen kohderyhmä.....	39
	6.2 Tutkimusmenetelmät.....	40
	6.3 Aineiston hankinta.....	42
	6.4 Aineiston kuvaus	43
	6.4.1 Kyselyaineisto	44
	6.4.2 Teemahaastatteluaineisto	45
	6.5 Aineiston analyysi	45
7	ISÄ-PAPPA-DAD ISKÄNILLAT JA ISYYS	49
	7.1 Isä-Pappa-Dad-iskänillat	49
	7.1.1 Miksi ja miten mukaan Isä-Pappa-Dad-toimintaan	49

7.1.2	Mitä Isä-Pappa-Dad-toiminta on antanut isille ja perheille	51
7.1.3	Iskänillat ja perheen arki	53
7.1.4	Tukea isyyteen.....	55
7.1.5	Yhteenvedo Isä-Pappa-Dad-toiminnasta.....	57
7.2	Isyys	58
7.2.1	Kokemuksia isyydestä	58
7.2.2	Keskustelua isyydestä ja perhe-elämästä julkisuudessa ja iskän- illoissa	59
7.2.3	Väittämät.....	64
7.2.4	Koontia isyyskeskustelusta	67
8	POHDINTA.....	70
8.1	Jaettu vanhemmuus.....	71
8.2	Vertaisryhmän merkitys	73
8.3	”Olla ite oppipoikana”: keskustelua isyydestä.....	74
8.4	Tutkimuksen luotettavuuden arviointi	76
8.5	Lopuksi	78
	LÄHTEET	80
	LIITTEET	
	Liite 1 Isien kyselylomake	84
	Liite 2 Teemahaastattelurunko	88

1 JOHDANTO

Syksyllä 2004 tein maisteriopiskeluihini liittyvän asiantuntijuus-harjoittelun Mannerheimin Lastensuojeluliiton Keski-Suomen piirin toteuttamassa Perhetalo-hankkeessa. Yksi Perhetalo-hankkeen toiminnoista oli Isä-Pappa-Dad-iskänillat. (Jatkossa käytetään lyhennettä IPD.) Silloin sain kipinän tehdä gradun isä-lapsi-toiminnasta.

Perhetalo-hanke oli vuosille 2003–2006 sijoittuva projekti. Sen päämääränä oli ennaltaehkäistä lapsiperheiden ongelmia sekä lisätä lasten ja vanhempien hyvinvointia. Hankkeessa kehitettiin vanhemmuuden tukemisen muotoja, jotka vastaavat eri elämänvaiheissa olevien lapsiperheiden tuen tarpeisiin arkilähtöisesti, nopeasti ja joustavasti omalla lähiasuinalueella. IPD-iskänillat olivat yksi hankkeen toimintamuodoista. Iskänillat alkoivat Jyväskylässä syksyllä 2003. Aluksi mukana kävi vain muutamia isiä lapsineen, pikku hiljaa toiminta kuitenkin vakiintui ja yhä useampi isä löysi mukaan toimintaan. Hankkeen loppumisen jälkeen IPD-ryhmä jatkaa omaehtoisena ryhmänä. (Perhetalo-hanke 2007.)

Isänä oleminen ja isyys ovat viime vuosina olleet julkisessa keskustelussa enemmän esillä kuin aiemmin. Äidin rooli on muuttunut ja samalla myös isän rooli. Isyyttä onkin tutkittu viime aikoina yhä enemmän ja siitä löytyy jo melko paljon tutkimustietoa. Isistä ja uudesta isyydestä puhutaan koko ajan enenevässä määrin niin lehtien keskustelupalstoilla, televisiossa kuin kauppajonossakin. Vaikka edelleenkin äitipainotteisuuden voi huomata, halutaan isyyttä ja isänä olemista tukea. Yksi isyyden tukemuoto on isä-

toiminta, joka on melko uusi asia eikä sitä ole ainakaan Suomessa kovin laajasti tutkittu. Isät ovat tutkimusten mukaan toivoneet lisää vertaistukea isyyteensä ja isänä olemiseen, samoin kuin kahdenkeskistä aikaa lapsen kanssa (ks. mm. Paajanen 2006).

Tutkimukseni tarkoituksena on selvittää, miten IPD-toiminta on tukenut toiminnassa mukana olevien isien isyyttä. Onko se tuonut jotain uutta isyyteen tai laajemmin perhe-elämään? Toisena tarkoituksena on selvittää kuinka isät näkevät ja kokevat isyydestä käytävän keskustelun. Isyyskeskustelulla tutkimuksessa tarkoitetaan laajasti kaikkea isyyteen, isänä olemiseen ja myös perheeseen liittyvää keskustelua.

Luvussa 2 tarkastelen aluksi isyyden ja perhe-elämän muuttumista sekä isyyden erilaisia muotoja, joita ovat biologinen, juridinen, sosiaalinen ja psykologinen isyys. Seuraavaksi esittelen erilaiset isätyypit, joita tutkimuksissa on tullut esille ainakin neljä: poissaoleva, perinteinen, avustava ja uusi isä. Jaettu vanhemmuus on myös saanut oman lukunsa, sillä äidillä on merkittävä rooli siinä, millainen isä mies on, esimerkiksi antaako äiti isälle tilaa olla sellainen isä kuin hän on.

Luvussa kolme kerrotaan kuinka isyyttä käsitellään asiantuntijapuheessa, mediassa ja arkipäivän keskusteluissa. Neljännessä luvussa käsitellään isyyden tukemista yleensä ja perhetyön näkökulmasta. Siinä esitellään erilaisia isyydentukemishankkeita sekä tarkemmin Perhetalo-hanke ja sen IPD-toiminta.

Tutkimuksen tulokset esitellään luvussa 7, tekemällä selkoa siitä kuinka IPD-toiminnassa mukana olevat isät olivat tulleet mukaan toimintaan ja mitä toiminta oli heille antanut. Toisena painopisteenä on isyys ja isyydestä käytävä keskustelu. Tulosten pohdinta löytyy luvusta 8.

2 ISYYS

Isyys on hyvin monimuotoinen asia eikä sitä voi tiivistää yhteen lauseeseen. Olenkin lähtenyt avaamaan isyyden käsitettä perehtymällä hiukan isyyden muuttumiseen, isyyden muotoihin ja niin sanottuihin isärooleihin. Luvun lopussa käsitellään lisäksi jaettava vanhemmuutta.

2.1 Isyyden muuttuminen

Isyys ja isänä oleminen sekä perhe-elämä ovat parhaillaan voimakkaan muutoksen tilassa. Käsitteet isyydestä ja äitiydestä ovat vahvasti sidoksissa kulttuuriin ja aikakauteen. (Mm. Huttunen 1993, 6.) Isyyden muuttumisen taustalla on siis myös perheen muuttuminen viime vuosikymmeninä länsimaisessa yhteiskunnassa.

Kysymys lapsista, lasten hoidosta ja kasvatuksesta miellettiin aina 1960-luvun murrokseen asti ensisijaisesti ja lähes yksinomaan äitien asiaksi. Sukupuolikeskustelu herätti vaatimuksen siitä, että miehet ryhtyvät hoitamaan sekä lapsia että kotia. 1970-luvulla astuivat voimaan uudet lait isyydestä, muun muassa lait elatuksesta ja isyyden tunnistamisesta. 1980-luvun puolivälissä laadittiin laki lapsen huolto- ja tapaamisoikeudesta. 1980- ja 1990-luvuilla isyys nousi keskeiseksi perheteemaksi. Mannerheimin Lasten-

suojeluliitto ja Väestöliitto nimesivät 1980-luvun ”isän vuosikymmeneksi”. Lainsäädännössä siirryttiin 1980-luvun kulussa yhä enemmän äitiyttä määrittävistä laeista sukupuolineutraaleihin vanhempien oikeuksia ja velvollisuuksia koskeviin lakeihin sekä isien erikoisoikeuksiin. (Vuori 2003, 51–52.)

Beck ja Beck-Gernsheim (1995) ovat tarkastelleet perheen kehityshistorian muuttumista länsimaaisessa yhteiskunnassa ja erottaneet kolme kehitysvaihetta siirryttäessä esiteollisesta ajasta moderniin aikaan. *Ensimmäisessä vaiheessa* perhe oli taloudellinen yksikkö, jossa aviopuolisot eivät näyttäneet erillisinä yksilöinä, vaan perheyhteisönsä jäseninä. Puolison valintaa rajoittivat etukäteen määritellyt kriteerit ja avioliitto järjestettiin. Miehellä ja vaimolla oli selkeästi rajatut tehtävät ja he tiesivät mitä heiltä odotettiin. *Toisessa vaiheessa*, kun laajempi perheyhteisö alkoi hajota, miesten odotettiin organisoivan oman perheensä elämä. Perheen kiinteys säilyi ehyenä naisten oikeuksien kustannuksella. (Beck & Beck-Gernsheim 1995, 76-79, 88; Korvela 2003, 13.)

Parhaillaan on menossa *kolmas vaihe*, jossa molemmat sukupuolet ovat joutuneet kohtaamaan oman elämänsä rakentamisen autuuden ja taakan. Tällä tarkoitetaan sitä, että puolisoilla on enemmän vapautta, mutta samalla vähemmän perheen ulkopuolelta tulevaa tukea. Puolisoiden tulee neuvotella keskenään yhteisistä tavoitteistaan. Nykytilanne mahdollistaa todellisen kumppanuuden rakentamisen, mutta ongelmaksi voi muodostua tasapainon löytäminen omana itsenä olemisen ja toisen ihmisen kanssa koetun yhteisyyden välillä, kun toinenkin on yhtäläillä etsimässä itseään. (Beck & Beck-Gernsheim 1995, 76-79, 86; Korvela 2003, 13.)

Perhemuutosten yleisenä taustavoimana on pidetty lisääntyntä individualismia, ihmisten pyrkimystä kohti yksilöllisyyttä ja itsensä kiistatonta toteuttamista. Näin onkin syntynyt individualistinen perhekäsitys, joka on syrjäyttänyt perinteisen familistisen perhekäsityksen. Nykyään perheellistyminen nähdään projektina projektien joukossa. Yksilöllistymisestä on seurannut monenlaisia muutoksia perhe-elämässä. Perherakenteet ovat muuttuneet, yksinhuoltaja- ja uusperheet ovat lisääntyneet. Parisuhteen merkitys on korostunut, osin myös vanhemmuuden kustannuksella. Vanhemmaksi tuloa lykätään ja

perheen sisäiset sukupolvi- ja sukupuolierot muuttuvat. Myös eropäätös tehdään herkemmin kuin aiemmin. (Huttunen 2001, 37–39.)

Kaikki nämä muutokset ovat osaltaan vaikuttaneet myös isyyden muuttumiseen. Esimerkiksi lisääntyneiden erojen myötä isyys on alkanut saada uusia ilmenemismuotoja, joista esimerkkejä ovat ”etä-isät” ja ”uusio-isät”. Lapsensa kanssa arkea jakavien isien osuus vähenee koko ajan. Vaikka yhteishuoltajuuden yleistymistä voi pitää isyyttä vahvistavana suuntauksena, käytännössä se ei näytä aina toimivan niin. Huttunen 2001, 50–55.) Ydinperhe-isyyks on kuitenkin edelleen yleisin suomalaisen miehen isyyden muoto, jota edustaa noin 70 % isistä. Ydinperhe-isyydellä on vahvat ulkoiset puitteet eikä se helposti joudu ulkoisen kritiikin kohteeksi, vaikka sitä toteutettaisiin poikkeavastikin (mm. etä-isät, jotka ovat paljon poissa kotoa esim. työn tai harrastusten takia). Ydinperheideologiaan voisikin sanoa kuuluvan myytin onnellisesta isäsuhteesta. (Mts. 69–72.)

Lammi-Taskulan (1998, 17) mukaan isyyteen liittyvää muutosta voi tarkastella ainakin kolmella tasolla: asenteiden, käytäntöjen sekä yhteiskunnallisen perhepolitiikan tasolla. Kyselytutkimuksissa julki tuodut asenteet osoittavat, että asenteet ovat muuttuneet siten, että miesten odotetaan osallistuvan entistä enemmän lasten hoitoon ja kasvatukseen. Myös käytännön tasolla asiat ovat muuttuneet. Tätä kuvaa muun muassa se, että isyyden pitäminen on vuosien varrella yleistynyt. Huttunen ja Hämäläinen (1993, 115) esittävät asian niin, että miestä on yritetty saada rikkomaan rajojaan. On luotu pehmo miehen monimerkityksinen vastakäsite: miehelläkin saa olla tunteita, hänen ei tarvitse olla aina tehokas ja asiakeskeinen, ja hänkin osaa hoitaa lapsia ja muodostaa heihin läheisen suhteen.

Merja Korhosen (1999) väitöskirjatutkimuksen tavoitteena oli kuvata ja ymmärtää suomalaisessa kotikasvatuksessa tapahtuneita muutoksia paneutumalla vanhemmuuden, erityisesti isyyden, muutoksiin. Hän vertasi keski-ikäisten, vuonna 1949 syntyneiden, miesten kertomuksia lapsuutensa isäkokemuksista siihen, miten miehet kuvaavat omaa vanhemmuuttaan. Tutkimuksessa kävi ilmi, että nyky-isien vanhemmuus on monivaihteisempaa. Haastateltujen lapsuuskertomuksissa hahmottui neljänlaisia isiä, joita kaikkia yhdisti vahva auktoriteettiasema. Miesten oman vanhemmuuden kuvauksista saattoi

kuitenkin erottaa viisi melko erilaista isätyyppiä: *vastuutaan korostavat isät, taustalta tukijat, toiminnalliset isät, miehiset auktoriteetit* sekä *otteensa menettäneet isät*. Lisäksi haastateltujen joukossa oli yksi harvinaisuus: *poikkeuksellisen äidillinen isä*. Korhonen toteaa olevan mahdollista, että aika on tehnyt tehtävänsä niin, että vain olennaisimmat piirteet omien vanhempien suhtautumistavoista ovat säilyneet elävinä muistikuvina. Todennäköisempää on kuitenkin, että vanhemmuus on 1950-luvulta 1990-luvulle tultaessa muuttunut yhteiskunnallisen murroksen myötä siinä määrin, että muutos näkyy myös isyyden moninaistumisena. (Korhonen 1999, 8-9.)

Myös Huttunen (1993, 7) tuo esille sen, että 1990-luvun isät ovat aktiivisempia. Tasa-arvolainsäädännön ja vanhempainlomajärjestelmän kehittyminen on edistänyt isien osallistumista. Samoin Kaukola ja Nyman (2000, 68) kuvaavat tämän päivän isiä seuraavasti: he ottavat erilailla vastuuta perheestään, ovat sitoutuneempia sekä valmiimpia antamaan aikaansa perheen käyttöön.

Muutosta miesten omissa valinnoissa ja käytännöissä osoittaa se, että isyysloman suosio on kasvanut vuosien myötä. Kun 1980-luvun alkupuolella isyyslomaa piti vain noin joka neljäs siihen oikeutetuista miehistä, oli isyyspäivärahan saajien osuus syntyneiden lasten isistä Kelan tilastojen mukaan vuonna 1997 jo noin kaksi kolmannesta (Lammi-Taskula 1998, 1). Lammi-Taskulan (1998, 2-3) Työ ja perhe – kyselyaineistossa on 178 miestä, heistä isyyslomaa on pitänyt 95 ja vanhempainlomaa 7 miestä. Hoitovapaalla on ollut vain yksi. Kyselyyn vastanneista nuorempien ikäluokkien isistä on pitänyt niin isyys- kuin vanhempainlomaakin suurempi osuus kuin vanhempien ikäluokkien isistä. Vastaajan koulutus tai tulot eivät merkittävästi liittyneet isyys- tai vanhempainloman pitämiseen.

Isyyslomaa pitäneiden miesten elämänarvot, eri elämäalueiden merkityksen kautta tarkasteltuna näyttävät poikkeavan jonkin verran muiden isien arvoista. Erityisesti kodin ja perhe-elämän merkitys on isyyslomaa pitäneille miehille suurempi kuin niille, jotka eivät ole pitäneet isyyslomaa, vaikka heillä olisi ollut siihen mahdollisuus. Jää kuitenkin arvailujen varaan, onko isyyslomaa pitäneiden miesten arvomaailma ollut perhekeskei-

sempi jo ennen isäksi tuloa vai kehittynyt siihen suuntaan esimerkiksi isyysloman pitämisen seurauksena. (Lammi-Taskula 1998, 7-8.)

Lammi-Taskulan (1998, 8) tutkimuksessa kävi ilmi myös se seikka, että naisilla on päävastuu kotitöistä. Poikkeuksena ovat kodin korjaustyöt, jotka olivat useimmissa perheissä pääasiassa miehen vastuulla. Kotitöiden tekemisessä näkyi kuitenkin pieniä eroja isyyslomaa pitäneiden ja muiden isien välillä. Isyyslomaa pitäneistä usea oli sitä mieltä, että hän osallistuu muun muassa ruokaostosten tekoon ja siivoamiseen yhtä paljon kuin puolisonsa.

2.2 Isyyden muodot

Isyys ei ole yksiselitteinen ilmiö, vaan siitä voidaan jaotella useanlaisia muotoja: *biologinen, juridinen, sosiaalinen ja psykologinen isyys*. Mies voi olla kaikkia näitä yhtä aikaa tai sitten hän voi olla vain yhtä. (Huttunen 2001, 57–65.) Esimerkiksi uusperheiden yleistyttyä ei ole harvinaista, että kaksi miestä jakaa isyyden siten, että toinen on lapsen juridinen ja toinen psykologinen isä, ja näiden lisäksi biologinen isä voi olla vielä toisaalla. (Huttunen 1993, 7.)

Biologinen isyys

Biologinen isyys on ainoa yksiselitteinen isyyden muoto. Isällä ja lapsella on biologinen ja perinnöllinen suhde, isä on lapsen siittäjä. Biologinen isä on lapsessa läsnä koko tämän elämän perimän muodossa. Biologisella isyydellä on ratkaiseva merkitys juridisen isyyden määrittelyssä, jonka perusteella esimerkiksi lapsen perintöoikeus isään määräytyy. Pelkkä biologinen isyys on vain pieni ja riisuttu osa isä-sanankokonaisuudesta. Näihin päiviin asti biologisella isyydellä on kuitenkin ollut selvä valta-asema isyyden määrittelyssä. Tämä tulee esille arkikielen ”oikea” isä ja ”oma” lapsi ilmaisuissa. Huttunen tuo tämän esiin seuraavalla esimerkillä. Naapuri voi todeta Erkki-isästä ja Jennatyttärestä seuraavasti: ”Erkki pitää Jennasta huolta kuin omasta lapsestaan, ja Jennakin on niin isän tyttöä, vaikka Erkki olekaan hänen oikea isänsä.” Tässä puhettavassa pide-

tään siis itsestään selvänä, että vasta biologinen isyys tekee isästä ”oikean” isän ja lapsesta ”oman” lapsen. (Huttunen 2001, 57–60.)

Juridinen, laillinen isyys

Juridinen isyys kertoo, kenellä on lain edessä yhteiskunnan antamia oikeuksia ja velvollisuuksia lapseen nähden. Juridiseksi isäksi voi tulla kolmella tavalla: avioliiton isyysolettaman, isyyden tunnustamisen sekä adoption nojalla. Avioliiton ja adoption tuoma juridinen isyys on sellaisenaan täysimääräistä, mutta isyyden tunnustamisen yhteydessä juridiseen isyyteen liitetään erikseen huoltajuus- ja elatusvelvollisuuskysymykset. Miehen isyyden virallisen selvityksen lisäksi juridiseen isyyteen kytkeytyy olennaisesti myös huoltajuus, jonka saatuaan miehen juridinen isyys on täysivaltaista. Juridinen isyys tuo miehelle oikeuksia ja velvollisuuksia, joista keskeisin on vastuu lapsesta. (Huttunen 2001, 60–62.)

Sosiaalinen isyys

Sosiaalinen isä asuu lapsen kanssa, jakaa arjen hänen kanssaan sekä antaa vaihtelevassa määrin hoivaa, huolenpitoa ja aikaa lapselle. Käytännössä sosiaalinen isä on usein myös laillinen isä ja siksi näitä kahta isyyden puolta ei ole aina eroteltu käsitteellisesti toisistaan. Hienojakoisempaa perhemuotojen jaottelua varten on sosiaalisen isän käsite kuitenkin hyödyllinen, koska nykyään monet miehet ovat selkeästi vain sosiaalisia isiä. Esimerkiksi uusperheen isä voi olla aluksi lapsen mieskaveri, josta vähitellen kehittyy lapsen sosiaalinen isä. (Huttunen 2001, 62–63.)

Psykologinen isyys

Psykologinen isyys on isäsuhteen tunnepohjainen, kiintymykseen perustuva puoli. Se määrittyy ensisijaisesti lapsen kautta: ketä lapsi pitää isänään, kehen hän on kiintynyt, keneen hän turvaa ja kenellä on hänen kasvatukseensa liittyvää arvovaltaa. Psykologinen isyys ei tule automaattisesti muiden isyyksien mukana, vaan miehen on ansaittava se olemuksellaan, toiminnallaan, käyttäytymisellään ja toiminnallaan. Psykologinen isyys ”syntyy” luonnostaan, jos isä on alusta asti mukana lapsen arjessa ja hoidossa. (Huttunen 2001, 64–65.) Kun käyttäytymistieteissä puhutaan isyydestä, tarkoitetaan sil-

lä nimenomaan psykologista isyyttä, joka syntyy siitä, kun lapsi alkaa pitää jotakin miestä isänään (Huttunen 1993, 7).

Taulukkoon 1 olen tiivistänyt sen, mistä eri isätyypit koostuvat.

TAULUKKO 1 Isätyypit.

Biologinen isä	Juridinen isä	Sosiaalinen isä	Psykologinen isä
<ul style="list-style-type: none"> • siittäjä 	<ul style="list-style-type: none"> • yhteiskunnan antamia oikeuksia ja velvollisuuksia lapseen nähden lain edessä • huoltajuus • vastuu lapsesta 	<ul style="list-style-type: none"> • asuu lapsen kanssa, jakaa arjen hänen kanssaan sekä antaa vaihtelevassa määrin hoivaa, huolenpitoa ja aikaa lapselle 	<ul style="list-style-type: none"> • isäsuhteen tunnepohjainen, kiintymykseen perustuva puoli • määrityy ensisijaisesti lapsen kautta • kiintymyssuhde

Isä voi siis olla vain yhden tyyppinen isä tai hänen isyytensä voi koostua useammista isätyypeistä, samoin kuin äitiyskin. Tämä käy ilmi taulukosta 2, johon Huttunen (2001, 66) on tiivistänyt kaksivanhempaisen perheen tyypit vanhemmuuden kannalta.

TAULUKKO 2 Kaksivanhempaisen perheen tyyppejä vanhemmuuden kannalta (Huttunen 2001, 66).

Perhetyyppi	Naisen äitiys	Miehen isyys	Lapset
Ydinperhe	• bi + ju + so + ps	• (bi) + ju + so + ps	• yhteisiä biologisia lapsia
Adoptioperhe	• ju + so + ps	• ju + so + ps	• yhteisiä adoptio- eli ottolapsia
Sijaisperhe	• so + (ps)	• so + (ps)	• yhteisiä perhehoitolapsia
Uusperhe	• (bi) + (ju) + so + (ps)	• (bi) + (ju) + so + (ps)	• ”sinun/minun/meidän” lapsia

bi = biologinen; ju = juridinen; so = sosiaalinen; ps = psykologinen; () = ei toteudu aina

2.3 Isätyypit

Isätutkimuksissa on tullut esille ainakin neljä isätyyppiä, joita on nimitetty seuraavasti: *poissaoleva isä*, *perinteinen isä*, *avustava isä* ja *uusi isä*. Tyypittelyllä on aina vaaransa, mutta Huttunen (1993, 8) toteaa jaottelun kuvastavan melko osuvasti myös isyyden viimeaikaista kehitystä.

Poissaoleva isä

Monet isät ovat paljon poissa perheensä parista muun muassa työnsä takia, jolloin hän ei voi osallistua paljonkaan kodin toimintoihin, mutta silti hän voi olla ihan hyvä isä. Poissaololla tarkoitetaan tässä erityisesti psykologista etäisyyttä, viileyttä, jopa torjuvuutta. Isä saattaa olla kotona tai muuten lähettyvillä, mutta ei kuitenkaan lasten käytävissä. Tosin keskimäärin ne isät, jotka ovat paljon poissa fyysisesti, ovat sitä myös psyykkisesti. Yhteistä muuten heterogeeniselle poissaolevien isien joukolle on se, että he eivät ole paljoakaan sitoutuneet isyyteensä. Tällainen isyys lienee harvoin harkittua tai edes tiedostettua. Joidenkin kohdalla voisi kenties puhua ”pikkupoika-isistä” tai ”poikamies-isistä”, jotka eivät jaksaa kasvaa aikuisiksi siinä mielessä, että he alkaisivat ottaa vanhemmuuden edellyttämää vastuuta toisesta ihmisestä. Poissaoleva isä voi myös olla yksinkertaisesti välinpitämätön, menevä mies, joka ei edes ymmärrä isyyttään. Lasten ja äidin kannalta poissaoleva isä on ongelmallinen. Tällöin kasvatusvastuu ja arkipäivän kasvatusta jäävät äidin harteille. Käytännössä tilanne voikin olla lähellä yksinhuoltajuutta ja isättömyyttä. (Huttunen 1993, 8; Huttunen & Hänninen 1993, 115.) Varhaisessa lapsuudessa vain vähän saatavilla ollut isä sekoittuu myöhemmin mielikuviin etäisestä ja välinpitämättömästä isästä (Juntumaa 1992, 479).

Perinteinen, ”vanhan ajan” isä

Perinteinen isä on perheestään pomon lailla huolehtiva isähahmo. Tämä isätyyppi eli kulta-aikaansa sodan käyneitten, 1950- ja 1960-luvun isien keskuudessa, mutta hänet löytää myös tämän päivän perheestä. Perinteinen isä on sitoutunut perheeseensä siinä mielessä, että hän tuntee vastuuta sen hyvinvoinnista ja myös siitä ulospäin muodostuvasta kuvasta. Lasten suhteen hän keskittyy erityisesti kurinpitoon ja heitä koskeviin

suuriin päätöksiin. Isyys on heille perheeseen kuulumista ja käytettävissä olemista, ilman että siitä muodostuu merkittävä osa heidän miesidentiteettiään. Äiti vastaa lasten rutiinihoidosta ja on joustavana osapuolena. Isä mieltää itsensä taustavoimaksi, joka vaikuttaa jo pelkällä olemassaolollaan ja joka vasta tarvittaessa astuu perhenäyttämölle ratkaisemaan siellä syntyneen ongelman. Lasten kannalta tällainen isä on parhaimmillaan ”good enough” -isä ja monet tutkimukset puhuvat tämäntyyppisen isyyden riittävydestä. Perinteisen isän vähittäinen syrjäytyminen ei siis johdukaan niinkään lasten, vaan miesten itsensä ja naisten muuttuneista tarpeista. (Huttunen 1993, 9.)

Avustava isä

1970-luvulla perinteisen isän rinnalle ilmaantui lasten hoitoon osallistuva, äitiä avustava isätyyppi, joka oli kiinnostunut isyydestään aikaisempaa laajemmalti ja syvemmältä. Avustava isä tietää olevansa lapselleen tärkeä, paitsi vanhempana, myös miehenmallina. Siksi hän haluaa olla mukana kaikin tavoin lasten hoidossa ja kasvatuksessa. Isä näkee tehtävänään äidin avustamisen kotitöissä ja kasvatuksessa sekä henkisenä tukena toimimisen. Tällainen isä on perinteistä isää huomattavasti enemmän läsnä, mutta silti vähemmän kuin äiti. Vaikka avustava isä on vankasti sitoutunut isyyteensä ja haluaa aidoisti olla lasten kanssa, hänelle ei välttämättä ole selvää, mitä hänen isänä pitäisi tehdä tai miten hän integroisi isyytensä työhönsä, harrastuksiinsa ja miehisyteensä. (Huttunen 1993, 9.)

Uusi isä

”New father” –käsite ilmaantui 1980- ja 1990-lukujen vaihteessa mies- ja isyystutkimuskirjallisuuteen tarkoittamaan miestä, joka tietoisesta pyrkii täysmääräiseen isyyteen. Tällainen näkemys pohjautuu lähinnä kahteen väitteeseen: (a) isyys on tärkeä, lähes välttämätön miehen aikuistumiselle ja henkiselle kasvulle, ja (b) lapsi tarvitsee yhtä paljon molempia vanhempiaan. Uusi isä haluaa, että molemmilla vanhemmilla on muodollisesti ja tosiasiallisesti yhtäläinen vastuu sekä kotityöstä että lasten hoidosta ja kasvatuksesta. Isyys otetaan siis haasteena, ei rasiitteena, velvollisuutena tai apumiehen paikana. Näkökulma edellyttää sekä mieheltä että naiselta aivan uutta orientaatiota niin vanhemmuuteen ja ansiotyöhön kuin omaan elämään ja identiteettiinkin. (Huttunen 1993, 10.) Uusi isyys edellyttää siis myös uutta näkemystä äitiyteen. Se edellyttää yli-

päänsä uudenlaista vanhemmuusajattelua. Jos isä halutaan tuoda lapsen varhaisvaiheeseen todella äidin veroisena vanhempana, kohdataan monenlaista asenteellista vastarintaa niin tutkijoiden kuin tavallisten vanhempienkin keskuudessa. (Huttunen 1994, 59–60.)

Yhä useampi nykypäivän isä edustaa uudenlaista isyyttä, joka on Kauhasen (1998, 33) mielestä mahdollista vain miehen omilla ehdoilla. Isyys ei enää nykypäivänä tule monellekään miehelle yllätyksenä, vaan perheenisästä suunnitellaan aiempaa pitkäjänteisemmin ja lasten tuloon halutaan valmentautua. Isät ovat tänään ainakin tiedollisesti kypsempinä kuin ennen ryhtyessään lastenhoitoon. Lisäksi he näkevät isyyden tärkeänä osana omaa henkistä kasvuaan ja miehuuttaan.

2.4 Jaettu vanhemmuus

Molemmat, niin isä kuin äitikin, vaikuttavat perheeseen ja sitä kautta myös toisiinsa ja toistensa vanhemmuuteen. Yksi syy uuden miehen etsimiseen onkin naisen muuttunut asema, joka on väistämättä johtanut miehen aseman muutokseen (Kaukola & Nyman 2000, 24). Toisaalta myös isän uusi rooli on ollut yksi puoli naiseuden ja äitiyden välisen aiemmin itsestäänselvän kytköksen purkautumista (Vuori 2003, 40).

Kirjallisuudessa on käynyt ilmi, kuinka tärkeää myös äidin on osata antaa isälle tilaa olla isä. Kaikki naiset eivät halua jakaa vanhemmuutta ja perhettä tasan, vaan monet asettavat äitiyden isyyden edelle (mm. Haas & Hwang 1995, 28; Huttunen 1994, 60). Kauhanen (1998, 15) tuo esille näkemyksen, että monet naiset asettavat äitiyden isyyden edelle vastustamalla tai rajoittamalla miestensä osallistumista pienten lasten hoitoon, jolloin heidän perheissään ei ole kunnan mahdollisuutta kantaa yhteistä vastuuta ja päästä uudenlaiseen isyyteen.

Kaukola ja Nyman (2000) tutkivat vammaisten lasten isien kokemuksia isyydestä. Heidän mukaansa, vaikka naiset ovat luoneet paineita miesten suuremmalle osallistumiselle

lasten hoitoon, miltei poikkeuksetta miehille on asetettu ehtoja. Miehen tulee olla pehmeä ja lempeä, jotta naiset kelpuuttaisivat miehet tasaveroisiksi kasvattajiksi lapsilleen. On kuitenkin tärkeää muistaa, että mies toteuttaa ja ilmentää itseään vanhempana ja kasvattajana nimenomaan miehisin tavoin ja keinoin. Näitä malleja isä siirtää omiin lapsiinsa. Lapsi tarvitsee isän tarjoamaa hoivaa ja huolenpitoa, joka on erilaista kuin äidin antama huolenpito. Isän ja lapsen vuorovaikutus ei ole yhdensuuntaista, vaan lapsi muokkaa myös miehen persoonallisuutta ja itse asiassa synnyttää isän. (Kaukola & Nyman 2000, 69.)

Juntumaa (1992) näkee asian niin, että isyys ei ole vakio. Samoin kuin äiditkin, myös isät ovat erilaisia keskenään. Isän arvo tulee siitä, että hänellä on kykyä kuunnella lasta, halua ymmärtää tämän sisäistä maailmaa ja kykyä vastata tälle. Isän arvo riippuu myös vanhempien keskinäisestä kyvystä jakaa valtaa ja vastuuta samalla lapsen tarpeita ymmärtäen. (Juntumaa 1992, 480.) Parisuhteessa on elementtejä, jotka parhaimmillaan tukevat ja mahdollistavat isänä olemisen, mutta pahimmillaan luovat isyydelle lisähaasteita.

Useat tutkimukset ovat osoittaneet, että perheissä, joissa puoliset ovat tyytyväisiä parisuhteeseensa, isät osallistuvat aktiivisesti lapsen hoitoon ja ovat sitoutuneita isyyteensä. Sama toimii molempiin suuntiin: hyvä parisuhde edistää isän sitoutumista vanhemmuuteen, ja isän ja lapsen yhdessäolo parantaa parisuhdetta. (Halme 2005.) Vanhempien oman henkilökohtaisen kasvun ja hyvinvoinnin kannalta onkin merkittävää, että he voivat jakaa kokemuksiaan toistensa kanssa. Jaetun vanhemmuuden tunnusmerkki onkin, että kumpikin vanhemmista osaa ja sitoutuu kaikkiin vanhemmuuteen liittyviin tehtäviin. (Kaukola & Nyman 2000, 64, 66.)

Nina Halme (2005) on selvittänyt noin tuhannen suomalaisen isän näkemyksiä lapsen kanssa vietetystä ajasta, parisuhteen tilasta ja alkoholin käytöstä. Tutkituilla isillä oli 3-6-vuotias lapsi ja ikää 20-60 vuotta. Halmeen alustavien tulosten mukaan isät viettävät lastensa kanssa verrattain vähän aikaa. Hyvin koulutetut, työssäkäyvät, avioliitossa asuvat ydinperheen isät ovat vähiten yhdessä leikki-ikäisen lapsensa kanssa. Tutkimuksessa mukana olleet isät kertoivat viettävänsä lapsensa kanssa arkisin tunnista kahteen ja tämä

sisältää kaiken yhdessäolon. Työn ja perheen yhteensovittaminen tuottaa siis ongelmia, mutta suuri merkitys on sillä, miten mies arvostaa isyyttä. Huonommin koulutetut ja työttömät isät arvostavat isän rooliaan ja viettävät enemmän aikaa lapsensa kanssa. Halmeen tutkimuksesta käy myös ilmi, että huono parisuhde korreloi vahvasti lapsen kanssa käytettyyn aikaan. Kun suhde voi huonosti, ei lapselle tai perheelle jää aikaa, mutta kun isä saa puolisoltaan positiivista vahvistusta isänä olemiselle ja suhdekin voi hyvin, aikaakin löytyy. Isyys ja äitiys eivät etene samaa tahtia ja tämä pitäisi ymmärtää paremmin. Äitien tulisikin osata antaa isille tilaa ja mahdollisuuden löytää oman tapansa olla lasten kanssa. (Friman 2005, 43; Halme 2005.)

Halme (2005) tiivistää tulostensa perusteella asian seuraavin sanoin. Äitiä voidaan pitää merkittävänä isyyden vastuun säännöstelijänä. Isää pitää tukea ja hänelle pitää antaa mahdollisuus myös kahdenkeskiseen aikaan lapsen kanssa. Isä ei ole äidin apulainen, vaan tasavertainen ja yhtä tärkeä vanhempi. Isän tapa toimia lapsen kanssa on erilainen kuin äidin, mutta se ei tee siitä yhtään sen huonompaa – päinvastoin, lapselle on hyvä, että hänellä on kaksi erilaista vanhempaa. Isyys tarvitsee perheen arjessa oman tilan ja ajan.

3 ISYYS ASiantuntijapuheessa, Mediassa ja Arkikäivän keskusteluissa

Jo isyydestä puhuminen voi olla vahvistuvan isyyden tukemista. Julkisen keskustelun lisäksi tarvitaan ennen muuta miesten omaa yksityistä puhetta isänä olemisen iloista ja suruista. (Huttunen 2001, 209–210.) Yksi väylä tämän keskustelun käymiseen on erilaiset isäryhmät.

3.1 Asiantuntijoiden näkemys isyydestä

Vuori (2001) tutki väitöskirjassaan erilaisia suomalaisten asiantuntijoiden kirjoituksia; tutkimuksia, oppikirjoja, opaskirjoja ja erilaisia aikalaispuheenvuoroja. Tekstit olivat pääosin vuosilta 1986-1995. Hän analysoi erilaisia tekstejä tarkoituksenaan selvittää millaisina toimijoina asiantuntijat näkevät äidin ja isän eli millaisia vanhemmuusdiskursseja esiintyy asiantuntijapuheessa. Vuoren tutkimuksessa (mts. 81–83) diskurssilla tarkoitetaan sosiaalisten käytäntöjen ja niitä koskevien kielellisten ilmaisujen kiteyttämistä toiston ja variaatioiden kautta sellaisiksi kokonaisuuksiksi, jotka ovat analyysin avulla tunnistettavissa.

Vuoren (2001, 356) mukaan isä on asiantuntijoiden erityinen kiinnostuksen ja huolen aihe. Isä on keskeinen puheenaihe *jaetun vanhemmuuden* diskurssissa, mutta yllättäen myös *äidinhoivan* diskurssissa. Aineistossa asiantuntijoiden suhde isään on intensiivisempi kuin suhde äiteihin. Isiä kuvataan monipuolisemmin ja puhe isistä on enimmäkseen päätökseltään positiivista ja miehiä rohkaisevaa. Isiä kehoitetaan nauttimaan isyydestään, oppimaan uutta, toimimaan sekä vapautumaan ja jättämään tradition painolastit taakseen. Silloin kun puhutaan huonoista tai epäonnistuneista isistä, puhe etäännyy puheiksi toisista isistä, ei meistä eikä minusta isänä. Kaiken kaikkiaan asiantuntijoiden tekstit raivaavat tilaa isien toimijuudelle. Ne tuottavat isää, miestä, subjektina. Isyys on ”plussaa” miehen entisen toimijuuden päälle.

Äidinhoivan diskurssissa miehiä kutsutaan laajentamaan entistä toimintapiiriään, mutta samalla heitä varoitetaan laajentamasta sitä liikaa. Isän ei ole syytä ryhtyä äidiksi äidin paikalle eikä syrjäyttää naista hänen ensisijaisessa hoivaajan tehtävässään. Sen sijaan isän tulee entistä intensiivisemmin toimia äidin tukena vauvan hoidossa ja osallistua lastenhoitoon ja kasvatukseen yhä enemmän lasten varttuessa. *Jaetun vanhemmuuden* diskurssi on kuitenkin niin vahva haastaja, että äidinhoivan diskurssi kysyy alinomaa, kuinka paljon isä voi hoivata pientä lasta vaarantamatta tämän kehitystä tai omaa maskuliinisuuttaan. Se kysyy, mihin kaikkiin tehtäviin isällä on kykyjä. (Vuori 2001, 356–357.)

Jaetun vanhemmuuden diskurssi kysyy samoja asioita eri tavalla. Se kysyy mikä on vähin, miten isä voi hoivata pientä lasta ilman tämän kehityksen vaarantumista ja kuinka paljon isän on syytä muokata maskuliinisuuttaan kyetäkseen toimimaan isänä. *Jaetun vanhemmuuden* diskurssissa oletetaan, että isällä on periaatteessa kykyjä kaikkeen siihen, mihin äidilläkin – kyse on pikemminkin siitä, mitä isä haluaa. (Vuori 2001, 357.)

Miehiä kutsutaan Vuoren mukaan toimimaan isinä ja nauttimaan isyydestään, mutta harvoin ottamaan täyttä vastuuta toimistaan. Toisin sanoen isille tarjotaan avustavan isän roolia. Isyys tulkitaan miesten yksilölliseksi valinnan asiaksi ja korkeintaan perheen sisäisten neuvottelujen tulokseksi. (Vuori 2001, 357–358.) Asiantuntijat tuntuvat erityisen herkästi painottavan sitä, ettei miehiä saa väkiväkillä vaatia ottamaan laajem-

paa vastuuta lapsista ja perheestä, vaan äitien pitää yhdessä ammattilaisten kanssa houkutella heidät siihen lempeästi ja vaivihkaa. Toisinaan tekstien piiloinen oletus jopa on, että äiti on aina saatavilla tueksi silloin, kun isä hoitaa lasta. Vaikka isän reviiiri laajenee kodin sisällä, äidin elinpiiri pysyy kotikeskeisenä. (Vuori 2003, 55.)

Vaikka aineistotekstit selkeästi kääntyvät miesten puoleen ja puhuvat näille, tekstilajina vanhemmuudesta ja kasvatuksesta puhuvat kirjoitukset toimivat kuitenkin hyvin pitkälti naisten välisissä suhteissa. Vuori toteaa, että uutta isää rakennetaan nykyasiantuntijoiden keskusteluissa äidin kautta. Naisia, äitejä ja ammattilaisia, kutsutaan teksteissä luomaan isän toiminnalle tilaa, houkuttelemaan miehiä hienovaraisesti isyyteen, auttamaan ja tukemaan heitä. (Vuori 2001, 359.) Voi siis tiivistää, että asiantuntijat, joiden huomio keskittyi vuosikymmenet äitiin, ovat kääntäneet nyt katseensa isään. Neuvot, ohjeet, tuki ja huomio kohdistetaan usein nimenomaisesti isälle, kun äiti asettuu niiden kohteeksi ikään kuin luonnostaan. Siinä missä äitejä aikanaan tavoiteltiin muun muassa uusien äitiys-, lasten- ja kasvatusneuvoloiden avulla, yritetään nyt isää houkutella viihtymään näissä jo vakiintuneissa instituutioissa. (Vuori 2003, 55.)

Lammi-Taskula ja Varsa (2001, 69–71, 74) selvittivät tutkimuksessaan vanhemmuuden tukemisen käytäntöjä ja haasteita osana neuvoloiden ja päiväkotien työtä. Työ niin neuvoloissa kuin päiväkodeissakin liittyy kiinteästi lapsiperheisiin, mutta työn luonne on erilaista ja tästä johtuen myös mahdollisuudet tukea vanhemmuutta näiden palveluiden kautta ovat jonkin verran erilaisia. Vanhemmuuden tukemiseen liittyviä tavoitteita oli määritelty vain noin joka toisessa kyselyyn vastanneessa neuvolassa ja päiväkodissa. Neuvoloissa pyrittiin tukemaan äitien ja isien kasvua vanhemmuuteen, päiväkodeissa puolestaan syventämään kasvatustietoisuutta ja –vastuuta. Sekä neuvoloissa että päiväkodeissa painotettiin vanhemmuuden tukemisen perhelähtöisyyttä ja yksilöllisyyttä. Vanhemmille suunnattua ryhmätoimintaa järjestettiin suuressa osassa neuvoloita, mutta erilaisia vertaisryhmiä järjesti alle puolet neuvoloista. Päiväkodeissa oli vanhempainiltojen lisäksi melko vähän säännöllistä ryhmätoimintaa. Työntekijät korostavat perhekeskeisyyttä ja perhelähtöisyyttä työssään, mutta ajan ja voimavarojen puute heikentävät mahdollisuuksia vastata perheiden ja vanhempien tarpeisiin halutulla tavalla.

Tutkimuksessa kävi ilmi, että sosiaali- ja terveysalan työntekijät lienevät tottuneempia kohtaamaan äitejä ja keskustelemaan naisten kanssa vanhemmuudesta, lapsen hoidosta ja kasvatuksesta. Isien mukana olo neuvoloiden ja päiväkotien jokapäiväisessä toiminnassa on edelleen melkoinen haaste. Erityisesti isille suunnattuja projekteja oli toteutettu joka viidennessä neuvolassa ja vain noin tusinassa päiväkodissa. Isyyttä pidettiin neuvoloissa tulevaisuuden teemana yleisemmin kuin päiväkodeissa. Silti suuressa osassa neuvoloidenkin vastauksista puhuttiin joko vanhemmista yleensä tai vain äideistä. Isät mainittiin lähinnä erityisten isäryhmien kohdalla, joiden vetäjiksi kaivattiin miehiä. (Lammi-Taskula & Varsa 2001, 72–73.)

Vuoren sekä Lammi-Taskulan ja Varsan tutkimuksissa nousee esille äiti-painotteisuus. Äiti nähdään yhä lapsen tärkeimpänä kasvattajana, vaikka isän merkitystä tuodaankin koko ajan enemmän esille. Isän roolina on kuitenkin yhä yleisesti avustajana toimiminen. Isiltä kysytään mihin heillä on kykyjä ja haluja, äitien oletetaan hoitavan ja kasvatavan lasta joka tapauksessa.

3.2 Isyys mediassa

Jallinojan (1997) aviosuhdetta koskevassa tutkimuksessa pääaineistona olivat vuosina 1991–1995 kolmessa naistenlehdessä, *Annassa*, *Eevassa* ja *Me Naisissa*, julkaistut haastattelut, joissa haastatellut kertovat omasta aviosuhteestaan. Aineistosta nousi esiin myös lapset ja vanhempien roolit perheessä.

Tutkimuksessa eräänä teemana esille nousi uhrautuminen. Puhuessaan uhrautumisesta eronneet haastatellut tarkoittivat perheelle tai puolisolle uhrautumista. Perheen luomasta sidoksesta uhrautumisena alettiin puhua vasta eron jälkeen. Muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta haastatteluaineiston uhrautujat olivat naisia. Uhrautumisen eräänä muotona oli lähes kaiken ajan antaminen lapsille ja kodille. Monessa tällaisessa perheessä aviomiehen ei ollut tarvinnut huolehtia lainkaan arkirutiineista. Naiset siis joustivat miehen työn asettamien vaatimusten mukaan. (Jallinoja 1997, 167–168.)

Jallinojan aineistosta tuli ilmi myös, kuinka lapsen luoma sidos yllättää vahvuudellaan. Vastanaineiden puheissa alkoi olla samoja piirteitä kuin eronneiden puheissa heidän kuvatessaan omaa uhrautumistaan menneessä liitossa. Lapsen luoma sidos koski ennen kaikkea naisia, sillä vain hyvin harva mies oli jäänyt vanhempainlomalle hoitaakseen lapsia. Perheen perustaminen murtikin esiin sukupuolten välisen ikivanhan työnjaon. Perinteisten roolien merkitys tuli esille myös tyttöystävien ja morsianten kohdalla, jotka aineiston mukaan ”vastaavat kaikista käytännön asioista” tai ”elävät miehen työn ehdoilla”. Aineiston äidit ottivat päävastuun lastenhoidosta, vaikka heidän mukaansa isätkin kyllä osallistuvat siihen. Se ei kuitenkaan muuta perusasetelmaa. Juuri tämä saa urasuuntautuneet naiset kokemaan perhesidoksen erityisen voimakkaasti heidän elämänsä rajoittavana tekijänä. Mielikuvaa kevennetään toki äitien lausumilla äitiyden nautinnollisuudesta. (Mts. 176–178.)

Latva-Hoiska (2002) tutki omassa pro gradussaan kahden suomalaisen naistenlehden, Anna ja Me naiset, vuoden 2000 kaikki artikkelit suomalaisista julkisuuden henkilöistä, joilla on alle kouluikäisiä lapsia. Hänen aineistostaan kävi ilmi isyyden uudenlainen tuleminen ja sen vaikutus myös äitiyteen. Latva-Hoiskan mukaan naisten lehtien äidit puhuivat jaetusta vanhemmuudesta ja siitä, että isäkin tai puoliso, voi huolehtia lapsista siinä missä äiti. (Mts. 67.)

Jallinojan tuomien näkemysten mukaan lehdissä ja julkisuudessa näkyvien ihmisten perheissä elää lähinnä perinteisiä isiä. Johtuunee ero Latva-Hoiskan tutkimukseen siitä, että Jallinojan aineisto on kerätty 1990-luvun alkupuolella? Onko isyys kymmenessä vuodessa todella muuttunut niin paljon? Vai ovatko toimittajat valikoineet toisenlaisia aiheita ja haastateltavia?

Itävuori ja Viinikka-Virtanen (2003) tarkastelivat pro gradu -työssään vuoden 2001 aikana Helsingin Sanomien mielipidekirjoituksissa vanhemmuudesta käytyä julkista keskustelua. Kiinnostuksen kohteena oli: 1) minkälainen vanhemmuuden kuva rakentuu vuonna 2001 Helsingin Sanomien mielipidekirjoituksista, 2) mitä vanhemmuudesta kirjoitetaan ja mitä merkityksiä vanhemmuuteen liitettiin sekä 3) minkälaisia piirteitä vanhemmuuteen kirjoituksissa liitettiin.

Itävuoren ja Viinikka-Virtasen tutkimusaineisto koostui sanomalehden 59 mielipidekirjoituksesta, joista naisten kirjoittamia oli 38 ja miesten kirjoittamia 17, neljässä kirjoituksessa kirjoittajan sukupuoli ei käynyt ilmi (mts. 36–37). Mielestäni tämä tukee sitä käsitystä, että naiset ovat aktiivisempia käymään julkista keskustelua vanhemmuudesta. Myös Itävuoren ja Viinikka-Virtasen (2003, 60) tuloksissa kävi ilmi, että miesten näkökulmaa ei kirjoituksissa tuotu julki kovin voimakkaasti. Vain yksi aineiston kirjoittaja toteaa omiin kokemuksiinsa perustuen, että ”yhteiskunta ei ole todellisuudessa pohtinut mistä johtuu isien haluttomuus vanhempien lomiin” (HS 28.9.2001). Kirjoittaja nostaa ongelmaksi naisten kielteisen suhtautumisen miesten kotiin jäämiseen ja yleiset kielteiset asenteet vanhempainlomalla olevaan isään sekä isän ja äidin vuorottelumahdollisuuden vanhempainloman käytössä.

Tutkimuksen aineistosta nousi myös esiin se, että kirjoittajien mukaan naista kuormittaa nyky-yhteiskunnassa se, että naisen ja äidin on perusteltava edelleen työssäkäyntiään. Työssä käyvät äidit kantavat kirjoitusten mukaan pääroolin perheen arjen askareista, isän toimiessa edelleen vain avustavissa tehtävissä. Kirjoituksissa myös todetaan sukupuolirooliodotusten muuttuvan hitaasti sekä työelämässä että kotona. Miesten osuus kotitöiden tekemisestä on edelleen vähäinen, joskin kirjoituksista on tulkittavissa, että isillä on halua osallistua kotitöiden tekemiseen ja lastensa hoivaamiseen. (Itävuori & Viinikka-Virtanen 2003, 61.)

Jallinojan tutkimuksen mukaan 1990-luvulla isien rooli oli vielä olla avustava isä. Perinteinen roolinjako, jossa äiti hoitaa kodin ja lapset, tuli melko selvästi esille hänen tutkimuksessaan. Isien tehtävänä oli huolehtia lapsista ja kodista silloin kun olivat paikalla. 2000-luvulla voidaan naistenlehdistä lukea uudenaikaisesta isyydestä. Latva-Hoiskan tutkimuksessa äidit kertoivat jaetusta vanhemmuudesta ja tasavertaisesta vanhemmuudesta. Itävuoren ja Viinikka-Virtasen tulokset Helsingin Sanomien mielipidekirjoituksista tuovat esille sen, kuinka naiset osallistuvat keskusteluun miehiä useammin. Kirjoituksissa nousee esille yhä perinteinen naisen rooli.

3.3 Isyys jokapäiväisissä keskusteluissa

Yksi väylä keskusteluille tänä päivänä ovat internetin erilaiset keskustelupalstat. Myös isille on omia palstojaan. Esimerkiksi Vauva-lehden www-sivuilla (www.vauva-lehti.fi) on oma Isien palsta. Siellä keskustelu liikkuu kuitenkin enimmäkseen autoista, mutta keskustelua käydään jonkin verran myös yhteiskunnan kapeasta isäkuvasta. (Ks. mm. Keski-suomalainen 24.7.2004.)

Sandell (2003) tutki pro gradu –työssään äitien kokemuksia kasvattajana olemisesta sekä elämäntapahtumien ja äitiyden välisestä suhteesta. Hän teemahaastatteli 12 äitiä, joista 6 oli nuoria äitejä, jotka olivat tulleet äidiksi noin 20-vuotiaana. Toiset 6 äitiä olivat tulleet äidiksi myöhemmällä iällä, he olivat saaneet esikoisensa yli 30-vuotiaana. Haastateltavien lapset olivat iältään 2-7-vuotiaita. Sandellin tuloksissa nousi esille, että äitien mielestä isien huomiointi oli ollut liian vähäistä. Miehet olivat usein neuvola- ja perhevalmennuskäynneillä tahtomattaan jääneet sivustaseuraajiksi. (Mts. 42–44, 62.)

Äitien vastauksista – etenkin myöhemmin äidiksi tulleiden kohdalla – selvisi, että isän merkitys ja osallisuus lapsesta huolehtimiseen kasvoi sitä mukaa, kun lapsikin kasvoi. Vauva-aikana äidin osuus lapsen elämässä korostui ja isä alkoi osallistua lapsen elämään pikkuhiljaa. Yhtenä syynä tähän mainittiin se, että isän sopeutuminen uuteen arkeen ja uudenlaiseen vastuuseen vei aikaa, kun miehen oli pystyttävä luopumaan aikaisemmasta elämäntyylistään ja omista menoistaan. Joskus äidit mainitsivat tämän johtuvan myös siitä, että he itse olivat niin sanotusti omineet vauva-ajan itselleen, ja päästäneet isän tutustumaan hoitamiseen vasta myöhemmin. (Sandell 2003, 74–75.)

Useimmiten Sandellin (2003, 76–77) haastattelemat äidit olivat tyytyväisiä puolisonsa toimintaan ja osallistumiseen perheen arkeen. Vastuun jakautuminen koettiin tasapuoliseksi eikä äitien mielestä miehen toiminnassa ollut moitittavaa. Kuitenkin tuloksissa kävi ilmi, että nuoret äidit olivat, myöhemmin äidiksi tulleita voimakkaammin, kriittisiä puolisonsa tapaan tehdä kotitöitä. Miesten aloitekyvyttömyys kotitöiden tekemiseen oli myös seikka, johon naiset kertoivat joskus olevansa tyytymättömiä. Tunne siitä, että lo-

pullinen vastuu asioiden hoitamisesta lankesi kuitenkin äidin harteille, oli yleistä, sillä vaikka mies teki ja osallistui, tarvittiin siihen usein ensin naisen kehotus tai vaatimus.

Kysyttäessä vastaajien suhtautumista vanhempainlomien jakamiseen äitien ja isien kesken Lammi-Taskulan (1998, 12–14) Työ ja perhe –kyselyaineistosta nousi esille, että miehet olivat naisia useammin sitä mieltä, että nykyinen tilanne – se, että äidit käyttävät valtaosan vanhempainlomista – on hyvä. Täysin samaa mieltä tämän väitteen kanssa oli lähes puolet kyselyn miesvastaajista ja naisistakin neljä kymmenestä. Naiset puolestaan katsoivat miehiä useammin, että olisi hyvä asia, jos isät pitäisivät nykyistä enemmän vanhempainlomaa. Selvä enemmistö sekä naisista että miehistä oli kuitenkin sen kannalla, että isätkin pitäisivät nykyistä enemmän vanhempainlomaa. Iällä oli merkitystä vastauksiin; mitä nuorempi tutkimuksen miespuolinen vastaaja oli, sitä useammin hän oli täysin samaa mieltä siitä, että isien tulisi pitää nykyistä enemmän vanhempainlomaa. Seikka, että neljä kymmenestä naisesta haluaa säilyttää tilanteen nykyisellään, tuo tässäkin tutkimuksessa ilmi sen, että naisten on toisinaan vaikea luopua perinteisestä äidin roolista ja antaa tilaa isälle.

Pirjo Paajasen (2006) vuoden 2006 perhebarometrissa kartoitetaan pikkulasten isien näkemyksiä isyydestään ja kokemuksia isänä olosta. Perhebarometri tarkastelee isyyttä pikkulapsiperheessä, jossa nykyisen puolison kanssa saatu esikoinen oli kysely- tai haastatteluhetkellä alle 3-vuotias. Aineisto koostuu postikyselystä (N=1203) sekä haastatteluista (N=15), jossa kyselyn teemoja syvennettiin ja laajennettiin. (Mts. 7, 13.)

Kartoituksen mukaan äideillä oli useimmiten päärooli lapsen hoitamisessa ja lapsen asioiden hoitamisessa. Lapsen kasvaessa isän oli helpompi osallistua hoitoon ja yhteistä tekemistä lapsen kanssa löytyi enemmän. Pukeminen, nukkumaanmenosta huolehtiminen, leikkiminen ja lukeminen lapselle olivat sellaisia lapsenhoitoon liittyviä tehtäviä, jotka vanhemmat useimmiten jakoivat keskenään. Lapsen asioiden hoidosta vanhemmat puolestaan jakoivat useimmin päivähoitoon viemisen tai sieltä hakemisen sekä lapsenvahdin hankkimisen. (Paajanen 2006, 45-46.)

Osa haastatelluista isistä kaipasi itseltään enemmän oma-aloitteisuutta lastenhoidossa, vaimo joutui heistä liian usein kertomaan mitä pitäisi tehdä. Moni isä halusikin viettää lapsen kanssa kahdenkeskistä aikaa, jotta oppisi pärjäämään lapsen kanssa yksin, ilman vaimon neuvoja. Isät halusivat näin opetella hoitamaan lasta itsenäisesti ja näyttää myös itselleen, että pärjäisivät lapsen kanssa äidin olematta läsnä. (Paajanen 2006, 43, 46.) Muutama haastatelluista isistä toi esille sen, että isien pitäisi olla nykyistä enemmän kotona kahdestaan lapsen kanssa esimerkiksi hoitovapaalla ja siten itse havaita kuinka rankkaa pienen lapsen hoitaminen on ja mitä kaikkia töitä kotona pitääkään päivän ja viikon aikana hoitaa. (Mts. 80).

Haastatteluissa isiltä tiedusteltiin, millaisia isiä he kokivat olevansa. Kun isiltä tiedusteltiin, kokivatko he olevansa enemmän moderneja, äidin kanssa tasapuolisesti lasta hoitavia ja kotitöitä tekeviä isiä, vai perinteisiä leiväntuojia ja auktoriteetteja vai jotain tältä väliltä, oli isien hieman hankalaa sijoittaa itseään tälle akselille. Isät kokivat toisaalta olevansa lastaan varsin tasapuolisesti vaimonsa kanssa hoitavia miehiä, mutta myös taloudellisen pakon edessä usein perheen leiväntuojia. Isät toivoivat olevansa myös auktoriteetteja, mutta uudella, lapsen kanssa tasa-arvoisemmalla tavalla, eikä pelon kautta kuten ehkä aiemmat sukupolvet. ”Leiväntuojan” osa oli ainakin näille haastatelluille miehille varsin tärkeä. (Paajanen 2006, 49–50, 66.)

Suurin osa haastatelluista isistä oli lukenut lapsen kehitystä, raskautta ja vanhemmuutta koskevaa kirjallisuutta – isyyskirjallisuuttakin – mutta vähemmän. Osa isistä hankki tietoa kirjojen sijaan esimerkiksi lehtiä selaillen tai internetin keskustelupalstoja seuraten ja neuvolassa terveydenhoitajalta ja lääkäriltä kysellen. (Paajanen 2006, 58.)

Tutkimukseen osallistuneista miehistä parasta isyydessä oli lapsen kasvun ja kehityksen seuraaminen, yhdessäolo lapsen kanssa, lapsen näkeminen onnellisena ja lapsen rakkauden ja kiintymyksen osoitukset isälle. Vaikeinta isyydessä oli ajan hallinta, erityisesti työn ja perheen yhteensovittaminen, kasvatuskysymykset (esim. miten kasvattaa ja opettaa, pelko, että tekee jotain väärin kasvattajana sekä jaksako aina olla niin hyvä esimerkki kuin haluaisi). Vaikeaa oli myös kasvatusvastuun jakaminen puolison kanssa,

puolison muistaminen ja huomioiminen sekä taloudelliset ongelmat. (Paajanen 2006, 59–62.)

Tutkimukseen osallistuneet isät kokivat pääosin saavansa isyydelleen riittävästi tukea vaimoltaan ja saavansa myös olla juuri sellainen isä kuin on. Yhteiskunnalta toivottiin enemmän taloudellista tukea, esimerkiksi kotihoidontuen korotusta ja uusia entistä parempia ratkaisuja isyysvapaaseen, muun muassa isyysloman joustavoittamista. Erityisesti neuvolalle, mutta myös kaikelle sille materiaalille (kirjoille ja vihkosille), jotka on tarkoitettu vauvaa odottaville perheille, asetettiin sellaisia toiveita, että niissä huomioitaisiin isä entistä enemmän. Moni isä kertoi, että hänelle tärkeä tuki olivat toiset samassa elämäntilanteessa olevat miehet, kaverit ja ystävät joilla on pieniä lapsia. Näiden ystävien kanssa voi jakaa tunteita ja saada muiden miesten näkökulmaa isyyteen. Jos sellaista ei omassa lähipiirissä ole, olisi hyvä löytää jokin miesryhmä jossa isyydestä voisi puhua ja siten kasvaa isyyteen helpommin. Isät mainitsivatkin tärkeänä parannuskohteena vertaisryhmätoiminnan lisäämisen. (Paajanen 2006, 62–66.)

Lähes kaikki kyselyyn vastanneet kokivat olevansa ylpeitä isyydestään ja kolme viidestä isästä katsoi isyyden myös vahvistaneen itsetuntoaan. 13 % oli sitä mieltä, että isyydelle asetetaan liian korkeita vaatimuksia ja toisaalta kaksi viidestä isästä tunsikin myös saavansa muilta ihmisiltä entistä enemmän arvostusta isänä kuin ennen sitä. Isyyteensä tyytyväisiä miehiä oli vastaajista 96 % ja elämänsä kokonaisuudessaankin oli tyytyväisiä 90 % vastanneista. (Paajanen 2006, 47–49.)

Kartoituksesta kävi siis ilmi, että pikkulapsiperheen vaihetta elävät perheenisät arvostivat isyyttään. Isyys on näille miehille tärkeää ja he halusivat viettää paljon aikaa perheensä ja lastensa kanssa.

Myös jokapäiväisissä keskusteluissa nousee esille kuva avustavasta isästä, uuden isänkin tutkimuksista kyllä löytää. Naisilla tuntuu olevan lopullinen vastuu kodin ja lasten hoitamisesta. Tosin toisinaan äidit eivät edes halua tai osaa jakaa vastuuta miehille. Pienten vauvojen kanssa äidillä on myös jo biologisista syistä suurempi vastuu lapsen ruokkimisesta, jos äiti imettää. Lasten kasvaessa isät pystyvätkin ottamaan suuremman

vastuun lapsen hoitamisesta. Miehillä on halua olla mukana perhe-elämässä. Toisaalta taloudellinen tilanne pakottaa monet perheet siihen tilanteeseen, että isän on otettava leiväntuojan rooli, miesten palkkojen ollessa suuremmat kuin naisten. Isät toivoisivatkin yhteiskunnalta muun muassa isyysloman joustavoittamista ja taloudellista tukea. Isät toivovat myös vertaisryhmätoiminnan lisäämistä sekä isien entistä parempaa huomiointia terveydenhuollossa ja ohjeiden ja materiaalin tuotannossa.

4 ISYYDEN TUKEMINEN

Äideille on naapuruston äitien jutteluhetkien lisäksi vauvajumppansa, äiti-vauva-piirinsä, äitikahvilat, kohtauspaikat ja tietenkin äitiysneuvolat, joissa he saavat tukea omalle äitiydelleen ja pääsevät jakamaan kokemuksiaan. Isille ei juurikaan ole vastaavia keskustelukanavia tarjolla. Isien enemmistölle ainoa isyyteen valmentava taho on paikallinen äitiysneuvola ja sen järjestämä perhevalmennus, joka on tarkoitettu esikoistaan odottaville äideille ja isille. Valmennuksen toteutus vaihtelee paljonkin paikkakunnittain. (Huttunen 2001, 211.) Tuleville isille on siis tarjolla edes jonkinlaista tukea, minkä he kokevatkin tärkeäksi (mm. Kaila-Behm 1997, 139). Osa isistä kaipaisi tukea myös isäksi tulon jälkeen. Yksi mahdollisuus tähän on erilaiset isäryhmät. Verkostoituminen antaa voimia jaksaa aikuisena ja vanhempana, koska se voi laajentaa omaa kontaktipintaa, lisätä turvallisuuden tunnetta ja toimia auttamisen työkaluna. (Sihvola 2002, 174–175.)

Sinkkonen (1998, 69–70) pohtii kirjassaan, kuinka saada isät keskustelemaan. Hänen mukaansa miehet kyllä keskustelevat ajatuksistaan yhtä mielellään kuin naisetkin, kun olosuhteet ovat oikeat. Erilaiset isäryhmät on yksi paikka päästä keskustelemaan toisten isien kanssa. Näin muodostuu tukiverkosto, joka pitää yllä myös psyykkistä hyvinvointia. Mies ja isä tarvitsee vertaisryhmän tukea siinä missä nainenkin. Miehen identiteetti organisoituu isyyden myötä siinä missä naisenkin.

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Perhetalo-hankkeen tavoitteena on tukea lapsiperheitä. Koska perhetyö on merkittävä osa hanketta ja sitä myötä IPD-toimintaa, olen seuraavassa alaluvussa selvittänyt hieman myös perhetyötä.

4.1 Perhetyö

Perhetyö on sosiaalialan työmuoto, jolla yksinkertaisimmillaan tarkoitetaan perheen kanssa työskentelemistä. Perhetyölle ei ole olemassa yhtä tarkkaa määritelmää eikä yhtä vakiintunutta työmuotoa. Perhetyössä korostuu perheiden elämänhallinnan ja omien voimavarojen käyttöönoton tuki sekä arjessa selviytymisen vahvistaminen. Perhetyö voi olla vanhemmuuden tukemista, lasten hoidon ja kasvatuksen ohjaamista, kodin arjen ja arkirutiinien hallinnan ohjaamista, perheen toimintakyvyn vahvistamista uusissa elämäntilanteissa, perheen vuorovaikutustaitojen tukemista ja sosiaalisten verkostojen laajentamista sekä syrjäytymisen ehkäisyä. Toimintatapoja on useita: perhetyötä voidaan toteuttaa perhetapaamisina, keskusteluina, kotikäynteinä, kerho- ja leiritöinä tai perhekuntoutuksena. Eri tapoja tehdä perhetyötä yhdistää se, että työtä tehdään sekä vanhempien että lasten kanssa ja perheen tilanne pyritään näkemään kokonaisvaltaisesti. Se, miten perhekeskeisyys ja kokonaisvaltaisuus ymmärretään, vaihtelee. (Puroila 2004a, 1; Turtiainen 1999, 11.)

Perhetyölle ei ole yhtä tarkkaa määritelmää eikä yhtä vakiintunutta työmuotoa. Useat ammattilaiset käyttävät termiä perhetyö työskentelystään perheiden kanssa. Eri ammattilaiset kuitenkin tarkoittavat termillä usein eri asioita. Ei siis ole ihme, jos perhetyön käsite aiheuttaa hämmennystä. Eri ammattilaiset tekevät perhetyötä myös erilaisin menetelmin. (Suviero-Laukka 2004, 99.)

Perheiden kanssa tehtävä yhteistyö voi perustua erilaisiin lähtökohtiin tavoitteenasettelun, kohdentumisen, intensiteetin, vaikuttamisen suunnan ja sisällön suhteen (Puroila 2004b; ks. taulukko 3). Yhteistyön tavoitteena voi olla normaalin perhe-elämän tukeminen, varhainen ongelmien tunnistaminen ja niihin puuttuminen tai korjaava työ. Yhteis-

työ voi kohdistua kaikkiin perheisiin tai se voi olla suunnattu erityisen tuen tarpeessa oleville perheille. Yhteydenpito voi olla satunnaista tai pitkäjänteistä, perheen tilanteesta riippuen. Vaikuttamisen suunta voi olla työntekijöistä vanhempiin, jolloin työ on vanhempien tukemista. Vanhemmat voivat myös olla vaikuttajina tai vaikuttaminen voi olla vastavuoroista, jolloin merkittävää on osallisuus ja kumppanuus. Yhteistyö voi sisältää lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemista sekä vanhemmuuden tukemista.

TAULUKKO 3 Perheiden kanssa tehtävän yhteistyön ulottuvuudet (Puroila 2004b, 17–20).

	Ulottuvuudet
Yhteistyön tavoite	<ul style="list-style-type: none"> • Normaalin vanhemmuuden ja kotikasvatuksen tukeminen • Ongelmien varhainen havaitseminen ja tunnistaminen sekä niihin puuttuminen • Korjaava työ
Yhteistyön kohde	<ul style="list-style-type: none"> • Kaikki perheet • Erityisen tuen tarpeessa olevat perheet
Yhteistyön intensiteetti	<ul style="list-style-type: none"> • Satunnainen yhteydenpito • Pitkäjänteinen yhteinen työ
Vaikuttamisen suunta	<ul style="list-style-type: none"> • Päivähoidosta perheeseen (vanhempien tukeminen) • Perheestä päivähoitoon (vanhemmat vaikuttajina) • Vastavuoroinen (osallisuus, kumppanuus)
Yhteistyön sisältö	<ul style="list-style-type: none"> • Lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukeminen • Vanhemmuuden tukeminen

Asiakasperhetyö ja ryhmille suunnattu perhetyö

Perhetyöllä voidaan tarkoittaa pääasiassa perheiden kotona tehtävää asiakasperhetyötä tai ryhmille suunnattua toimintaa. *Asiakasperhetyötä* tehdään sekä sosiaalitoimen sisällä että järjestöissä ja se on usein ymmärretty työskentelymuodoksi, jonka tehtävänä on tukea lastensuojelua. *Ryhmille suunnatusta perhetyöstä* voi puhua silloin, kun esimerkiksi jokin yhdistys tai järjestö järjestää jäsenperheilleen pitkäjänteistä, säännöllistä ja tavoitteellista toimintaa. Esimerkkejä tämänkaltaisesta työstä ovat tenavatuvat eli lasten hoitopaikat, tapaamispaikat, perheleirit, retket sekä erilaiset kurssit ja terapeutit ryhmät. Usein ryhmien kanssa toimiminen ja virkistystoiminnan tarjoaminen on mielletty ennaltaehkäiseväksi työksi, kun taas lastensuojelun asiakasperheiden kanssa työskentelyn on ajateltu olevan enimmäkseen korjaavaa työtä. (Turtiainen 1999, 12–13.)

Ennaltaehkäisevä perhetyö

Ennaltaehkäisevällä työllä pyritään tukemaan yksilöä ja ehkäisemään mahdollisia vaaroja ja ongelmia ennen kuin oireilu vaatii pitempiaikaista ja kallista korjaavaa hoitoa. Mahdollisten ongelmien ennakoiminen ja / tai niihin puuttuminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa on sitä tuloksellisempaa ja tärkeämpää, mitä pienemmästä lapsesta on kysymys. Eri elämänalueiden tukeminen siinä vaiheessa, kun ongelmia ei vielä ole, on taloudellisinta, palkitsevinta ja viisautta pitkällä tähtäimellä. (Viljamaa 2004, 92–93.) Ennaltaehkäisevälle työlle on yleistä vuorovaikutuksellisten menetelmien keskeinen rooli työkaluina ja työn tarkoitus on laajimmillaan koskettaa kaikkia lapsiperheitä (Anttila & Brummer 2004, 133). Ennaltaehkäisevää työtä on ainakin kahdenlaista. Toisaalta pyritään tukemaan perheitä, joilla ei ole mitään erityisiä ongelmia. Vanhemmat kaipaavat ehkä neuvoja lastensa kasvatuksellisissa kysymyksissä ja käyttävät joskus ulkopuolista lastenhoitoapua päästen itse hetkeksi lasten hoidosta vapaalle. Tästä näkökulmasta katsoen myös isovanhemmat, ystävät, tuttavat ja naapurit tekevät ennaltaehkäisevää työtä pikkulapsiperheiden hyväksi. Ennaltaehkäisevästä työstä puhutaan vielä silloinkin, kun perheessä on jo joitakin ongelmia, mutta jotka eivät vielä vaadi erityisiä toimenpiteitä. Esimerkiksi jos vanhempien huoli perheen tilanteesta on kasvanut, luottamus omiin mahdollisuuksiin on heikentynyt ja toive lisäresurssien tarpeesta on herännyt. (Mäkelä-Näkki 1999, 81, Viljamaan 2004, 93 mukaan.)

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lapsiperhe-projekti

Lapsiperhe-projekti on esimerkki ennaltaehkäisevästä lastensuojelutyöstä. Mannerheimin Lastensuojeluliitto toteutti Helsingin seudulla Lapsiperhe-projektin vuosina 1996–2000. Projektin tarkoituksena oli kehittää ennaltaehkäisevää ja varhaista tukea perheiden tarpeisiin. Projektissa pyrittiin lapsen hyvinvoinnin turvaamiseen vanhempia tuemalla. (Häggman-Laitila, Ruskomaa & Euramaa 2000, 13–14.) Lapsiperhe-projektissa ryhmätoiminnot kasvoivat huomattavasti käytetyimmäksi työmuodoksi kuin mitä projektin alkuvaiheessa oli odotettavissa. Ryhmätoiminnoilla haluttiin vastata erityisesti perheiden sosiaalisen tuen tarpeisiin. Nuorten perheiden elämään kuuluu usein asuinpaikan ja paikkakunnan vaihtuminen esimerkiksi työn vuoksi, jolloin perheen luonnollinen sosiaalinen verkosto muuttuu. Vanhempana toimimiseen kohdistuu lisäpainetta, kun perheen ympärillä ei ole turvaverkkoa. Projektissa oli avointa ryhmätoimintaa, johon kaik-

ki olivat tervetulleita. Avoimessa ryhmätoiminnassa painottuu ennaltaehkäisevyys ja eri toiminnoissa korostuivat virkistäytymiseen, sosiaalisen verkoston luomiseen ja vahvistamiseen sekä tiedolliseen tukeen liittyvät tavoitteet. Monet projektin asiakkaista löysivät tarvitsemansa tuen osallistumalla ainoastaan ryhmätoimintaan. Osa asiakkaista oli mukana myös perhekohtaisessa työssä joko ennen ryhmätoimintaan mukaan tulemistä tai samanaikaisesti sen kanssa. (Mts. 112–113.)

4.2 Isyydentukemistyö

Vanhemmudesta ovat huolissaan niin asiantuntijat kuin vanhemmatkin. Hyvän vanhemmuuden harjoittamiseen on tietoa, neuvoja ja ohjeita tarjolla rajattomasti. Nykyvanhemmat toivovat tiedon lisäksi kokemusten ja tunteiden jakamista. Vanhempien itsensä mielestä palveluissa on liian harvoin mahdollisuus keskustella sellaisista perustavista kysymyksistä kuin vanhemmuuden identiteetistä, vanhemmuuteen kasvusta ja lapsen ja vanhemman välisestä tunnesuhteesta tai niistä taloudellis-yhteiskunnallisista ristipaineista ja reunaehdoista, joihin työn, asumisen ja perhe-elämän yhteensovittaminen vanhemmat asettaa. (Kekkonen 2004, 86, 94.) Perheet saattavat myös kokea yksinäisyyttä yhteisöllisyyden ollessa vähäisempää kaupunkiympäristössä. Lähiyhteisöjen ja perheiden osallisuuden tukeminen auttaa perheitä löytämään omat voimavaransa sekä luottamaan omaan osaamiseensa lasten kasvattajina. (Puroila 2004a, 2.)

Kaukola ja Nyman (2000) tutkivat miehen kasvua vammaisen lapsen isyyteen. Tutkimuksessaan he haastattelivat 12 isää, jotka ovat olleet mukana miesryhmässä, joka on kokoontunut silloin tällöin viikonlopuksi yhteen. Tutkimuksen yhtenä tarkoituksena oli selvittää, mikä merkitys pitkäkestoisella isien ryhmäprosessilla on isien kasvulle miehenä, isänä ja aviopuolisona. (Kaukola & Nyman 2000, 9-11.) Vaikka kyseessä on vammaisten lasten isyyttä koskeva tutkimus ja ryhmätoiminta eroaa IPD-toiminnasta, uskon, että tässä tutkimuksessa nousseita asioita voi soveltaa koskemaan kaikkia isiä ja vertaisryhmiä.

Kaukolan ja Nymanin (2000, 58, 83–85) tutkimuksessa vertaisryhmän merkitys tuli esille jo siinä, että ryhmä oli aluksi suunniteltu vain viikonlopun mittaiseksi. Miehet halusivat kuitenkin jatkaa toimintaa ja näin miesryhmästä tuli pitkäkestoinen ohjelma. Ryhmään osallistujat eivät suinkaan olleet millään tavalla malli-isiä tai malliaviomiehiä, lähes puolet heistä oli ilmoittanut osallistumaan vaimo. Vahva sitoutuneisuus ryhmään näkyi miesten positiivisissa arvioinneissa ryhmän merkityksestä. Osa isistä korosti ryhmän merkitystä foorumina, jossa he voivat turvallisesti jutella kipeistäkin asioista. Osalle miehistä ystävyys oli laajentunut perheitten väliseksi ystävyudeksi ja he olivat saaneet sitäkin kautta tukea omalle vanhemmuudelleen ja perheelleen. Myös äidit ottivat ryhmän lämpimästi vastaan ja kannattivat sen jatkamista.

Kaukolan ja Nymanin mukaan myytti suomalaisesta miehestä, joka ”ei puhu eikä puhakaha”, on miesten tapaamisissa romuttunut ja miesryhmä on koettu merkityksellisenä. Tulosten mukaan isien vertaistuella ja keskinäisille tapaamisille näyttää olevan tulosten mukaan suuri merkitys niin isyyteen, puolisuuteen kuin myös mieheyteen liittyvien asioiden pohdinnassa. (Mts. 10, 88.) Isäryhmissä mukana olleet miehet ovat pitäneet erityisesti keskusteluista, kokemustenvaihdosta ja siitä, että saa vapaasti kysellä itseä askarruttavia asioita sellaiselta henkilöltä, joka on itsekin käynyt sen läpi. (Huttunen 2001, 213.)

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Lapsiperhe-projektissa pyrittiin perhekeskeisyyteen ja vanhemmuuden tukemiseen liittyen projektissa kehiteltiin erilaisia työtapoja ja myös sellaisia työmuotoja, jotka tukevat isien osallistumista perhetyöhön. Isien osallistuminen ei ollut itsestään selvää. Usein isät tulivatkin mukaan äitien houkuttelemina. Parisuhteen pulmat olivat myös tekijöitä, jotka motivoivat isiä, samoin kuin isille ja lapsille kehitetty oma toiminta. Lapsiperhe-projektissa isiä osallistui perhevalmennukseen sekä isä-lapsi-ryhmään. (Häggman-Laitila ym. 2000, 58–59.)

4.3 Mannerheimin Lastensuojeluliiton Keski-Suomen piirin Perhetalo-hanke

Perhetalo oli vuosille 2003–2006 sijoittuva Mannerheimin Lastensuojeluliiton Keski-Suomen piirin toteuttama maakunnallinen hanke. Perhetalo-toiminta sijoittui Jyväskylässä yhteen kaupunginosaan ja sen lähialueille. Hankkeen yhteistyöverkosto oli laaja ja siinä oli mukana muun muassa Jyväskylän kaupunki ja eri oppilaitoksia. Hankkeen rahoitti Raha-automaattiyhdistys. Perhetalo-hankkeessa työskenteli kaksi kokopäiväistä työntekijää, Perhetalo-päällikkö ja Perhetalo-ohjaaja. Lisäksi tarpeen mukaan palkattiin tuntipalkkaisia ryhmänohjaajia sekä osaan toiminnoista myös lastenhoitaja. (Perhetalo-esite; Perhetalo-hanke 2007; Perhetalo-hanke 2006, Perhetalo-hanke 2005; Perhetalo-hanke 2004a; Perhetalo-hanke 2004b.)

Hankkeen päämääränä oli lisätä lasten ja vanhempien hyvinvointia sekä ennaltaehkäistä lapsiperheiden ongelmia. Muita tavoitteita olivat (1) kehittää erilaisia vanhemmuuden tukemisen muotoja, jotka vastaavat eri elämänvaiheissa olevien lapsiperheiden tuen tarpeisiin arkilähtöisesti, nopeasti ja joustavasti omalla asuinalueella. Yksi toiminnan muodoista oli IPD-toiminta. (2) Hankkia tutkimustietoa lapsiperheen hyvinvoinnista ja lapsiperheiden hyväksi tehtävästä moniammatillisesta, ennaltaehkäisevästä työstä. (3) Määritellä mitä ennaltaehkäisevä lastensuojelutyön erityisosaaminen on.

Perhetalo-hankkeen kohderyhmänä olivat kaikki lapsiperheet, mutta erityisesti ne lapsiperheet, jotka eivät ole laajamittaisten, korjaavien palvelujen piirissä. Toisaalta tämän tyyppisessä ennaltaehkäisevässä lastensuojelutyössä perheiden taustat, esimerkiksi asiakassuhde sosiaalityöhön, eivät olleet työntekijöiden tiedossa. Perhetalo-hankkeessa huomioitiin erityisesti nuoret vanhemmat, isät, yksinhuoltajat ja maahanmuuttajat. Hankkeessa kehitettiin vanhemmuuden tukemisen muotoja, jotka vastaavat eri elämänvaiheissa olevien lapsiperheiden tuen tarpeisiin arkilähtöisesti, nopeasti ja joustavasti omalla lähiasuinalueella.

Perhetalon toiminta koostui ryhmätoiminnoista sekä erilaisista tapahtumista. Ryhmätoimintoja oli 1) kaikille avoimet perhekahvilat, 2) kohdennetut perhekahvilat sekä 3) muu toiminta. IPD-iskänillat kuuluivat hankkeen kohdennettuihin perhekahviloihin.

Perhetalo-hankkeesta kerättiin palautetta toiminnassa mukana olleilta perheiltä palautekyselykaavakkeilla sekä toimintakausien aikana että lopussa. Käyttäjien palautteista nousi esille seuraavat teemat: vertaisuus voimavarana, hengähdys hetki arjessa, yhteinen tekeminen lapsen kanssa, tieto vanhemmuutta vahvistamassa, toiminnan edullisuus sekä opiskelijayhteistyön merkitys perheille. Vanhempien antamassa palautteessa korostui vertaisuuden merkitys. Perhekahvilat ja vertaisryhmät olivat paikkoja tavata samassa elämäntilanteessa olevia ja tutustua uusiin perheisiin. Vanhemmille tärkeää oli keskustelu toisten vanhempien kanssa. Myös vasta alueelle muuttaneet toivat esille sen, kuinka perhekahvilat auttoivat sosiaalisen verkoston luomisessa. Vanhemmat kokivat, että vertaisuus vahvisti heidän vanhemmuuttaan. Askarteleminen, leikkiminen ja laulaminen tukivat vanhemman ja lapsen keskinäistä vuorovaikutusta. Vanhemmat näkivät tärkeänä myös lasten sosiaalisten taitojen kehittymisen.

MLL:n Keski-Suomen piiri toteutti vuonna 2001 isille kyselytutkimuksen (ks. Perhetalo-hanke 2004b). Tutkimuksessa kävi ilmi, että isät toivoivat erilaisten isä-lapsiryhmien perustamista. Isät peräänkuuluttivat toimintaa, jossa he voisivat yhdessä lapsensa kanssa tehdä jotain mielekästä. IPD-iskänilloilla haluttiin vastata tähän tarpeeseen. IPD-toiminta käynnistyi lokakuussa 2003. Aluksi mukana kävi vain muutamia isiä lapsineen, pikku hiljaa toiminta kuitenkin vakiintui ja yhä useampi isä löysi mukaan toimintaan. Perhetalo-hankkeen työntekijät tekivät SWOT-analyysin Perhetalo-hankkeen tilasta vuoden 2004 lopussa. Vahvuuksiksi analyysissä listattiin muun muassa Isä-lapsi-toiminnan vakiintuminen. Hankkeen loppumisen jälkeen IPD-ryhmä jatkaakin omaehtoisena ryhmänä.

MLL:n Keski-Suomen piiri on mukana Jyväskylän seudun Perhe-hankkeessa. Perhetalon aloittamia toimintoja jatketaan ja levitetään hankkeen toimesta Jyväskylän seudulla. Etenkin isätoiminta ja perhekahvilatoiminta on jo levinnyt ja vakiinnuttanut asemansa. Isätoiminta onkin yksi Jyväskylän seudun Perhe-hankkeen painopistealueista.

5 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA –ONGELMAT

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, mitä Mannerheimin Lastensuojeluliiton Keski-Suomen piirin Perhetalo-hankkeen Isä-Pappa-Dad-toiminta on antanut mukana oleville isille ja perheille, kuinka se on tukenut ja mahdollisesti kehittänyt toimintaan osallistuneiden isien isyyttä sekä miten isät kokevat isyydestä käytävän keskustelun.

Tutkimusongelmat alaongelmineen ovat:

1. Mitä Isä-Pappa-Dad-toiminta on antanut toiminnassa mukana oleville isille ja perheille?

- Mikä on toiminnan merkitys isille, lapsille, puolisoille ja perheille?
- Onko toiminta tukenut isyyttä? Jos on, millä tavalla?

2. Mitä merkitystä toimintaan osallistuneiden isien mielestä on isyydestä käytävällä keskustelulla?

- Miten isät suhtautuvat isyyskeskusteluun? Millainen suhde isillä on isyyskeskusteluun?
- Tarvitaanko isien mielestä isyyskeskustelua?
- Mistä isien mielestä pitäisi keskustella? Mitä isät toivovat / kaipaavat keskustelulta?

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

6.1 Tutkimuksen kohderyhmä

Laadullisessa tutkimuksessa puhutaan usein otoksen sijaan harkinnanvaraisesta näytteestä, koska tilastollisen yleistämisen sijasta pyritään ymmärtämään jotakin tapahtumaa syvällisemmin, saamaan tietoa jostain paikallisesta ilmiöstä tai etsimään uusia teoreettisia näkökulmia tapahtumiin ja ilmiöihin. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 58–59; ks. myös Soininen 1995, 103.) Aineiston tieteellisyyden kriteeri ei ole sen määrä vaan laatu, käsitteellistämisen kattavuus. Laadullisessa tutkimuksessa keskitytäänkin usein varsin pieneen määrään tapauksia ja pyritään analysoimaan niitä mahdollisimman perusteellisesti. Tutkimus, jossa etsitään syvempää tietoa pienemmältä joukolta esimerkiksi haastattelemalla, voi olla merkittävämpi kuin jos samaa tutkittaisiin lähettämällä esimerkiksi kysely suuremmalle joukolle. (Borg & Gall, 1989 236–237; Eskola & Suoranta 1998, 18, 61–62; Strauss & Corbin 1998, 292.) Tutkimustehtävän perusteella voidaan rajata aineistoa esimerkiksi koskemaan tietyn yhteisön näkemyksiä asiasta. Tällöin aineiston määrää rajoittaa esimerkiksi se, ketkä kuuluvat tutkittavaan yhteisöön. (Kärnä-Lin, 2006 48.)

Tutkimuksen kohderyhmä koostui IPD–iskänilloissa käyvistä isistä sekä heidän puolisoistaan. Isät kuuluivat ilman muuta tutkimukseen, ovathan he itse olleet luomassa ja

toteuttamassa toimintaa. Lisäksi halusin tutkimukseeni mukaan iskaniltalaisten puoliset, sillä halusin selvittää myös heidän näkökulmaansa iskaniltoihin sekä IPD-toiminnan merkitystä koko perheelle. Pääosassa tutkimuksessani olivat kuitenkin toiminnassa mukana olleet isät.

Isät olivat tulleet mukaan IPD-toimintaan eri syistä. Osa isistä on tullut katsomaan iskaniltaan puolison ehdotuksesta (puolisot kuulleet IPD-toiminnasta muissa Perhetalon tapahtumissa.) Osa on lähtenyt mukaan kaverin ehdotuksesta. Osa on kuullut toiminnasta esimerkiksi radiosta. Osa on nähnyt, kun iskaniltalaiset ovat olleet esimerkiksi paistamassa makkaraa puistossa ja tullut sitä kautta mukaan.

Kohderyhmäni tavoitin IPD-iskaniltojen kautta. Tein maisteriopintoihin liittyvän asiantuntijuusharjoittelun MLL:n Keski-Suomen Piirin Perhetalo-hankkeessa, johon myös IPD-iskanillat kuuluvat. Harjoitteluun liittyen ohjasin iskaniltoja syksyn 2004 yhdessä Perhetalo-ohjaajan kanssa. Elokuussa suunnittelimme syksyn ohjelman yhdessä isiltä ja lapsilta tulleiden toiveiden ja ideoiden pohjalta. Joitakin iltoja vedin yksin ja joitakin vedimme yhdessä Perhetalo-ohjaajan kanssa. Niinpä kohderyhmän tavoittaminen ei tuottanut mitään ongelmia, sillä isät olivat minulle tuttuja harjoittelun ajalta. Myös osan puolisoista olin tavannut muissa Perhetalon toiminnoissa syksyn 2004 aikana.

6.2 Tutkimusmenetelmät

Tutkimukseni on kvalitatiivinen tapaustutkimus. Tapaustutkimuksella kerätään yksityiskohtaista, intensiivistä tietoa yksittäisestä tapauksesta tai pienestä joukosta toisiinsa suhteessa olevia tapauksia. Tapaustutkimukselle on ominaista kokonaisvaltainen ongelmien tarkastelu ja kuvaus, jota ei tehdä irrallisena tietystä yksittäisestä tilanteesta tai tapahtumaketjusta. Aineisto kootaan luonnollisissa tilanteissa ja se kerätään useita ihmisläheisiä metodeja käyttämällä muun muassa havainnoin, haastatteluin ja dokumentteja tutkien. Tavoitteena on tyypillisimmin ilmiöiden kuvailu, jonka lisäksi se pyrkii

myös löytämään ilmiölle selityksiä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 125–126; Soininen 1995, 81–82.)

Kyselylomakemenetelmä soveltuu hyvin myös kvalitatiiviseen tutkimukseen, kun halutaan selvittää esimerkiksi tutkimuspopulaatiosta valitun otoksen (näytteen) ominaispiirteitä, mielipiteitä tai uskomuksia. Strukturoituja kyselylomakkeita käytetäänkin usein tukemaan kvalitatiivista aineistoa. (Soininen 1995, 114.) Kyselylomakkeilla oli tutkimuksessani oikeastaan kaksi tehtävää. Ensinnäkin niiden avulla pystyin ottamaan tutkimukseeni mukaan laajemman tutkimusjoukon, tavoitin useampia isiä sekä sain myös puoliset mukaan tutkimukseen. Näin sain laajempaa tietoa esimerkiksi IPD-toiminnan vaikutuksesta koko perheen arkeen. Toiseksi kyselyiden pohjalta pystyin rakentamaan teemahaastattelurunkoa.

Kyselylomakkeet IPD-toiminnassa mukana oleville isille sekä heidän puolisoilleen rakentuivat kirjallisuuden, aiempien tutkimusten sekä iskänilloissa esille nousseiden teemojen pohjalta (liite 1). Kyselylomakkeissa oli neljä eri osiota: taustatiedot, Isä-Pappadad-iskänillat, isyys sekä väittämät. Isien ja puolisoitten kyselyt olivat melkein samantyyppiset. Iskäniltoja koskevia kysymyksiä oli isien kyselyissä 7 ja puolisoitten kyselyissä 5. Isyyttä käsitteleviä kysymyksiä oli samoin isien kyselyissä 7 ja puolisoitten kyselyissä 5. Puolisoitten kyselyistä jätettiin pois iskäniltojen tapahtumia ja keskusteluja koskevat kysymykset. Lisäksi molempien kyselyiden lopussa oli viisi väittämää.

Esitetasin lomakkeet ja käytin myös saatua tietoa hyväkseni lomakkeita muokatessani. Iskäniltoja koskevia kysymyksiä en voinut esiteta, koska en halunnut ”tuhlata” tutkimusjoukkoani. Yritin myös saada Etelä-Suomessa vastaavanlaista toimintaa ohjaavaa ihmistä esitetaamaan lomaketta, mutta en valitettavasti tavoittanut häntä. Vanhemmuutta koskevat kysymykset testasin kahdella äidillä ja yhdellä isällä. Lisäksi kyselylomaketta muokattiin yhteistyössä Perhetalon työntekijöiden kanssa. Tätä kautta syntyivät myös väittämät kyselyn loppuun.

Haastattelu on hyvin joustava menetelmä ja tästä syystä se sopii moniin erilaisiin tutkimustarkoituksiin. Haastattelussa ollaan suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa tut-

kittavan kanssa ja tämä tilanne luo mahdollisuuden suunnata tiedonhankintaa itse tilanteessa. Samoin on mahdollista saada esiin vastausten taustalla olevia motiiveja. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 34.) Teemahaastattelu kohdennetaan tiettyihin teemoihin, joista keskustellaan. Teemahaastattelu etenee siis yksityiskohtaisten kysymysten sijaan tiettyjen keskeisten teemojen varassa. Haastattelun aihepiirit, teema-alueet ovat kaikille samat, mutta kysymyksillä ei ole tiettyä tarkkaa muotoa tai järjestystä. (Mts. 47–48.) Teemahaastatteluun tutkimusmenetelmänä päädyin, koska kirjallisuudesta ja kyselyistä tuli esille sellaisia teemoja, joita halusin tutkia syvemmin. Kyselyjen sekä kirjallisuuden pohjalta laadin teemahaastattelurungon (liite 2).

Harjoittelupäiväkirja oli kolmas aineistonhankintamenetelmä. Asiantuntijuusharjoittelun aikana suunnittelin päiväkirjaan iskänillan ohjelmarungon ja jokaisen iskänillan jälkeen kirjoitin siihen huomioita illan kulusta ja tunnelmista. Päiväkirja on hyödyksi tutkimukselle, koska olen tallentanut siihen tuntemuksia, tunnelmia ja havaintoja, jotka eivät välttämättä pelkkien kyselyiden ja haastatteluiden kautta välity.

6.3 Aineiston hankinta

Tutkimukseni aineisto koostuu (1) IPD–iskäniltoihin osallistuvien isien kyselyn vastauksista (N=13), (2) heidän puolisoidensa kyselyn vastauksista (N=9) sekä (3) toimintaan osallistuvien isien teemahaastatteluista (N=6). Lisäksi käytin hyväksi harjoittelun aikana pitämäni harjoittelupäiväkirjaa (4). Aineiston hankinnan suoritin siis käyttämällä kaksiosaista aineistonkeruumenetelmää, jonka lisäksi myös harjoitteluni Perhetalo-hankkeessa antoi mahdollisuuden toiminnassa mukana elämiseen sekä pienimuotoiseen havainnointiin.

Tutkimuslupahakemuksen lähetin sekä Mannerheimin Lastensuojeluliiton Keski-Suomen Piirin toiminnanjohtajalle että Perhetalo-päällikölle lokakuussa 2004. Sain molemmilta suullisen luvan tutkimukseni tekemiselle marraskuussa 2004.

Kyselyt isille tein isänilloissa marraskuussa 2004. Samalla myös annoin puolisoille menevät kyselyt isien mukaan kotiin. Puolisoiden kyselyt palautuivat minulle seuraavissa isänilloissa tai postissa ja yksi Perhetalo-ohjaajan kautta.

Teemahaastattelut tein isiltä tulleiden toiveiden perusteella isäniltojen yhteydessä maaliskuussa ja huhtikuussa 2005. Haastattelin isää erillisessä huoneessa, mutta samassa rakennuksessa, jossa isänillat pidetään. Joillakin isillä oli lapsi tai lapsia mukana haastattelussa. Pysin ajoittamaan haastattelut niin, että isät ja lapset pystyivät osallistumaan kyseisen illan ohjattuun toimintaan. Annoin isille haastattelun alussa tiivistetyn teemahaastattelurungon, jolla haastateltavaa valmisteltiin haastatteluun. Nauhoitin haastattelut ja tein samalla lyhyitä muistiinpanoja teemahaastattelurunkooni.

6.4 Aineiston kuvaus

Laadullisen aineiston analyysin tarkoitus on luoda aineistoon selkeyttä ja siten tuottaa uutta tietoa tutkittavasta asiasta. Analyysillä aineisto pyritään tiivistämään kadottamatta sen sisältämää informaatiota, päinvastoin pyritään informaatioarvon kasvattamiseen luomalla hajanaisesta aineistosta selkeää ja mielekästä. Aineisto järjestetään sellaiseen muotoon, että sitä on mahdollista eritellä vastauksen etsimiseksi tutkimusongelmiin. (Eskola & Suoranta 1998, 138, 226.)

Aineistoni koostui isien ja puolisoiden kyselyistä sekä isien teemahaastatteluista. Täytettyjä isien kyselylomakkeita palautui 13 ja puolisoilta palautui 9 kyselyä. Yksittäisissä isänilloissa kävi syksyn 2004 aikana 5-12 isää lapsineen, keskimäärin 8 isää joka kerralla. Kysely tavoitti melkein kaikki aktiivikävijät. Tarkkaa lukua ei voi sanoa, sillä isänilta on avoin kohtaamispaikka, johon voi tulla kuka vain isä lapsien kanssa. Lisäksi aineisto koostui kuuden isän teemahaastattelusta.

6.4.1 Kyselyaineisto

Isät

13 IPD-iskänilloissa käyvää isää täytti kyselylomakkeen. Nuorin vastaajista oli 23-vuotias ja vanhin 46-vuotias. Vastaajien keski-ikä oli 30,5 vuotta. Kaikki perheet olivat ”ydinperheitä” eli kaikissa oli isä, äiti ja yksi tai useampia lapsia. Lapsia isien perheissä oli yksi tai kaksi. Lapset olivat syntyneet vuosien 1997 ja 2004 välillä. Yhteensä lapsia oli 21, joista tyttöjä 8 ja poikia 13. Kuudessa isien perheistä oli pelkästään poikia, kolmessa tyttöjä ja neljässä perheessä sekä tyttö että poika.

Isistä yhdeksän oli töissä, kaksi opiskeli, yksi oli työttömänä, yksi ei kertonut tilannettaan. Isistä noin puolet (7) oli tullut mukaan toimintaan syksyllä 2004, syksyllä 2003 mukaan tulleita oli 3, samoin kuin keväällä 2004 mukaan tulleita.

Puolisot

Puolisolle jaetuista lomakkeista (13) palautui 9. Nuorin vastaajista oli 26- ja vanhin 40-vuotias, ja vastaajien keski-ikä oli 29 vuotta. Vastaajien perheissä lapsia oli yhteensä 14, joista oli 5 tyttöjä ja 9 poikaa. Lapset olivat syntyneet vuosien 1999 ja 2004 välillä. Perheitä, joissa oli vain tyttöjä, oli 3. Perheitä, joissa oli poikia, oli 5 ja lisäksi yksi perhe, jossa oli sekä tyttö että poika. Puolisoista kaikki olivat enemmän tai vähemmän kotona lasten kanssa. Heistä kolme kertoi olevansa kotiäiti, kaksi oli hoitovapaalla, yksi oli äitiyslomalla, yksi opiskeli lastenhoidon ohessa, yksi ilmoitti olevansa kotona hoitamassa lapsia ja yksi puolisoista teki vuorotteluvapaasijaisuutta ja kertoi hoitavansa lasta kuu-kaudessa kotona kaksi viikkoa ja käyvänsä kaksi viikkoa töissä.

6.4.2 Teemahaastatteluaineisto

Teemahaastattelin 6 isää keväällä 2005. Heidän ikänsä oli 24–47 vuotta ja keski-ikä 32,5 vuotta. Haastatelluilla oli 1-3 alle kouluikäistä lasta. Haastatellut toimivat tietokonealalla, myyntityössä, insinöörinä, käsityöläisenä sekä jatko-opiskelijana / koti-isänä. Osa haastatelluista oli ollut mukana toiminnassa alusta asti ja osa oli tullut mukaan syksyllä 2004. Monipuolinen haastateltujen joukko kuvastaakin hyvin isänillloissa käyvien isien joukkoa. Kuva monipuolisesta kävijäjoukosta syntyi harjoittelun aikana keskusteluissa Perhetalon työntekijöiden ja isänilltojen isien kanssa.

Haastattelut kestivät keskimäärin puoli tuntia. Haastattelut litteroin mahdollisimman pian. Litteroidessani en kirjoittanut kaikkea sanasta sanaan, mitä nauhalla kuului, vaan jätin esimerkiksi lapsille suunnatut kommentit kirjoittamatta, koska ne eivät kuuluneet varsinaiseen aineistoon eivätkä näin olleet tarpeellisia tutkimukselleni. Litteroituina haastattelujen pituudet vaihtelivat 4 sivusta 5 sivuun. Yhteensä aineistosta kertyi 21 sivua litteroitua tekstiä.

Tekstiin olen merkinnyt merkinnällä H1-H6 mistä haastattelusta mikin lainaus on. En ole tarkemmin eritellyt eri haastateltavien taustoja turvatakseni haastateltavien henkilöllisyyden salassa pysymisen.

6.5 Aineiston analyysi

Jokaista yksittäistä tutkimusta varten on luotava omat menetelmänsä, jotka syntyvät tematisoinnista ja aineiston alustavasta erittelemisestä. Laadullinen tutkimus edellyttää aina myös menetelmän jatkuvaa täsmentämistä, tarkistamista ja kohdentamista. (Varto 1992, 98–99.) Käytännössä usein eri analyysitavat kietoutuvatkin toisiinsa eivätkä ne ole mitenkään selvärajaisia. Harvoin pystyy soveltamaan vain yhtä analyysitapaa. (Eskola & Suoranta 1998, 162–163.)

Olen lähestynyt aineistoa *aineistolähtöisen analyysin* näkökulmasta. Aineistolähtöinen analyysi soveltuu hyvin tutkimuksiin, joissa lähtökohtana on hakea perustietoa jonkun ilmiön tai aiheen olemuksesta. Tällöin siis kartoitetaan, mitä ilmiö tai aihe tarkoittaa sekä miten se ilmenee kyseisessä kontekstissa. Aineistolähtöinen analyysi sopiikin hyvin tapaustutkimuksen analysointiin: kerätystä aineistosta lähtien rakennetaan jotain yleisemminkin kiinnostavaa. (Eskola & Suoranta 1998, 19; Saarela-Kinnunen & Eskola 2001, 159–160.) Olenkin käyttänyt pääasiassa induktiivista päättelyä. Siinä rinnalla olen kyllä tehnyt myös abduktiivista päättelyä. Minulla oli joitakin teoreettisia johtoideoita valmiina, ja näitä pyrin todentamaan aineiston avulla. (Ks. Hirsjärvi & Hurme 2000, 136.)

Analyysi eteni siten, että ensimmäisenä vaiheena oli *aineiston järjestäminen*. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa, jossa aineistoa kerätään monissa vaiheissa ja usein rinnakkaisesti eri menetelmin, analyysia ei tehdä vain yhdessä tutkimusprosessin vaiheessa vaan pitkin matkaa (Hirsjärvi ym. 2004, 211). Tutkija, joka analysoi tutkimusaineistoa jo sitä kerätessään, pystyy rajaamaan ja keräämään aineistoa, joka vie analyysia eteenpäin (Kärnä-Lin 2006, 48; Strauss & Corbin 1998, 295). Olen teemoitellut ja luokitellut aineistoa pääasiassa kahdessa osassa.

Ensimmäiseksi käsittelin kyselyt. Saatuani täytetyt kyselylomakkeet kokosin kaikki isien ja puolisoiden vastaukset kysymyksittäin omiksi koonneiksi. Ensiksi vertailin isien vastauksia keskenään ja puolisoiden vastauksia keskenään. Tämän jälkeen yhdistin vastaavat kysymykset yhteen ja tein vertailua isien ja puolisoiden välillä. Jotta sain aineistosta selkeästi esille isäniltoja koskevat ”tekniset tiedot”, sovelsin kyselyaineiston analyysiin myös määrällistä analyysia (ks. Eskola & Suoranta 1998, 165–166). Piirsin useita kuvioita havainnollistamaan aineistoa. Kuvioihin kokosin sekä isien että puolisoiden vastaukset samaan kysymykseen. Näin vastauksia pystyy helposti vertailemaan. Kuvioihin olen merkinnyt tulokset prosentteina, vaikka kohdejoukkoni onkin melko pieni. Prosentit kuitenkin selkeyttävät kuvioita ja siksi päädyin niiden käyttämiseen. Ensimmäistä jäsentämistä ja tulkintaa tein siis jo kyselyaineistoa lukiessa ja teemahaastattelurunkoa tehdessä. (Ks. mm. Eskola & Suoranta 1998, 151–153.)

Toiseen vaiheeseen pääsin, kun olin kerännyt koko aineiston (kyselyt ja haastattelut) sekä purkanut haastattelut litteroiduksi tekstiksi. Kyselyiden ja haastatteluiden teemat muodostivat ensimmäisen aineiston jäsenystavan. Teemahaastattelujen analysoinnin aloitin järjestämällä aineiston teemoittain. Poimin vastauksista teemaan liittyvän kohdan. Tämä ei kuitenkaan ollut ihan helppoa. En karsinut aineistoa tässä vaiheessa, vaan järjestelin sen uudestaan. (Ks. Eskola 2001, 143.)

Analyysin toinen vaihe oli *aineiston koodaaminen*. Yleensä koodausrunko syntyy kahdessa vaiheessa. Ensin laaditaan alustava koodausrunko, jonka mukaan aineistoa voi lähteä koodaamaan. Itse koodausprosessin aikana koodausrunko elää, muuttuu ja täydentyy. (Eskola & Suoranta 1998, 158.) Osa aineistosta kerättiin teemahaastattelun avulla. Teemahaastattelurunko toimi samalla koodauksen apuvälineenä, sillä haastattelurungon rakentamisessa käytettiin kirjallisuudesta kerättyä teoreettista tietoa sekä omaa kokemusta (ks. mts. 153).

Kolmannessa vaiheessa oli vuorossa *varsinainen analyysi*. Aineistoa luetaan riittävän monta kertaa, jotta siitä voi esittää tulkintansa. Analyysin tehtävänä on tiivistää aineisto; tiivistää, järjestää ja jäsentää se sellaisella tavalla, että mitään olennaista ei jää pois, vaan sen informaatioarvo kasvaa. (Eskola 2001, 145–146.) Aineiston tiivistin käyttämällä teemoittelua ja luokittelua.

Haastattelujen *teemoittelun* ja *luokittelun* tein kesän ja syksyn 2005 aikana. Aluksi luin litteroituja haastatteluja kokonaisuuksina, jotta sain kokonaiskäsitteksen aineistostani. Seuraavaksi etenin teema kerrallaan käyden jokaisen haastattelun läpi yhden teeman tai tarkemman kysymyksen osalta. Tämän jälkeen kävin aineiston vielä kertaalleen läpi ja jaottelin ja koodasin sen osin uudestaan lopullisten teemojen alle, joita aineistosta nousi esille. Pyrin myös nostamaan tutkimusongelmaa valaisevista teemoista esiin mielenkiintoisin sitaatteja tulkittavaksi (ks. Eskola 2001, 145–146).

Aineistoani luokitellessa käytin apuna tutkimusongelmia, tutkimusmenetelmiä, kirjallisuudesta esiin nousseita käsitteitä ja luokitteluja sekä itse aineistoa. (Ks. Hirsjärvi & Hurme 2001, 147.) Tutkimusongelmat loivat tietyn pohjan jo aineistonkeruuvaiheessa ja

ohjasivat näin myös aineiston analyysia. Kyselylomakkeet toimivat teemahaastattelun pohjana ja teemahaastattelut sinällään toimivat runkona analyysin teossa. Aiemmat käsitteet ja luokittelut tukivat omaa luokittelua ja antoivat neuvoa mihin suuntaan lähteä, samoin kuin aineisto itse.

Haastattelussa saadaan paljon tutkimusaiheen kannalta epärelevanttiakin materiaalia ja analyysin edetessä tarkastelu voi näkemyksen kehittyessä kohdentua uusiin mielenkiinnon kohteisiin. Keskeistä onkin löytää tutkimuksen kuluessa ne johtavat ideat, joihin nojaten tutkimuksellisia ratkaisuja tehdään. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 34; Kiviniemi 2001, 71.) Analyysin edetessä aineistosta löytyikin teemoja, joita tutkin tarkemmin ja samalla jouduin jättämään osan aineistosta vähemmälle. Aineistoni ei kuitenkaan ollut niin laaja, että olisin jotakin jättänyt kokonaan sivuun.

Analyysin neljännessä vaiheessa etenin teema kerrallaan. Tavoitteenani oli poimia aineiston tärkeimmät kohdat, kirjoittaa ne auki ja tulkita mitä aineistosta löytyy. Analyysin viidennessä vaiheessa etsin tulkintaan mukaan kytkentöjä kirjallisuuteen ja aikaisempiin tutkimuksiin.

Olen jakanut tulokset tutkimustehtävien mukaan kahteen alalukuun, joissa esittelen niin kyselyissä kuin haastatteluissakin esille tulleita seikkoja. Tulosten esittely etenee teemoittain: Luvussa 7.1 kerron, kuinka IPD-toiminnassa mukana olevat isät olivat tulleet mukaan toimintaan ja millaisia odotuksia heillä oli toiminnasta sekä mitä toiminta on antanut isille ja heidän perheilleen. Luvussa 7.2 käsittelen isyyttä ja isyydestä käytävää keskustelua. Isyyskeskustelu-termillä tutkimuksessa tarkoitetaan laajasti kaikkea isyydestä ja perhe-elämästä käytävää keskustelua, joka voi olla hyvin vapaamuotoista tai virallisempaa, pinnallista ja syvällisempää.

7 ISÄ-PAPPA-DAD ISKÄNILLAT JA ISYYS

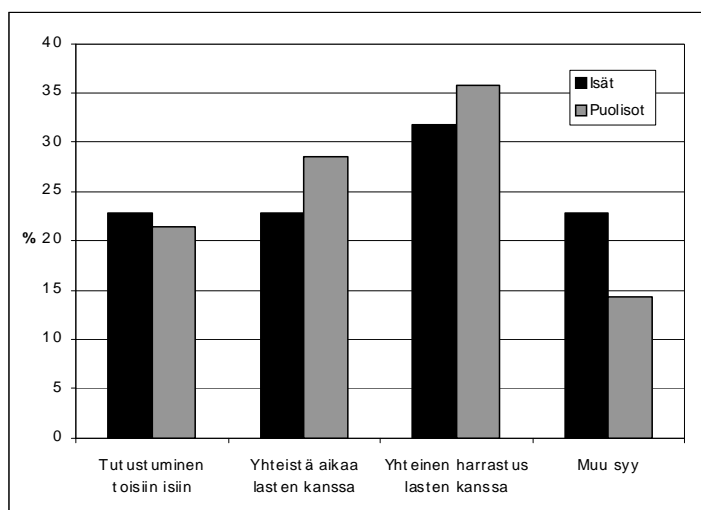
7.1 Isä-Pappa-Dad–iskänillat

7.1.1 Miksi ja miten mukaan Isä-Pappa-Dad–toimintaan

Kyselyn mukaan isät (N=13) olivat saaneet tietää toiminnasta parhaiten "puskaradion" kautta. Neljä heistä oli kuullut isänilloista tutulta ja neljälle toiminnasta oli kertonut oma puoliso. Kaksi oli nähnyt Perhetalo-esityksen ja yksi oli kuullut isänilloista toisen lastenkerhon vetäjältä. Lisäksi yksi isä oli kuullut toiminnasta radiosta ja yksi oli lue-
nut lehdestä.

Syitä toimintaan mukaan lähtemiselle oli monia. Nämä on koottu kuvioon 1. Yleisin syy osallistumiseen oli yhteisen harrastuksen saaminen isälle ja lapselle tai lapsille. Yhteisen ajan saaminen lasten kanssa sekä toisiin isiin tutustuminen olivat isille yhtä tärkeitä syitä mukaan lähtemiselle. Puolisoiden mukaan yhteinen aika lasten kanssa oli hieman suurempi syy kuin toisiin isiin tutustuminen. Isien ja puolisoiden näkemykset ovat melko samanlaiset. Muuksi syyksi neljä isää kertoi sen, että vaimo saa omaa aikaa ja yksi isä halusi lapsensa tutustuvan toisiin lapsiin. Puolisoista yksi kertoi muuksi syyksi sen, että mies halusi antaa äidille omaa aikaa. Toinen äiti kertoi, että hän halusi omaa aikaa ja siksi isä ja lapset lähtivät isäniltoihin.

Haastattelut (N=6) tukivat jo kyselyssä esille tulleita seikkoja. Viidessä haastattelussa kuudesta esille nousi se, että puolisolle haluttiin antaa omaa aikaa. Tämä oli varsinkin alussa syy, miksi isät lähtivät toimintaan. Kaikki kuitenkin totesivat, että matkan varrella rinnalle ja ohikin, on mennyt muita syitä. Niitä ovat muun muassa lasten tutustuminen toisiin lapsiin ja aikuisiin, isien saamat uudet ystävät ja hyvä ilmapiiri, jossa isät ja lapset viihtyvät.

KUVIO 1 Miksi isät lähtivät mukaan IPD-toimintaan: isien ja puolisoitten vastaukset.

Haastatteluissa tuli esille, että isillä ei ollut kovinkaan suuria ennako-odotuksia ennen toimintaan mukaan lähtemistä. Kolme kertoi miettineensä ennakkoon hieman epäilevästi, että *”mitähän siellä tehdään ja onkohan se minun paikkani”*. Kaksi oli myös miettinyt, miten kähän miesten ja lasten yhteinen toiminta mahtaa toimia. Ennako-odotukset ja -luulot olivat haastateltujen kohdalla kuitenkin unohtuneet ja osoittautuneet vääriksi, kun he näkivät millaista toiminta käytännössä on.

”Kun ekan kerran rohkastu tulemaan, sen jälkeen ei oo tarvinnu miettiä.” (H1)

Yksi isistä toi esille sen, että koska Mannerheimin Lastensuojeluliitto on tunnettu järjestö, uskoi hän myös sen kerhotoiminnan olevan toimivaa. Kyseinen isä painottikin sitä, että koska hän itse on kokenut kerhotoiminnan lapsena antoisaksi itselleen, hän halusi tarjota saman myös omalle lapselle. Iskänilloista olikin tullut heille yhteinen harrastus.

”Se on yks juttu, että lähetään kahesta kerhoon.” (H3)

Entäs millaiset miehet lähtevät mukaan tällaiseen isä-lapsi-toimintaan? Yksi pisimpään toiminnassa mukana olleista isistä kertoi:

”Aluks oli se ajatus, ja niin aluks olikin, että täällä kävi nuoria isiä ja tämmösiä, miten nyt sanosin, edistyksellisiä isiä, jotka haluaa viettää mielellään aikaa lasten kanssa, mutta sitten jotenkin se on tässä ajan myötä muuttunut, että ei ne oo nuoria välttämättä, vaan kyllä tuolla on vanhempiaakin isiä, jotka on ihan kiinnostuneita viettämään lastensa kanssa aikaa ja tulemaan tänne.” (H2)

Isien haastatteluissa korostettiin omaa aktiivisuutta ja halua saada yhteinen harrastus lapsen kanssa. Luonteenpiirteistä mainittiin ulospäin suuntautuneisuus, sosiaalisuus, miehisen siviilirohkeuden omaaminen sekä avoimuus ja myönteisyys. Mainitsipa yksi isä myös humoristisesti, että sellaiset miehet tulevat mukaan, joiden vaimot ovat hyviä maanittelemaan ja siten saamaan isän mukaan toimintaan. Toisaalta haastatteluissa kävi ilmi, että mukana olevat miehet ovat eri-ikäisiä ja taustaltaan erilaisia, ei siis ole vain yhtä tiettyä tyyppiä, jonka voi sanoa lähtevän mukaan tällaiseen toimintaan.

”Laaja kirjo mahtuu, ikähaarukkaakin on jonkin verran.” (H3)

IPD-toiminnassa mukana olevat isät olivat kokeneet tuttujen isien ja miesten suhtautumisen toimintaan pääosin positiivisena. Ainoastaan yksi haastatelluista toi esille sen, että asennoituminen oli ollut hieman epäilevää. Epäilijät olivat tuoneet esille sen, että osaavat kyllä hoitaa lapsen itse ilman mitään kerhoja. Isän sanoin nämä isät eivät sitten ehkä ole ymmärtäneet toiminnan ideaa. Tämäkin isä oli kyllä kuullut myös positiivisia kommentteja. Kolme isää on toiminnasta toisille kertoessaan saanut myös uusia isiä tulemaan katsomaan millaista isänilloissa on ja moni olikin tullut mukaan toimintaan.

”...oon kertonu tästä melko monelle ja moni on tullu ja jääny mukaan.” (H4)

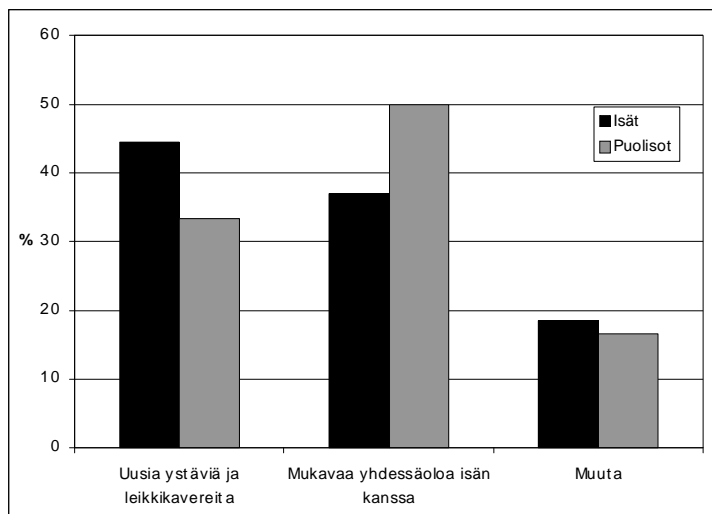
7.1.2 Mitä Isä-Pappa-Dad-toiminta on antanut isille ja perheille

Isien ja heidän puolisoitensa mukaan toimintaan osallistuminen on antanut isille *uusia ystäviä, yhteistä mukavaa puuhaa lasten kanssa* ja myös *lapsille kasvun paikan*. Seitsemän isää mainitsi, että tuttavapiiri on laajentunut tutustuessa toisiin isiin ja lapsiin ja isä ja lapset ovat saaneet uusia ystäviä. Neljä isää kertoi, että toiminta on antanut mukavan harrastuksen ja sitä kautta yhteistä aikaa lapsen kanssa. Kolme isää toi lisäksi esille sen,

että isänilloissa lapset ovat oppineet sosiaalisemmiksi ja tottuneet toimimaan vieraampien kanssa ja samalla myös rohkaistuneet. Lisäksi mainittiin toiminnan lähentäneen isä-poikasuhdetta ja ylipäänsä se on antanut mahdollisuuden olla yksin lapsen kanssa. Myös puolison oma aika koettiin erittäin tärkeäksi asiaksi.

Toisten isien koettiin saavan toiminnasta pitkälti samoja asioita kuin itsekin on saatu: ystäviä, sosiaalista kanssakäyntiä ja mukavaa yhdessäoloa lasten kanssa.

Puolisot kokivat isien saavan toiminnasta melko samoja asioita kuin nämä itsekin mainitsivat. Yhdeksässä puolisoitten vastauksissa mainittiin kokemusten vaihto isien kanssa, vertaistuki ja ylipäänsä yhdessäolo toisten isien kanssa. Vastaukset voisi ehkä tiivistää yhden äidin sanoin: ”Mukavia hetkiä äijäseurassa lasten ehdoilla”. Kuudessa vastauksessa puoliset mainitsivat yhteisen ajan lasten kanssa, yksi puolisoista sanoi isänillan antavan isälle ”helpon” lastenhoitovuoron, kun lapset viihtyvät. Lisäksi mainittiin kivojen kokemusten ja arkeen vaihtelun saaminen.

KUVIO 2 Mitä lasten koetaan saavan isänilloissa: isien ja puolisoitten vastaukset.

Kaikki puoliset olivat tyytyväisiä toimintaan ja pitivät sitä muun muassa ”huippujuttuna” ja ”onnistuneena ja tervetulleena toimintana”. Yksi puolisoista arveli, että tällaista toimintaa kaivattaisiin enemmänkin (muuallakin Jyväskylässä). Myös se tuli esille, että toiminta on tärkeää, koska perhe ei tunne läheltä muita perheitä ja sukukin on kaukana.

Yhdessä vastauksessa sanottiin, että on hienoa kun isille järjestetään mahdollisuus ja ”tekosyy” viettää aikaa lastensa kanssa ilman äitien osallistumista ja puuttumista asioiden hoitoon. Yksi puoliso mainitsikin, että isän vastuunotto lapsesta on kasvanut, osittain tämän toiminnan ansiosta. Yksi äiti sanoi suoraan, että toiminta on tosi hyvä juttu oman ajan saamisen vuoksi ja toinen toivoi, että voisi olla useampiakin tapaamiskertoja viikossa.

Haastatteluissa tuli ilmi myös isäniltöjen hyvä ilmapiiri, jossa isät ja lapset viihtyvät. Hyvä ilmapiiri muodostuu osaltaan siitä, että toiminta on vapaaehtoista, jolloin mukaan on helppo tulla silloin kuin se on mahdollista. Myös toiminnan rentous tuli esiin haastatteluissa.

”Ei ole enää mitään muuta syytä (käydä) kuin että haluaa vain käydä.” (H6)

”Tänne on helppo tulla kun ei ole mitään pakkoa, ei ole sellasta että jos nyt oot pois niin vähän inhottaa kun viet jonkun paikan tai jotain tämmöstä.” (H2)

”Ei oo mitään sellasta pakkopullaa tai, täällä saa aika vapaasti olla ja aina kuitenkin on joku ohjattu systeemi, se on hyvä.” (H5)

Kaikki haastatellut kertoivat olevansa tyytyväisiä toimintaan. Tärkeimmäksi seikaksi nousi mahdollisuus yhteiseen toimintaan lasten kanssa sekä keskustelut toisten isien kanssa.

”Tää on tämmöstä mukavaa aikaa.” (H2)

7.1.3 Iskänillat ja perheen arki

Kyselyjen perusteella monessa perheessä keskiviikkoa ja iskäniltaa tuntuu odottavan niin isä, äiti kuin lapsetkin. Yhdessä puolison vastauksessa kerrottiin, kuinka isä ja lapsi puhuvat jo päiviä ennen seuraavaa tapaamista, esimerkiksi: *”mitähän iskänillassa on”*. Toinen puoliso kertoi isän selvästi nauttivan. Osalle perheistä iskänilloista on tullut mukava ja luonteva osa viikkorutiinia. Isien vastauksista korostettiin lisäksi sitä, että tulee lähdettyä lasten kanssa keskenään ja sitä kautta on ruvettu puuhamaan lisää yhdessä muutenkin. Iskänilloissa on syntynyt myös uusia tuttavuuksia niin isien kuin perheidenkin kesken.

Puolisoiden arkeen isänillat vaikuttavat erään isän sanoin erittäin virkistävästi. Sekä isät että puoliset toivat esille sen, että äidit saavat ainakin sen kaksi tuntia hengähdysaikaa ja aikaa vain itselleen tai perheissä joissa on pieni vauva, saa äiti kahdenkeskistä aikaa vauvan kanssa isän ollessa isänillassa vanhemman lapsen kanssa. Yksi äideistä kirjoitti, että hän saa omaa aikaa ilman huonoa omaatuntoa. *”Tiedän ettei poissaoloni ole katastrofi, kun on ohjelmaa ja seuraa. Muiden iltojen menoistani saattaa tulla riittää, jos ipanat ovat vauhdissa koko ajan ... Maltaan olla ajattelematta lapsia ja huolehtimatta, kun tiedän, että kaikki on hyvin. Upea tunne.”*

Haastatteluissa IPD-toiminta nähtiin tärkeänä perhe-elämälle ensinnäkin äidin oman ajan näkökulmasta. Haastatteluissa tuotiin esille, että onhan äidillä muulloinkin omaa aikaa, mutta keskiviikkoisin hän ainakin tietää isän ja lapsien olevan kerhossa. Yksi isistä kertoi myös, että isänilloissa tutustuneet isät ja lapset ovat käyneet muun muassa viikonloppuna uimahallissa. Puoliso on ollut myös tästä hyvillään.

Toiseksi tuotiin esille, että isänilta on aikaa, jolloin isä ja lapsi ovat ulkona ydinperheestä. Isä sanoi oppineensa paljon lapsesta ja uskoi lapsenkin oppivan, ettei äitiä tarvitse koko aikaa. Siten toiminnassa mukana ollessa sekä vanhemmat että lapset oppivat uutta toisistaan, itsestään ja ympäristöstään.

Kolmanneksi yksi isistä kertoi, että nyt heillä on isän ja lapsen omia ”juttuja”, joita voi kertoa kotona äidille. Äidillä on paljon ”juttuja” mitä hän ja lapsi ovat päivän aikana tehneet. Nyt myös isä pääsee jakamaan kokemuksia. Isän mukaan tämä on antanut hänelle itsevarmuutta.

Lisäksi esille tuli, että toiminnassa mukana olo on jäsentänyt viikkoa. Yksi isistä myös sanoi, että on saanut varmuutta olla luontevasti tuntemattomien ja puolittujen lasten kanssa. Vertaistukikin mainittiin myös tässä kohdassa.

Nähdäkseni kaikki isät ja perheet olivat saaneet ainakin jotain toiminnasta, vähintäänkin äidille omaa aikaa sekä itselle vertaistukea, vaikka kaikki isät eivät tätä ehkä aivan niin

nähneetkään. Tämä kuitenkin välittyi keskustelujen aikana muun muassa juuri vertaistuesta tai isyyskeskustelusta keskustellessa.

”No emmää usko että (isyys on saanut) mitään uutta, mutta ehkä olis jääny vaille jotain jos ei olis tullu.” (H6)

7.1.4 Tukea isyyteen

Kukaan haastatelluista ei kokenut tarvitsevansa tukea mihinkään tiettyyn asiaan isänä tai perheessä. Yksi sanoi kaipaavansa tukea vaimolta. Hän kertoi peilaavansa monia asioita vaimon kautta, koska äidillä on kuitenkin äidin tapa olla lasten kanssa. Hän ei varsinaisesti kaipaa tukea IPD-toiminnasta ja siinä mukana olevilta isiltä, mutta kokee kuitenkin saaneensa (vertais)tukea muiden kanssa touhutessa.

Yksi haastatelluista kertoi, ettei kaipaa tukea, mutta isänillat ovat kuitenkin vahvistaneet tunnetta, että isiä ja isyyttä arvostetaan nykyään enemmän. Tästä kertoo hänen mukaansa myös se, että toimintaa isille on järjestetty. Yksi isistä kertoi, että ei tiedosta saavansa tukea toiminnasta, koska ei sitä kaipaakaan, tosin tällöin hän ei sitten ehkä tiedosta sitä saavansakaan.

Vaikka kukaan ei kokenut varsinaisesti tarvitsevansa tukea, tuotiin *vertaistuki* esille viidessä haastattelussa. Isille on tärkeää päästä spontaanisti keskustelemaan eri asioista. Monesti isänilloissa jutustellaan niitä näitä ja siinä sivussa puhutaan myös koti-asioista ja jaetaan kokemuksia. Yksi haastatelluista toi esille myös sen, että isänillassa vapaasti keskustellessa on helpompi tuoda esille ongelmiakin. Hän kokee, että ammattilaiselle esimerkiksi neuvolassa tulee helposti sanottua asioiden olevan vain ihan hyvin. Isänillassa voi vaikeimmistakin asioista puhua vapaasti.

Aineiston perusteella ja myös harjoittelupäiväkirjan merkintöjen perusteella vertaistuki on yksi merkittävistä seikoista IPD-toiminnassa mukana oleville isille. Kuudesta haastatellusta yksi sanoi, ettei koe saavansa tukea. Hänkin kyllä myöhemmin kertoi nauttivansa keskusteluista ja mielellään jakavan kokemuksia ja vaihtavan kuulumisia. Miellän myös tämän vertaistueksi. Niinpä voin sanoa kaikkien haastateltujen saavan vertaistu-

kea IPD-toiminnasta, vaikka kaikki eivät sitä ehkä sellaiseksi mielläkään. Kaksi isää koki selvästi saavansa nimen omaan vertaistukea. Toinen sanoi sen olevan varmastikin syy, miksi on mukana toiminnassa. Hänelle on tärkeää, että voi tavata samassa elämäntilanteessa olevia, pääsee keskustelemaan ja toiset ymmärtävät esimerkiksi väsymyksen. Samat asiat: sama elämäntilanne ja samanhenkisyys toistuivat melkeinpä kaikissa haastatteluissa. Toinen isä, joka näki toiminnan selvästi vertaistukena, toi esille myös, että itse saa yhtenäisyyden tunnetta sekä hyväksyntää.

”Voi kuulla että toisillakin on ongelmia ja jotenkin se kokemusten jakaminen tuo sellasta itsevarmuutta isänä olemiseen.” (H5)

Kukaan isistä ei mieltänyt, että IPD-toiminnassa mukana olevat muodostaisivat minäkään tietyn tiiviin porukan. Pidempään mukana olleet muodostavat ehkä ydinporukan, jolla on suunniteltu myös isien omaa saunailtaa omalla ajalla, ilman Perhetalo-hankkeen ohjausta. Vähemmän aikaa mukana olleet kokivat myös, että jollain lailla on tietty porukka, jonka kanssa jutellaan ja touhutaan. Kukaan ei kuitenkaan jää porukan ulkopuolelle. Tätä tukevat omat havaintoni tehdessäni opintoihini liittyvää harjoittelua iskäniloissa. Ovet ovat aina avoinna kaikille ja kaikki otettiin aina avoimin mielin vastaan niin keskusteluihin kuin toimintaankin.

7.1.5 Yhteenveto Isä-Pappa-Dad-toiminnasta

Taulukkoon 4 on koottu kyselyissä ja haastatteluissa esille tulleet asiat liittyen siihen, mitä IPD-toiminta on antanut isille ja perheille. Taulukkoon olen koonnut useimmiten mainitut asiat sekä myös harvemmin mainittuja, jotka koen merkityksellisiksi ja haluan tuoda esille. Taulukossa on kyselyiden vastausmäärät sekä missä haastatteluissa asia tuli esille.

TAULUKKO 4 Mitä IPD-toiminta on antanut isille ja perheille.

Mitä toiminta on antanut isille ja perheille	Kyselyt		Haastattelut
	Isät	Puolisot	Isät
Isä tutustunut uusiin ihmisiin ja saanut uusia ystäviä	5	4	H1, H2, H3, H4
Lapset tutustuneet uusiin ihmisiin ja sosiaalistuneet	6	2	H1, H2, H3, H4, H5, H6
Isällä mukavaa yhteistä aikaa ja puuhaa lasten kanssa	5	8	H1, H2, H3, H5, H6
Keskustelu toisten isien kanssa, kokemusten jakaminen (vertaistuki)	2	10	H1, H2, H3, H4, H5, H6
Rytmittää viikkoa / mukava rutiini	3	3	H3, H6
Äidille omaa aikaa	11	9	H1, H2, H3, H4, H5, H6
Isä-lapsi – suhde lähentynyt	2		
Uusia leikkejä ja ideoita	2	1	
Tuttuja perheitä / tuttuja isiä ja lapsia, joiden kanssa muulloinkin kuin isäniltoissa	1	1	H2, H4
Mahdollisuus olla lapsen kanssa vieraassa paikassa	1	1	H1
Voi jakaa isän ja lapsen yhteisiä kokemuksia äidille			H5
Itsevarmuutta isälle			H5

Moni isistä kertoi lähteneensä mukaan ensimmäiseen isäniltaan puolison houkuttelemana tai innoittamana. Äidit siis tarvittiin moottoreiksi, jotta innostus saatiin käyntiin. Aluksi suurimpana syynä lähteä isäniltaan oli antaa äidille omaa aikaa. Pian muut syyt lähteä tulivat yhtä tärkeiksi ja myös tärkeämmiksi. Edelleen isille oli tärkeää, että äiti saa hetken hengähtää, mutta vähintään yhtä tärkeää oli lähteä yhdessä lapsen tai lapsien kanssa ”isäkerhoon” tapaamaan isän ja lapsen tuttuja. Sekä isä että lapset olivat saaneet ystäviä toiminnassa, sosiaalinen verkosto siis laajeni. Jopa niin, että toiminnan kautta perheet olivat tutustuneet ja tapasivat koko perheen voimin omalla ajalla. Myös sekä

kyselyissä että haastatteluissa tuli ilmi isä-lapsi-suhteen lähentyminen ja isän mahdollisuus olla lapsen/lapsien kanssa ilman äitiä. Nähtiin tärkeäksi, että isällä ja lapsella oli nyt jotain aivan omaa. Haastatelluista yksi isä kertoi saaneensa myös itsevarmuutta kahdestaan lapsensa kanssa pärjätessään.

7.2 Isyys

7.2.1 Kokemuksia isyydestä

Kyselyyn vastanneet isät olivat pääsääntöisesti sitä mieltä, että heidät on huomioitu ja otettu vastaan hyvin vastaan erilaisissa palveluissa (esim. neuvola ja päivähoido). Isistä yksitoista oli kokenut myös, että heitä oli kohdeltu tasa-arvoisena vanhempana. Yksi isistä kertoi, että *”pääosin kohdeltu tasa-arvoisesti ... joskus esiintyy ylenpalttista keskustelua siitä, että ”isäkin on hienosti mukana” ... liika ”jeesustelu” ärsyttää, kun kyseessä pitäisi kuitenkin olla normaali asia”*. Ja yhden isän mukaan äidin varaan laskeetaan pikkuisen enemmän esimerkiksi neuvolassa.

Puolisoista seitsemän oli sitä mieltä, että isä on otettu hyvin tai melko hyvin tasavertaisena vanhempana äidin kanssa huomioon erilaisissa palveluissa. Kahdessa vastauksessa sanottiin, että isä otetaan välillä paremminkin huomioon kuin äiti, toisessa vastauksista syyksi tähän arveltiin sitä, että äitiä pidetään itsestäänselvyytenä liikkumassa lasten kanssa ja isä ehkä sen takia huomataan paremmin. Yksi äideistä ei tuntunut tyytyväiseltä neuvolassa saatuun kohteluun. Hänen mukaansa vähän väheksyvää asennetta isää kohti kohtaa. Hän ei kuitenkaan täsmentänyt, kuinka tämä on tullut esille.

Haastatellut isät olivat sitä mieltä, että isiin ja isyyteen yleensä suhtaudutaan pääasiassa positiivisesti ja kannustavasti. Kahdessa haastattelussa isät toivat ilmi sen, että tänä päivänä isiin ja isyyteen suhtaudutaan paremmin ja avoimemmin kuin ennen. Toinen isä sanoi, että nykyään isäkin nähdään tärkeänä osana lapsen elämää äidin rinnalla. Toinen isä puolestaan sanoi, että nykyään oma sukupolvi (noin 30-vuotiaat) omaa avoimemman

suhtautumisen isiin ja isyyteen. Hän näki positiivisena sen, että koska isyys ja isänä oleminen ovat olleet enemmän esillä, myös suhtautuminen on muuttunut positiivisemmaksi.

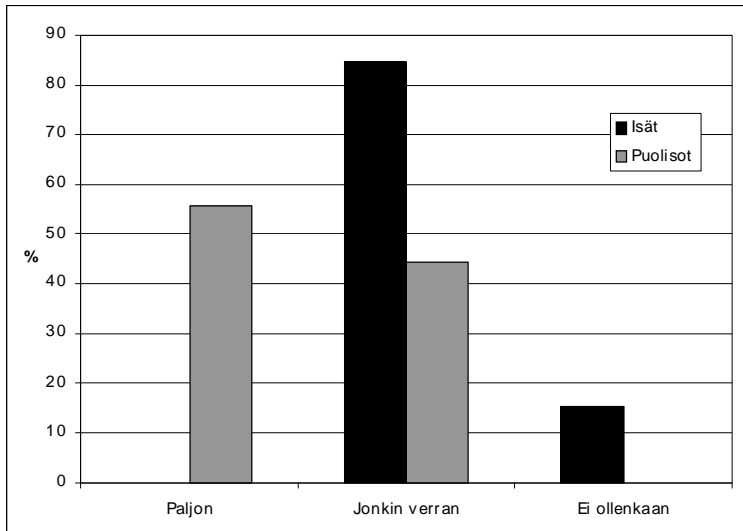
Koti-isänä haastattelun aikaan ollut isä koki, että häntä katsotaan vähän ”hitaasti”, kun tulee lapsen kanssa esimerkiksi puistoon – ”*varmastikaan kukaan ei katso pahalla, mutta se on uutta*”. Isä itse kokee mahdollisuuden olla kotona erittäin positiivisena asiana. Naisetkin ”nostavat hattua”, kun isäkin ottaa vastuun. Isä näkee koti-isyyden kyllä vastuunottamisena, mutta pitää itseään myös etuoikeutettuna, kun voi olla kotona. Hän kokee pystyvänsä luomaan ihan erilaisen suhteen lapseen, kun voi olla hänen kanssaan kotona tämän ollessa pieni.

Myönteisiä kokemuksia ja kommentteja isänä olemisesta ja isyydestä oli useita. Yksistä näkee asian niin, että on kunnia-asia olla isä. Tämä on kunnia isälle itselleen, mutta myös muut näkevät sen hienona. Tämä on tullut esille esimerkiksi töissä. Kun on ker-tonut työkavereille tulevasta lapsesta, ovat kaikki onnitelleet lämpimästi.

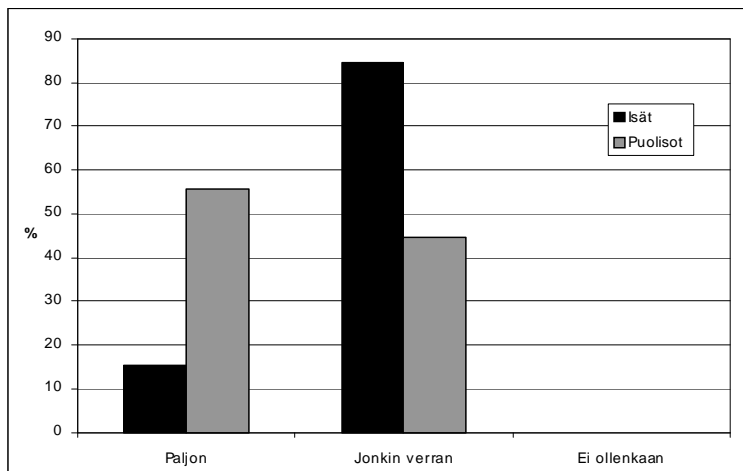
7.2.2 Keskustelua isyydestä ja perhe-elämästä julkisuudessa ja isänilloissa

Seuraaviin kuvioihin (kuviot 3-5) on koottu joidenkin isyydestä käytävään keskusteluun liittyvien kyselyn kysymysten vastaukset. Kuvioissa näkyy sekä isien että puolisoiden vastaukset. Puolisoista 56 % on seurannut isyydestä käytävää keskustelua paljon ja 44 % jonkin verran. Isistä puolestaan keskustelua on jonkin verran seurannut 85 % ja 15 % ei ole ollenkaan seurannut keskustelua. (Ks. kuvio 3.)

Isyyskeskustelu kiinnostaa kyselyiden mukaan enemmän puolisoita kuin isiä. Puolisoista 56 % kertoi keskustelun kiinnostavan paljon ja 44 % jonkin verran. Isien kohdalla luvut ovat 15 % (paljon) ja 85 % jonkin verran. (Ks. kuvio 4.)

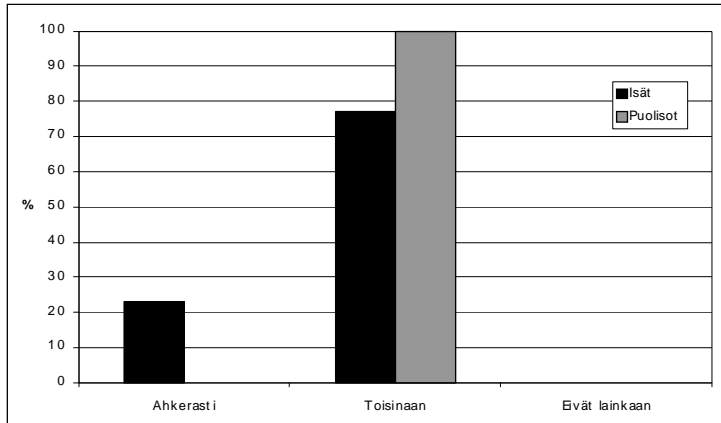

KUVIO 3 Kuinka paljon isät ja puoliset ovat seuranneet julkisuudessa isyydestä käytyä keskustelua.

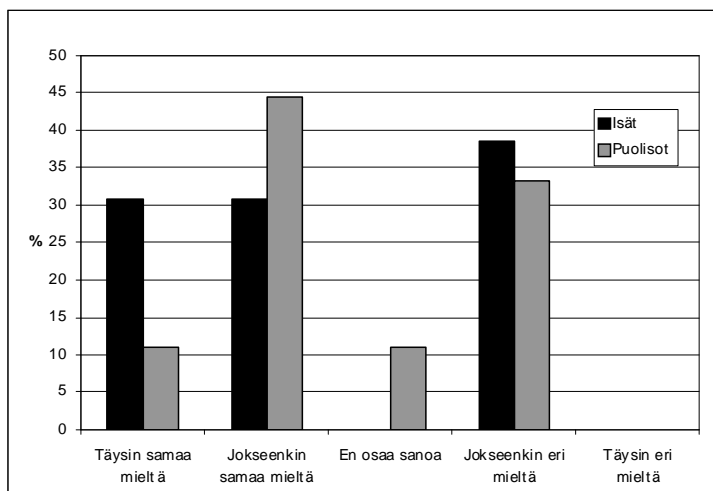
KUVIO 4 Kuinka paljon isyyskeskustelu kiinnostaa isiä ja puolisoita.

Kaikkien puolisoitten mielestä miehet ja isät osallistuvat isyydestä käytävään keskusteluun toisinaan. Isistä 23 % mielestä miehet ja isät osallistuvat isyyskeskusteluun ahkerasti ja 76 % mielestä toisinaan. Isät näkivät asian siis hieman eri lailla kuin puoliset; isät ja miehet ovat ahkerampia osallistumaan isyyskeskusteluun kyselyyn osallistuneiden isien mielestä verrattuna siihen kuinka puoliset asian näkevät. (Ks. kuvio 5.)

KUVIO 5 Kuinka miehet/isät osallistuvat isyyskeskusteluun isien ja puolisoitten mielestä.

Kyselyyn vastanneet naiset näyttäsivät olevan hieman miehiä aktiivisempia keskustelemaan perhe-elämästä ja isyydestäkin ja myös kiinnostuneempia siitä. Samansuuntainen asetus tuli esille myös kyselyssä olleen väittämän 2 ”Miehet eivät ole yhtä aktiivisia keskustelemaan vanhemmuudesta kuin naiset” kohdalla (ks. liite 1 kyselylomake). Väittämän vastaukset on koottu kuvioon 6. Isistä väitteen kanssa täysin samaa mieltä ja jokseenkin samaa mieltä oli 31 %. Jokseenkin eri mieltä oli 38 %. Puolisoista väitteen kanssa täysin samaa mieltä oli 11 %, jokseenkin samaa mieltä 44 %. Jokseenkin eri mieltä oli 33 % puolisoista ja 11 % ei osannut sanoa.

KUVIO 6 Miehet eivät ole yhtä aktiivisia keskustelemaan vanhemmuudesta kuin naiset. (väittämä 2)

Kyselyyn vastanneista isistä IPD–iskänilloissa keskusteluun isyydestä oli osallistunut 11 isää. Keskustelua oli käyty laidasta laitaan, muun muassa isän roolista yleensä, lapsen kehityksestä, hoitopaikoista ja kasvatuksesta. Aiheet liikkuvat niin arkipäiväisissä asioissa kuin myös hieman syvemmissä aihepiireissä. Muualla kuin iskänilloissa isyydestä oli keskustellut 11 isää. Keskustelua oli käyty ainakin töissä, kaveriporukassa ja harrastuksissa, keskustelun liikkeessa samoissa aiheissa kuin iskänilloissakin. Yksi isä oli myös käynyt keskustelua siitä, millaista on olla koti-isä.

Yhteensä kolmessa kaikista kyselyistä sanottiin, että isyyskeskustelua käydään riittävästi. Yhdessä vastauksessa toivottiin, että keskustelu jatkuu. Lisäksi keskustelua toivottiin ylipäänsä vanhempien ensisijaisesta vastuusta kasvatuksessa, lasten uhman käsittelystä, miten kukin kokee isyytensä, isyys ja äitiys rinnakkain, isyyden vaikutuksesta parisuhteeseen sekä koti-isyydestä. Yksi äideistä toivoi keskustelua ihan tavallisesta arjesta. Hänen mukaansa media markkinoi miehille ”super-isyttä” ja luo sen myötä suoritus-paineita.

Naisten suurempi kiinnostus keskustelua perheestä, isyydestä ja äitiydestä kohtaan tuli tässä ilmi siten, että he esittivät innokkaammin erilaisia keskusteluaiheita kuin isät.

Haastatteluissa kävi ilmi, että isille on tärkeintä tietoa siitä, että heillä on mahdollisuus keskustella isyyteen ja isänä olemiseen sekä perheeseen ja perhe-elämään liittyvistä asioista. He ovat kiinnostuneita seuraamaan keskustelua edellä mainituista asioista sekä myös osallistumaan keskusteluun. Osallistuminen tuntuu merkitykselliseltä erityisesti silloin, kun on jokin tietty asia, josta haluaa keskustella. Tärkeintä on siis mahdollisuus keskustella, kun siltä tuntuu. Jokainen koki keskustelun, ajatusten ja kokemusten vaihtamisen tärkeäksi. Erään isän mukaan iskänilloissakaan ei ehkä puhuta kovin usein isien kesken isi-jutuista, vaan jutellaan niistä jutuista, mitä miesten kesken muutenkin. Haastatteluissa tuli kyllä myös kommentti, että: *”Täälläkin välillä keskustellaan ihan oikeasti.”*

Osa haastatelluista oli kiinnostunut yleisesti keskustelemaan isyydestä ja isänä olemisesta, osa nimesi myös tiettyjä aihepiirejä. Aihepiirejä, joista isät toivoivat keskustelua,

olivat erilaiset lapsiperheiden tuet, naisten ja miesten roolit sekä miehenä ja isänä oleminen. Eräs isistä näki yhteiskunnan feministisenä yhteiskuntana, jossa varsinkin lapsia koskevat asioissa (esim. avioerot) asiat nähdään naisten kannalta. Hän toivoikin keskustelua tähän liittyen. Eräs isistä oli kiinnostunut siitä, kuinka isyyttä julkisuudessa voidaan ja siitä annetaan positiivinen kuva.

Isät olivat sitä mieltä, että heitä kyllä kiinnostaa seurata keskustelua, ”jos sellainen kohdalle sattuu”. Yksi isistä toivoi lisäksi mahdollisuutta keskusteluun ilman lapsia. Hänellä olikin kokemusta tällaisesta seurakunnan leiriltä, jossa lapsille ja aikuisille oli välillä omaa ohjelmaa ja näin vanhempien keskinäinen keskustelu onnistui ”rauhassa”.

”Yks syy on se, että isät ylipäätään ymmärtäs sen että on hienoo olla isä ja tai siis tottakai jokin sen ymmärtää mutta että sen voi myös näyttää ja se voi olla täysin julkista, ei tarvii olla vaan kova perheenpää joka tekee töitä.” (H2)

Keskustelua isyydestä kaivattiin myös esimerkiksi lehtien palstoille ja televisioon. Yksi haastatelluista oli sitä mieltä, että keskustelua mediassa on riittävästi. Julkista keskustelua toivottiin käytävän ihan normaaleista lähtökohdista, ei aina ongelmalähtökohdista. Tässäkin esille tuli se, että toisten kokemuksia kuuntelee mielellään. Lisäksi kaivattiin myös poliittista keskustelua esimerkiksi isyyslomista sekä keskustelua, joka kannustaa isyyslomaan. Toivottiin myös julkista informaatiota miehen tueksi ikävissä asioissa (esim. avioerot).

Pääsääntöisesti voisi sanoa, että haastatellut isät käyvät keskusteluja isyydestä ja perhe-elämästä rennoissa tilanteissa. Ja yhden isän mukaan keskustelu on sujuvinta ilman naisia.

”Just tämmönen rento (iskänilta), kahvikuppi ja.. tää vois olla ihan erilaista jos tänne tulis vaimot mukaan.” (H1)

Mitään tiettyä isille mieluista keskusteluympäristöä ei haastattelujen perusteella voi nimetä. Keskusteluja käydään erilaisissa yhteyksissä. Osa on keskustellut myös työympäristöissä ja osa puolestaan ei käy tämäntyyppistä keskustelua työpaikalla. Yksi haastatelluista toi esille, että miehet joilla ei ole omia lapsia, eivät myöskään ole kiinnostuneita

ta keskustelemaan lapsista ja perheasioista. Erään isän mukaan miehille isyys, vanhemmuus ja perhe-elämä ei tule niin luonnostaan välittömästi ykkösaiheeksi kuin naisilla.

Kaksi isää toi esille, että ne joita keskustelu kiinnostaa, siihen myös osallistuvat. Pakolla ja pakottamalla keskustelu ei onnistu. Yksi haastatelluista sivusi tätä sanomalla, että keskustelua on riittävästi ja onkin omasta halusta kiinni osallistuuko.

”Kyllähän sitä läpistään ja turistaan kaiken näköstä, mutta semmosta oikeeta keskustelua isyydestä, ei sitä oikeen saa kun vähän lypsämällä. Ovelasti lypsämällä, ettei se oo väkinäistä että keskustelukin on sitten mielekästä.” (H2)

Yksi isä oli sitä mieltä, että miehiä pitäisi saada enemmän keskustelemaan. Hänestä isyyttä ja perhettä koskevia asioita pitäisi tuoda enemmän ja laajemmin esille, esimerkiksi hän antoi mainonnan ja informoinnin: *”kun asioita tuotais esille, isätkin kiinnostuis siitä enemmän”*.

7.2.3 Väittämät

Kyselylomakkeeseen (ks. liite 1) sisältyi viisi väittämää. Väittämät olivat:

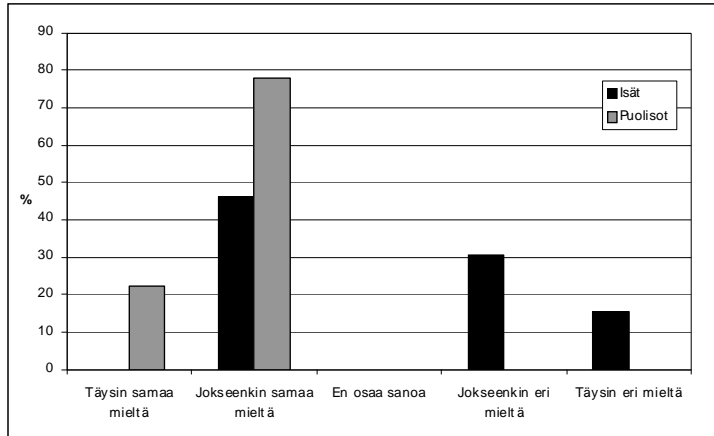
- 1) Naiset kantavat kodeissa päivastuun arkirutiineista
- 2) Miehet eivät ole yhtä aktiivisia keskustelemaan vanhemmuudesta kuin naiset
- 3) Naisten on vaikea luopua perinteisestä äidin roolista ja antaa isälle tilaa lasten elämässä
- 4) Suomalaisessa yhteiskunnassa mieheen, joka jää kotiin hoitamaan lapsia (esim. vanhempainlomalle, koti-isäksi) suhtaudutaan myönteisesti
- 5) Suhtaudun mieheen, joka jää kotiin hoitamaan lapsia (esim. vanhempainlomalle, koti-isäksi) myönteisesti.

Isien ja puolisoitten vastaukset näihin väittämiin on koottu seuraaviin kuvioihin lukuunottamatta väittämää 2, jonka osalta tulokset esiteltiin luvussa 7.2.2 (kuvio 6).

Väittämä 1: Naiset kantavat kodeissa päivastuun arkirutiineista

Isistä 46 % oli jokseenkin samaa mieltä, jokseenkin eri mieltä oli 31 % ja täysin eri

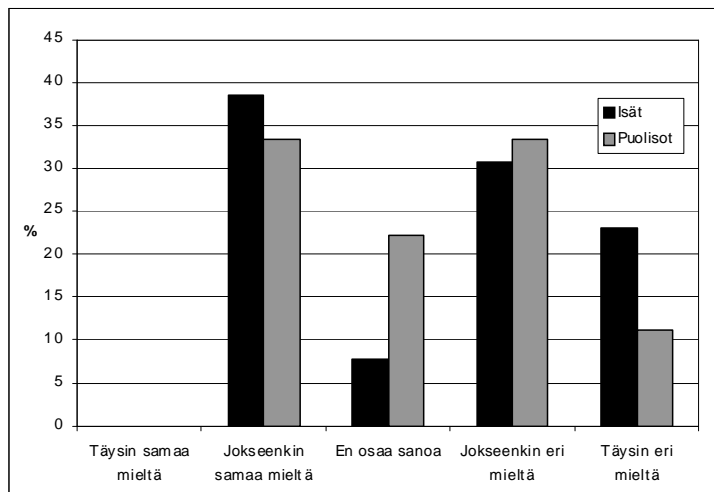
mieltä 15 %. Puolisoista 22 % oli täysin samaa mieltä siitä, että naiset kantavat kodeissa päävastuun arkirutiineista ja 78 % oli jokseenkin samaa mieltä. (Ks. kuvio 7.)

KUVIO 7 Naiset kantavat kodeissa päävastuun arkirutiineista.

Väittämä 3: Naisten on vaikea luopua perinteisestä äidin roolista ja antaa isälle tilaa lasten elämässä

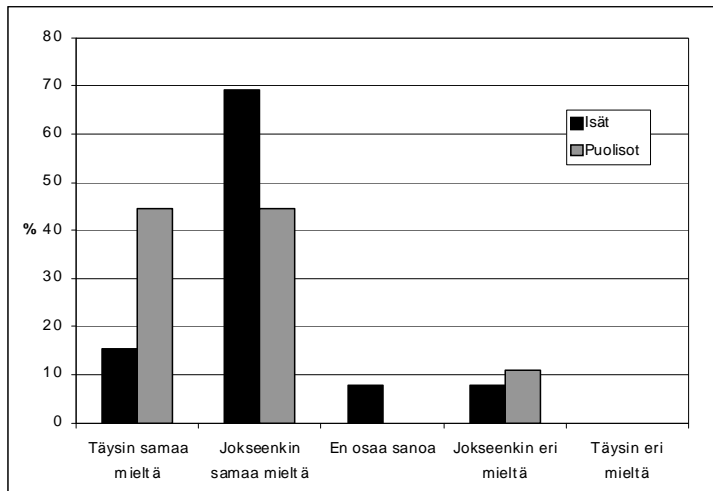
Isistä jokseenkin samaa mieltä oli 38 %, jokseenkin eri mieltä oli 31 % ja täysin eri mieltä oli 23 %. Yksi isä (8 %) ei osannut sanoa mitä mieltä on väittämästä. Puolisoista väittämän kanssa jokseenkin samaa mieltä oli 33 %, jokseenkin eri mieltä oli 33 % ja täysin eri mieltä oli 11 %. Puolisoista kaksi (22 %) ei osannut sanoa mitä mieltä on väittämästä. (Ks. kuvio 8.)

KUVIO 8 Naisten on vaikea luopua perinteisestä äidin roolista ja antaa isälle tilaa lasten elämässä.

Väittämä 4: Suomalaisessa yhteiskunnassa mieheen, joka jää kotiin hoitamaan lapsia (esim. vanhempainlomalle, koti-isäksi) suhtaudutaan myönteisesti

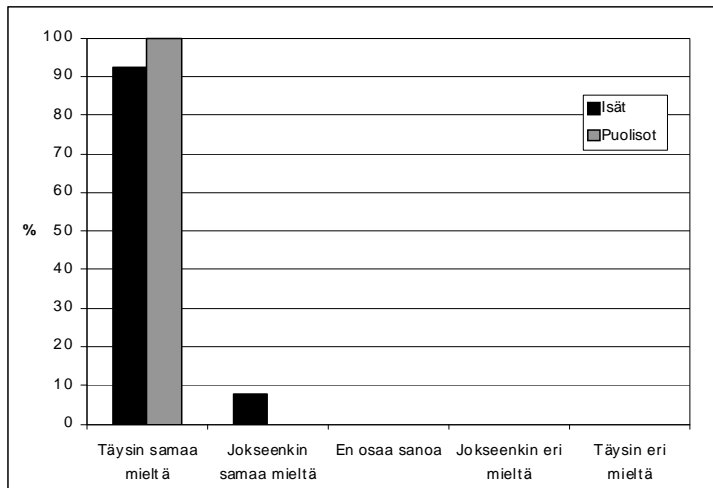
Isistä 15 % oli täysin samaa mieltä ja 69 % oli jokseenkin samaa mieltä siitä, että suomalaisessa yhteiskunnassa kotiin lapsia hoitamaan jäävään mieheen suhtaudutaan myönteisesti. Puolisoista 44 % oli täysin samaa mieltä ja 44 % jokseenkin samaa mieltä. (Ks. kuvio 9.)

KUVIO 9 Suomalaisessa yhteiskunnassa mieheen, joka jää kotiin hoitamaan lapsia (esim. vanhempainlomalle, koti-isäksi) suhtaudutaan myönteisesti.

Väittämä 5: Suhtaudun mieheen, joka jää kotiin hoitamaan lapsia (esim. vanhempainlomalle, koti-isäksi) myönteisesti

Isistä 92 % suhtautuu kotiin lapsia hoitamaan jäävään mieheen myönteisesti ja puolisoista kaikki (ks. kuvio 10).

KUVIO 10 Suhtaudun mieheen, joka jää kotiin hoitamaan lapsia (esim. vanhempainlomalle, koti-isäksi) myönteisesti.

Väittämien 4 ja 5 vastaukset tukevat osaltaan sitä väitettä, että isiä ja isyyttä arvostetaan tänä päivänä ehkä enemmän kuin aiemmin. Tämä tuli esille myös haastatteluissa.

7.2.4 Koontia isyyskeskustelusta

Tutkimukseen osallistuneet isät ovat ylpeitä isyydestään ja kiinnostuneita isyyskeskustelusta – keskustelusta isyydestä, isänä olemisesta ja perhe-elämästä. Isät ovat halukkaita ja innostuneita keskustelemaan ja jutustelemaan laidasta laitaan kaikkeen isyyteen ja perhe-elämään liittyvästä niin isänilloissa kuin muuallakin (kaveriporukassa, harrastuksissa, töissä). IPD–iskänillat eivät kuitenkaan ole miehille tärkeitä pelkästään keskustelujen ja kuulumisten vaihdon takia. He korostivat haastatteluissa sitä, että tärkeintä on, että on mahdollisuus käydä keskustelua ja halutessaan osallistua siihen.

Sekä tutkimukseen osallistuneiden isien että puolisoitten mukaan isyyttä arvostetaan nykyään suomalaisessa yhteiskunnassa ja isät on pääsääntöisesti otettu tasa-arvoisina vanhempina vastaan erilaisissa palveluissa (esim. neuvolassa). Joitakin poikkeuksiakin toki aineistossa oli. Kaksi haastateltua olivat sitä mieltä, että isiin ja isyyteen suhtaudutaan avoimemmin kuin aiemmin.

Edellä jo mainittiin, että vertaistuki on merkittävä syy miksi isäniloissa käydään. Mahdollisuus keskustella ja vaihtaa kokemuksia on osaltaan vertaistukea. Pääasiassa tutkimukseen osallistuneet isät ovatkin keskustelleet omasta perheestään ja omasta isyydestään (ks. taulukko 5).

TAULUKKO 5 Mistä isyyteen ja perhe-elämään liittyvistä asioista isät ovat keskustelleet.

Mistä isyyteen ja perhe-elämään liittyvästä keskustelua on käyty? (isät)

- isyys yleensä / miltä tuntuu olla isä
 - isän rooli perheessä
 - minkälaista on olla koti-isä
 - perheen arki
 - lasten kasvatus
 - lapsen kehitys
 - lasten yleinen hyvinvointi / terveys
 - lapsiin liittyvät taloudelliset asiat
 - lasten hoitopaikat
 - valvominen, huonosti nukutut yöt
 - synnytys
 - kaikesta lasten kanssa elämiseen liittyvästä
 - kokemusten vaihto eri tilanteista, joita lasten kanssa tapahtuu
-

Kyselyvastauksissa isät eivät juurikaan nimenneet aiheita, joista toivoisivat lisää keskustelua, mutta haastattelussa asioita tuli esille laajemmin. Sekä isät että puoliset toivoivat keskustelua arkisesta perhe-elämästä ja molempien vanhempien rooleista. Myös laajempi yhteiskunnallinen keskustelu kiinnostaa sekä isiä että puolisoja. Pienten lasten perheissä taloudelliset asiat mietityttävät. Poliittista keskustelua toivottiin muun muassa isyysloma-asioihin liittyen. (Ks. taulukko 6.)

TAULUKKO 6 Mistä asioista isät ja puoliset toivoisivat lisää keskustelua.

Mistä asioista keskustelua toivottaisiin lisää?	
Isät (kysely + haastattelu)	Puolisot (kysely)
<ul style="list-style-type: none"> • isyys ja perhe-elämä kokonaisuudessaan • miesten ja naisten roolit • isänä ja miehenä oleminen • keskustelua normaaleista lähtökohdista – toisten kokemuksia kuuntelee mielellään • taloudelliset asiat - tuet • vanhempien ensisijaisesta vastuusta kasvatuksessa • poliittinen keskustelu – esim. isyyslomat • informaatio isille esim. erotilanteissa 	<ul style="list-style-type: none"> • tavallinen arki • isyys ja äitiys rinnakkain • miten kukin kokee isyytensä • koti-isyys – taloudellinen näkökulma, isän on kannattavampaa olla töissä ja äidin kotona • isyyden vaikutus parisuhteeseen • lasten uhman käsittely

8 POHDINTA

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, mitä IPD-toiminta on antanut mukana oleville isille ja perheille, kuinka se on tukenut ja mahdollisesti kehittänyt mukana olevien isien isyyttä sekä miten isät kokevat isyydestä käytävän keskustelun. Tähän lukuun on koottu keskeisimpiä tuloksia. Myös tutkimuksen luotettavuuden arviointi on sijoitettu tähän lukuun.

Monen isän IPD-toimintaan mukaan saamiseen tarvittiin perheen äiti moottoriksi, joka houkutteli isän lähtemään ensimmäisen kerran. Aiemmissakin tutkimuksissa äideillä on ollut merkittävä osuus isien toimintaan mukaan lähtemiseen (ks. Häggman ym. 2000; Kaukola & Nyman, 2000). Alkuun useimmilla isillä toimintaan osallistumisen syynä olikin se, että äiti saisi omaa aikaa. Pian isät kuitenkin lähtivät keskiviikkoisin lasten kanssa isäniltaan muista syistä, joita on pohdittu jäljempänä. Äitienkin suurimpana motiivina oli varmasti aluksi se, että he kaipaivat omaa aikaa. Osittain syynä oli varmasti myös se, että moni heistä oli osallistunut Perhetalon muuhun toimintaan ja viihtynyt siellä. Näin voi päätellä siitä, millaista palautetta Perhetalo-hankkeesta on annettu. (Ks. luku 4.3 sekä Perhetalo-hanke 2007.) Puolisot nauttivat saamastaan omasta ajasta, mutta he arvostivat IPD-toimintaa myös sen takia, mitä se antaa isille ja lapsille.

Iskänilloissa käyvät isät kokivat tärkeäksi yhteisen ajan viettämisen lasten kanssa. Tärkeää heille oli myös tavata toisia isiä, joilla on samanlainen tai ainakin samantyyppinen elämäntilanne kuin heillä itsellään. Tärkeää isille oli myös se, että lapset viihtyivät ja

tutustuivat uusiin ihmisiin. Isät myös kertoivat, että viettävät IPD-toiminnan ulkopuolellakin aikaa yhdessä, joko isien ja lasten kesken tai perheitten kesken. Vertaistuki näkyi siis konkreettisesti ystävyysuhteina ja perheiden uusina sosiaalisina verkostoina. Vertaistuen merkitys käy ilmi myös siitä, että isät ovat kiinnostuneita ja motivoituneita käymään keskustelua isyydestä ja perhe-elämästä.

8.1 Jaettu vanhemmuus

Vanhemmuutta koskevasta kirjallisuudesta käy ilmi, kuinka tärkeää äidin on osata antaa isälle tilaa olla isä (mm. Halme 2005; Huttunen 2001; Kauhanen 1998). Vanhemmuuden jakaminen voi kuitenkin olla vaikeaa, sillä monet asettavat äitiyden selvästi isyyden edelle (mm. Huttunen 1994). Kauhanen (1998) esittää, että monet naiset asettavat äitiyden isyyden edelle vastustamalla tai rajoittamalla miestensä osallistumista pienten lasten hoitoon, jolloin heidän perheissään ei ole kunnan mahdollisuutta kantaa yhteistä vastuuta ja päästä uudelleen isyyteen. Tämän tutkimuksen mukaan näyttäisi siltä, että alun perin äidit lähes tuuppasivat isät mukaan toimintaan, toimimaan yhdessä lastensa kanssa. Tietenkään asia ei ole näin mustavalkoinen. Kyselyistä ja haastatteluista kuitenkin välittyi sellainen kuva, että isät elävät arkea tasavertaisena vanhempana ja edustavat uusia ja osittain ehkä myös avustavia isiä (vrt. mm. Huttunen 1993; Kaukola & Nyman 2000). Oman lisänsä perheen arkeen tuo tietysti se, että kyselyn teon hetkellä kaikki mukana olleet puoliset olivat kotona lasten kanssa. Tällöinhän äidit ovat pakosti enemmän lasten kanssa. Pitää kuitenkin muistaa, että puolestaan haastatteluhetkellä yksi isistä oli koti-isänä ja nautti kovasti tästä mahdollisuudesta. Sekä äidit että isät olivat ylpeitä siitä, että molemmat huolehtivat lapsista sekä yhdessä että erikseen. Vaikka siis osa äideistä on ehkä alun perin ”tuupannut” isät mukaan IPD-toimintaan, se on alkanut merkitsemään kaikille tärkeää ja antoisaa viikkorutiinia.

Yksi isistä toi haastattelussa esille sen, että kun on toiminut lapsen kanssa perheensä ulkopuolella, on jokainen perheenjäsen oppinut uutta. Kun äiti on nähnyt, että isä ja lapsi pärjäävät, on se ehkä aukaissut äidin silmiä, että isä kyllä pärjää omalla (miehisellä)

tavallaan. Toisaalta yksi kyselyyn osallistunut puoliso oli sitä mieltä, että isä saa helpon lapsenvahtivuoron, kun lähtee isäniltään.

Yksi haastatelluista isistä toi esille sen, kuinka tärkeää on saada vaimolta tukea isyydelle. Toinen kertoi esimerkin siitä, kuinka ei ymmärtänyt vaimon "höösäämistä" lapsen sukista, ennen kuin isä itse jäi kotiin ja eli arkea lapsen kanssa kaksistaan. Iskänilloissa äidit eivät ole asettamassa ehtoja, kuinka olla isä ja kuinka hoitaa lasta. Puolisoiden antama tuki ja kannustus IPD-toiminnalle tuo tämän tutkimusjoukon kohdalla esille sen, että äidit ovat valmiita antamaan isälle hänelle ominaisen tavan toimia isänä. Pääsääntöisesti puoliset olivat tyytyväisiä toimintaan ja ottivat ryhmän lämpimästi vastaan. Saman huomion puolisoitten suhtautumisesta isätoimintaan tekivät myös Kaukola ja Nyman (2000) omassa tutkimuksessaan.

Halmeen (2005) alustavien tulosten mukaan työn ja perheen yhteensovittaminen tuottaa ongelmia, erityisesti tutkimukseen osallistuneista miehistä hyvin koulutetut, työssäkäyvät, avioliitossa asuvat ydinperheen isät olivat arkisin yhdessä leikki-ikäisten lastensa kanssa tunnista kahteen. Huonommin koulutetut ja työttömät isät arvostavat isän rooliaan ja viettävät enemmän aikaa lapsensa kanssa. Suurin merkitys on sillä, miten mies arvostaa isyyttä.

Omasta aineistostani ei vastaavaa löydy, kaikki tutkimukseen osallistuneet isät, iästä ja koulutuksesta riippumatta, ovat yleitä isyydestään ja haluavat viettää yhteistä aikaa lasten ja perheen kanssa – toisaalta, isät joilla ei ole halua, tuskin lähtevät mukaan tällaiseen isä-toimintaan. Tämän tutkimuksen tutkimusjoukko oli sen verran pieni, että sen perusteella ei pysty erittelemään esimerkiksi eri-ikäisten isien motiiveja lähteä mukaan toimintaan. Harjoittelupäiväkirjaan tekemiäni merkintöjen sekä kyselyiden ja haastattelujen perusteella voin kuitenkin sanoa ettei ainakaan tutkimukseen osallistuneiden isien kohdalla sillä ollut merkitystä, minkä ikäinen on tai mitä työtä tekee. Poikkeuksena voidaan ehkä pitää haastatteluhetkellä koti-isänä ollutta isää.

Haastateltujen näkökulmasta isiin ja isyyteen suhtaudutaan pääosin positiivisesti niin arkielämässä kuin julkisuudessaakin. Kahdessa haastattelussa mainittiin, että suhtautu-

minen on avoimempaa kuin ennen. Lisäksi isyyden todettiin olevan kunnia-asia sekä itselle että myös muille. Julkisuuteen toivottiin keskustelua normaaleista lähtökohdista. Julkisen keskustelun toivottiin avaavan isyyttä yhä enemmän. Haastatteluissa tulikin ilmi, että kun isyys on esillä osana normaalia arkea, ilman että siitä tehdään mitään suurta ja ihmeellistä, kannustaa se myös arempia isiä.

Tutkimukseni perusteella voin sanoa, että IPD-toiminnalla on ollut merkitystä perheiden arkeen. Iskänillat ovat monessa perheessä osa viikkorutiinia. Niin isät itse kuin puolisoikin toivat esille sen, että isien aktiivisuus on kasvanut, osittain IPD-toiminnan ansiosta.

8.2 Vertaisryhmän merkitys

Vertaisryhmä ja -tuki nousivat aineistostani esille yhtenä merkittävimmistä seikoista, mitä isät saavat ollessaan mukana IPD-toiminnassa. Vaikka useat isistä eivät ehkä osanneetkaan eritellä saavansa nimenomaan vertaistukea, kävi haastatteluissa se selkeästi ilmi. Kaikille haastatelluille oli esimerkiksi tärkeää vaihtaa ajatuksia samassa elämäntilanteessa olevien kanssa. Koti-isäkin nautti iskanilloista, kun pääsi tapaamaan toisia miehiä ja isiä. Päivisin hän oli pääasiassa lapsensa kanssa ja esimerkiksi puistoissa tapasi vain äitejä lasten kanssa. Samoin Lapsiperhe-projektin toiminnoissa mukana olleita isiä kiinnosti omien kokemusten peilaaminen toisten perheiden kokemuksiin ja erityisesti se, miten muut miehet toimivat ja mitä he ajattelevat. Monelle isälle mukaantulo ryhmätoimintaan oli antanut vahvistusta esimerkiksi omaan tapaan ajatella ja toimia lapsensa kanssa. (Ks. Häggman ym. 2000.)

Tutkimuksessani kävi ilmi se, että isät peilaavat omia toimintatapoja toisten isien tapaan esimerkiksi toimia lasten kanssa. Haastatteluissa tuli esille sen merkitys, että huomaa toistenkin esimerkiksi väsyvän välillä – muutkaan eivät ole täydellisiä. Tämä antaa itsetuottamusta ja vahvistusta omaan isyyteen. Samanlaisia asioita löytyi myös Lapsiperhe-projektissa, jossa vanhemmat toivoivat näkevänsä kokemusten jakamisen avulla oman

vanhemmuutensa ja elämäntilanteensa suhteessa muihin ja saavansa mahdollisuuden sosiaaliseen vertailuun. Ymmärretyksi ja hyväksytyksi tuleminen ryhmässä ja myönteisessä ilmapiirissä annettu palaute ryhmäläisten välillä lisäsi vanhemmuuden voimavaroja. (Häggman-Laitila ym. 2000.)

Keskustelu ja ajatusten vaihtaminen toisten isien kanssa sekä toisten toimintatapojen havainnoiminen luo osaltaan isien tukiverkosta (ks. Sinkkonen 1998). IPD-iskäniltojen voi sanoa olevan merkittävä osa isien tukiverkosta. Verkostoituminen antaa voimia isänä ja vanhempana toimimiseen. Haastatteluissa kävikin ilmi, että vertaisryhmä koetaan helpommaksi ympäristöksi keskusteluille vaikeista asioista, kuin esimerkiksi keskustelu neuvolassa ammattilaisten kanssa. Vertaisryhmä tuo kontaktipinnan laajentuessa myös turvallisuutta ja työkaluja erilaisiin arjen tilanteisiin. (Vrt. Sihvola 2002.)

8.3 ”Olla ite oppipoikana”: keskustelua isyydestä

Tutkimuksen kannalta olisi ollut hyvä, jos olisin jo kyselyvaiheessa avannut isyyskeskustelu-termiä jakamalla sitä eri osa-alueisiin, esimerkiksi perhe-elämä ja isyys. Haastatteluissa pääsin kuitenkin tarkentamaan ja laajentamaan myös tätä tutkimuksen osaluetta. Toisaalta keskustelu isyydestä, isänä olemisesta ja perhe-elämästä on tiukasti sidoksissa vertaistukeen ja erilaisia arkipäivän keskusteluja jokainen iskänilloissa käynyt isä on harjoittelupäiväkirjaan kirjattujen havaintojeni perusteella käynyt, vaikka ei sitä itse ehkä isyyskeskusteluksi mielläkään.

Sinkkosen (1998) mukaansa miehet kyllä keskustelevat ajatuksistaan yhtä mielellään kuin naisetkin, kun olosuhteet ovat oikeat. Erilaiset isäryhmät ovatkin yksi paikka päästä keskustelemaan toisten isien kanssa. Samansuuntaisiin tuloksiin tulivat myös Kaukola ja Nyman (2000), joiden mukaan myytti suomalaisesta miehestä, joka ei puhu eikä pukahda, on miesten tapaamisissa romuttunut ja miesryhmä on koettu merkityksellisenä. Tulosten mukaan isien vertaistuellalla ja keskinäisille tapaamisille näyttää olevan suuri

merkitys niin isyyteen, puolisuuteen kuin myös mieheyteen liittyvien asioiden pohdinnassa.

Tuloksistani voi nähdä, että myös IPD -isät ovat kiinnostuneita keskustelemaan ja vaihtamaan kuulumisia. Toimintaan mukaan lähteneet isät ovat ylpeitä isyydestään ja haluavat myös näyttää sen. Isiä myös kiinnostaa omien kokemusten peilaaminen toisten perheiden kokemuksiin. Yksi haastatelluista tiivisti asian niin, että keskustellessa saa vertaistukea; muillakin on samoja kokemuksia ja ymmärtävät esimerkiksi väsymyksen. Toinen näki asian niin, että voi ja pitääkin *”olla ite oppipoikana, oppia olemaan enemmän lasten kanssa ja unohtaa työ ja kiire, keskittyä elämään ja elämänlaatuun”*.

Aiemmissa tutkimuksissa (mm. Itävuori & Viinikka-Virtanen 2003) on käynyt ilmi, että naiset ja äidit ovat aktiivisempia keskustelemaan vanhemmuudesta ja isyydestä. Tämä tuli esille myös minun aineistossani, vaikka isät ovatkin käyneet keskustelua isänillloissa ja muualla. Silti kyselyn vastauksista välittyi sellainen kuva, että keskustelu kiinnostaa äitejä enemmän. Haastattelut tukivat tätä. Yksi haastatelluista perusteli asiaa sillä, että isille ja miehille vanhemmuus ja perhe-elämä eivät ole automaattisesti ykkösasia josta keskustella, toisin kuin useimmille naisille ja äideille. Isät ovat kyllä kiinnostuneita keskustelemaan, jos siihen on tilaisuus. Kovinkaan moni ei kuitenkaan selvästi sanonut kaipaavansa tai etsivänsä keskustelua. Tärkeintä haastatelluille oli, että on mahdollisuus keskusteluun ja että siihen voi osallistua jos itsestä siltä tuntuu. Vertaistuen merkitys näkyy siis myös tässä. Joskus voi riittää jo se, että näkee kuinka toiset vastaavassa tilanteessa toimivat ja on tärkeää tietää, että tuntemuksista pystyy halutessaan keskustelemaan ja vaihtamaan ajatuksia. Ehkäpä tämä on tyypillistä miehen tavalle olla isä. Ehkä miehen ei tarvitsekaan olla mukana keskusteluissa yhtä aktiivisesti kuin naiset ovat. Ehkä tässäkin miehille pitäisi antaa mahdollisuus toimia heille ominaisella tavalla, samoin kuin heitä kannustetaan isinä toimimaan omalla tavallaan.

8.4 Tutkimuksen luotettavuuden arviointi

Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on tutkijan avoin subjektiviteetti ja sen myöntäminen, että tutkija on tutkimuksen keskeinen tutkimusväline. Niinpä pääasiallisin luotettavuuden kriteeri onkin tutkija itse ja näin ollen luotettavuuden arviointi koskee koko tutkimusprosessia. Tutkija joutuu jatkuvasti pohtimaan tekemiään ratkaisuja ja ottamaan yhtä aikaa kantaa sekä analyysin kattavuuteen että tekemänsä työn luotettavuuteen. (Eskola & Suoranta 1998, 209, 211.) Omat vahvat tunteet ja arvot voivat värittää tutkimusta. (Borg & Gall 1989, 177; Miles & Huberman 1994, 10.)

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta parantaa tutkijan tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisesta. Tällöin lukija voi seurata kuinka tutkija on päätenyt tuloksiinsa. (Hirsjärvi ym. 2004, 217; Miles & Huberman 1994, 279.) Tutkijan on pystyttävä dokumentoimaan miten hän on päätenyt luokittelemaan ja kuvaamaan tutkittavien maailmaa juuri niin kuin hän on sen tehnyt (Hirsjärvi & Hurme 2001, 189). Perimmillään tutkimuksen arvioinnin taustalla onkin kysymys sen sisältämien väitteiden perusteltavuudesta ja totuudenmukaisuudesta. (Eskola & Suoranta 1998, 213).

Kvalitatiivisen aineiston luotettavuutta arvioitaessa ongelmana voivat olla muun muassa perinteinen, toisenlaiseen tutkimukseen tarkoitettu käsitteistö. Perinteisesti ymmärrettyinä validiteetti ja reliabiliteetti eivät sovellu sellaisina kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuuden perusteiksi. (Eskola & Suoranta 1998, 212.) Aineistoa kvalitatiivisesti analysoitaessa lähimmäksi perinteistä reliaabeliuden käsitettä tullaan silloin, kun puhutaan aineiston laadusta. *Reliaabelius* koskee tällöin paremminkin tutkijan toimintaa kuin haastateltavien vastauksia eli siis esimerkiksi onko kaikki käytettävissä oleva aineisto otettu huomioon ja onko tiedot litteroitu oikein. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 189.) Tutkijana olen pyrkinyt toimimaan niin, että tutkimuksen luotettavuus toteutuisi mahdollisimman hyvin. Esimerkiksi litteroin kaiken tutkimuksen kannalta olennaisen mahdollisimman tarkasti ja käytin analyysia tehdessä kaikkea aineistoa.

Niin määrällisessä kuin laadullisessakin tutkimuksessa voidaan tutkimuksen validiutta tarkentaa käyttämällä useita menetelmiä (Hirsjärvi ym. 2004, 218). Yhtenä syynä useiden tiedonhankintamenetelmien valintaan oli juuri tutkimuksen luotettavuuden parantaminen.

Vahvistuvuus tarkoittaa, että tehdyt tulokset saavat tukea toisista vastaavaa ilmiötä tarkasteleista tutkimuksista (Eskola & Suoranta 1998, 213). Tutkimuksen luotettavuutta – tai laadullisen tutkimuksen kohdalla paremminkin uskottavuutta – voidaan parantaa, jos on löydettävissä vastaavia ilmiöitä ja selityksiä toisista tutkimuksista (Moilanen & Riihämä 2001, 59). Jo tutkimuksen teon alkuvaiheessa teoretietoa etsiessä ongelmia tuotti se, etten löytänyt vastaavia tutkimuksia, joissa olisi tutkittu nimenomaan isä-toimintaa. Joitakin aihetta sivuavia tutkimuksia löysin ja niiden tulokset tukevat osaltaan myös omaa tutkimustani.

Havainnointi tutkimuskentällä antaa tärkeän keinon mietittäessä mihin asioihin keskitytään aineistonkeruussa sekä tarjoaa myös välineen ymmärtää tutkimusympäristöä ja siinä tapahtuvaa toimintaa (Heath & Luff 1993, 309). Tutkimushaastattelun avainkysymys on luottamus. Haastattelun anti on välittömästi riippuvainen siitä, saavuttaako haastateltaja haastateltavan luottamuksen. (Eskola & Suoranta 1998, 94.) Minulla oli tietty mielikuva toiminnasta sekä toiminnassa mukana olevien isien kokemuksista ennen kuin aloin kerätä aineistoani. Olinhan itse ohjannut toimintaa. Tämä mietitytti varsinkin ennen haastatteluja sekä analyysia tehdessä. Jännitin puhuvatko haastateltavat rennosti, koska tunnen heidät ja olen tavannut myös joidenkin haastateltavien puoliset (muissa Perhetalo-hankkeen toiminnoissa aiemmin syksyllä 2004). Analyysia tehdessä piti myös olla tarkkana, etten antanut omien mielikuvieni liikaa vaikuttaa analyysiin. Toisaalta uskon, että on myös hyvä, että toiminta oli minulle tuttua, näin ymmärsin joitakin seikkoja paremmin, kuin uskoakseni olisin ymmärtänyt jos olisin tullut täysin ulkopuolisena tekemään tutkimustani. Koin myös saavuttaneeni haastateltavien luottamuksen syksyn mittaan.

Uskottavuutta niin tutkimukselle kuin myös Perhetalo-hankkeen isä-toiminnalla tuo se, että monet ennakkokäsitykset, niin minun tutkijana kuin toiminnan ohjaajana että Perhe-

talo-hankkeen työntekijöille, saivat vahvistusta tutkimuksen edetessä (vrt. Eskola & Suoranta 1998, 212).

Havaintoni harjoittelun ajalta ovat vaikuttaneet ilman muuta myös kyselylomakkeen ja teemahaastattelurungon tekoon sekä väistämättä analyysiin, vaikka varsinaisesti en havainnointia tutkimusmenetelmänä käyttänytkään.

8.5 Lopuksi

Tutkimuksen tehtävänä oli selvittää, mitä IPD-toiminta antaa ja mitä isyyskeskustelu merkitsee toiminnassa mukana oleville isille. Tutkimustuloksiani toiminnan merkittävyydestä siinä mukana oleville ei voida yleistää koskemaan suurempaa joukkoa, mutta verratessa tuloksiani muihin tutkimuksiin, voidaan todeta, että isä-lapsi-toiminnalle on tarvetta. Selkeästi isä-lapsi-toiminnan merkityksellisyydestä kertoo se, että vaikka Perhetalo-hanke päättyi 2006, jatkuvat IPD-iskänillat edelleen. Vastaavanlaista toimintaa on alkanut muuallakin Jyvässeudulla IPD-toiminnan innoittamana.

Perhetalo-hanke oli neljä vuotta kestävä projekti, jossa kokeiltiin erilaisia tapoja toimia. Niinpä IPD-toimintakin on kehittynyt sen aikana, pääperiaatteen pysyessä kuitenkin koko ajan samana. Tämän tutkimuksen tulokset kertovat tilanteesta toimintakaudella 2004–2005, toiminnan henki on kuitenkin uskoakseni pysynyt samana. Yksi mahdollisuus olisi ollut haastatella esimerkiksi keväällä 2007 toimintaa vetänyttä ihmistä, mutta ajankäytöllisesti se ei onnistunut.

Isyyskeskustelu-osuus jäi tutkimuksessa hieman vähemmälle huomiolle. Tarkemmalla kysymystenasettelulla olisi sitä ollut mahdollista syventää. Toisaalta keskustelu isyydestä ja perheestä on tiukasti sidoksissa vertaisryhmään ja sen antamaan vertaistukeen ja näin nämä aihepiirit tukivat toisiaan.

Toisenlaisella tutkimusasetelmalla olisin saanut vielä laajemman perhenäkökulman tutkimukseen. Nyt sitä antoi puolisoiden kyselyvastaukset. Puolisoiden haastattelu olisi syventänyt niitä vastauksia. Halusin kuitenkin pääpainon isien kokemuksille ja tunteuksille ja siksi jätin puoliset haastattelemaan. Mielenkiintoista olisi ollut tutkia myös sitä, mitä lapset ajattelevat isän kanssa. Aineistonkeruuhetkellä suurin osa lapsista oli kuitenkin alle kolmevuotiaita, joten päädyin siihen, että isät ovat pääosassa.

Uskon, että harjoitteluni Perhetalo-hankkeessa antoi tutkimukselle oman värinsä. Näin, mitä toiminta käytännössä on ja millainen ilmapiiri isänaloissa on. Minulla oli tästä syystä myös melko selkeä näkemys siitä, millaisia tuloksia tutkimuksesta todennäköisesti tulisi. Tämä on pakostikin vaikuttanut tutkimukseen, vaikka olenkin pyrkinyt olemaan kriittinen. Tulokset ja ennakkonäkemys kohtasivat kuitenkin pääpiirteittäin. Tutkimuksen teko on myös kohdallani kestänyt useamman vuoden. Se on uskoakseni tuonut hyvääkin tutkimuksen tuloksia pohtiessa, työskentely päivähoiton parissa on laajentanut maailmankuvaani ja se näkyy toivottavasti tutkimuksessani.

LÄHTEET

- Anttila, M. & Brummer, K. 2004. Ohjaava perhetyö – työtä perheiden hyväksi. Teoksessa Puroila, A-M. (toim.) Kehittyvä perhetyö. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen julkaisusarja 12. Saatavilla osoitteesta:
http://www.sosiaalikollega.fi/julkaisut/julkaisusarja/Julkaisu_12.pdf (8.10.2007)
- Beck, U. & Beck-Gernsheim, E. 1995. *The Normal Chaos on Love*. Cambridge, UK: Polity Press.
- Eskola, J. 2001. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa Aaltola, J & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Friman, T. 2005. Isät ja lapset. *Lapsen maailma* 4, 43.
- Haas, L & Hwang, P. 1995. Company Culture and Men's Usage of Family Leave Benefits in Sweden. *Family Relations*, 44.
- Halme, N. 2005. Riitaisa parisuhde vie ilon isyydestä. *Helsingin sanomat* 13.11.2005, D5.
- Heath, C. & Luff, P. 1993. Explicating face-to-face interaction. Teoksessa Gilbert, N. (edit.) *Researching Social Life*.
- Hirsjärvi, S & Hurme, H. 2000. *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi. (10. osin uudistettu laitos)
- Huttunen, J. 1994. Isyys ja miehisuus: Isä perhepsykologisessa tutkimuksessa. Teoksessa Virkki, J. (toim.) *Ydinperheestä yksilöllistyviin perheisiin*. Porvoo: WSOY.
- Huttunen, J. 2001. Isänä olemisen uudet suunnat. Jyväskylä: Ps Kustannus.
- Huttunen, J. 1993. Isä perheessä. *Sosiaalinen aikakauskirja* 6, 6-10.

- Huttunen, J. & Hämäläinen, J. 1993. Vanhempien kasvattajaominaisuuksista ja isätyy-
peistä. Teoksessa Ojala, M. (toim.) Suomalaista varhaiskasvatustutkimusta. Tut-
kittua ja tärkeäksi havaittua varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Lastensuojelun kes-
kusliitto, julkaisu 91/1993.
- Häggman-Laitila, A., Ruskomaa, L. & Euramaa, K-I. (toim.) 2000. Varhaista tukea lap-
siperheille. Kokemuksia Lapsiperhe-projektin perhetyöstä. Helsinki: Mannerhei-
min Lastensuojeluliitto.
- Itävuori, T. & Viinikka-Virtanen, E. 2003. Haasteena vanhemmuus. Vanhemmuudelle
annetut merkitykset Helsingin Sanomien mielipidekirjoituksissa v. 2001. Kasva-
tustieteen pro gradu –tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteen laitos.
- Jallinoja, R. 1997. Moderni säädyllisyys. Aviosuhteen vapaudet ja sidokset. Helsinki:
Gaudeamus.
- Juntumaa, R. 1992. Kehitys kolmiosuhteessa. Isä lapsen toisena hoitajana. *Psykologia*
27 (6), 476–481.
- Kauhanen, S. 1998. Kohti uudenlaista isyyttä. Yhteiskuntapolitiikan tutkimuksia. Joen-
suun yliopiston yhteiskuntapolitiikan ja filosofian laitos.
- Kaukola, J. & Nyman, E. 2000. Pelataan näillä korteilla, jotka on jaettu. Tutkimus mie-
hen kasvusta vammaisen lapsen isyyteen. Tampere: Kehitysvammaisten tukiliitto
ry.
- Kekkonen, M. 2004. Vanhemmuutta etsimässä ja tukemassa. Lapsiperheiden peruspal-
veluiden kehittäminen. Helsinki: Stakes.
- Keskisuomalainen 24.7.2004. T. Rollin kantapaikassa vastuu on lukijalla.
- Kiviniemi, K. 2001. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Aaltola, J & Valli, R.
(toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tut-
kimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-
kustannus.
- Korhonen, M. 1999. Muuttuva isyys. *Psykologi* 10, 8-12.
- Korvela, P. 2003. Yhdessä ja erikseen. Perheenjäsenten kotona olemisen ja tekemisen
dynamiikka. Helsinki: Stakes.

- Kärnä-Lin, E. 2006. Aineistolähtöinen analyysi ja Grounded Theory –menetelmän soveltaminen tutkimuksessa. Teoksessa Ruoho, K. (toim.) Tehtävänä erityispedagoginen näkökulma. Tutkimusta erityiskasvatuksen laitoksella. Joensuun Yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunnan selosteita. N:o 97.
- Lammi-Taskula, J. 1998. Miesten perhevapaat. Työ ja perhe –kyselyaineiston tuloksia. Työelämän ja perheen yhteensovittaminen. Työpapereita 3/1998. Helsinki: Stakes.
- Lammi-Taskula, J. & Varsa, H. 2001. Vanhemmuuden aika. Vanhemmuuden tukemisen käytännöt ja haasteet osana neuvoloiden ja päiväkotien työtä. Helsinki: Stakes.
- Latva-Hoiska, N. 2002. Äitikuva vuoden 2000 naistenlehdissä – kohtaako myyttisyys nykypäivän? Kasvatustieteen pro gradu –työ. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteen laitos.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. 1994. Qualitative data analysis: an expanded sourcebook. 2nd ed. California: Sage.
- Moilanen, M. & Räihä, P. 2001. Merkitysrakenteiden tulkinta. Teoksessa Aaltola, J & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Paajanen, P. 2006. Päivisin leiväntuoja, iltaisin hoiva-isä. Alle 3-vuotiaiden esikouluikäisten isien näkemyksiä ja kokemuksia isyydestä. Perhebarometri 2006. Väestötutkimuslaitoksen katsauksia E 24/2006. Helsinki: Väestöliitto.
- Perhetalo-esite. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Keski-Suomen piiri.
- Perhetalo-hanke. 2007. Loppuraportti. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Keski-Suomen piiri.
- Perhetalo-hanke. 2006. Vuosikertomus 2005. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Keski-Suomen piiri.
- Perhetalo-hanke. 2005. Vuosikertomus 2004. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Keski-Suomen piiri.
- Perhetalo-hanke. 2004a. Toimintasuunnitelma 2004. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Keski-Suomen piiri.
- Perhetalo-hanke. 2004b. Vuosikertomus 2003. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Keski-Suomen piiri.

- Puroila, A-M. (toim.) 2004a. Kehittyvä perhetyö. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen julkaisusarja 12. Saatavilla osoitteesta:
http://www.sosiaalikallega.fi/julkaisut/julkaisusarja/Julkaisu_12.pdf (8.10.2007)
- Puroila, A-M. 2004b. Vanhemmat ja ammattilaiset kohtaavat – syntykö yhteistyötä? Teoksessa Puroila, A-M. (toim.) Kehittyvä perhetyö. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen julkaisusarja 12. Saatavilla osoitteesta:
http://www.sosiaalikallega.fi/julkaisut/julkaisusarja/Julkaisu_12.pdf (8.10.2007)
- Saarela-Kinnunen, M. & Eskola, J. 2001. Tapaus ja tutkimus – tapaustutkimus? Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineiston keruu. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Sandell, A. 2003. Ikä, elämäkokemus ja äitiys: äitien kokemuksia kasvattajan olemisesta sekä elämäntapahtumien ja äitiyden välisestä suhteesta. Kasvatustieteen gradu –työ. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteen laitos.
- Sihvola, S. 2002. Voimaa vanhemmuuteen. Helsinki: Ajatus kirjat
- Sinkkonen, J. 1998. Yhdessä isän kanssa. Helsinki: WSOY.
- Soininen, M. 1995. Tieteellisen tutkimuksen perusteet. Turku: Turun yliopisto.
- Strauss, A & Corbin, J. 1998. Basics of Qualitative Research: techniques and procedures for developing grounded theory. 2nd ed. Thousand Oaks (CA): Sage
- Suviero-Laukka, K. 2004. Käsityksiä perhetyöstä ja sen menetelmistä. Teoksessa Puroila, A-M. (toim.) Kehittyvä perhetyö. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen julkaisusarja 12. Saatavilla osoitteesta:
http://www.sosiaalikallega.fi/julkaisut/julkaisusarja/Julkaisu_12.pdf (8.10.2007)
- Turtiainen, P. 1999. Lähiöprojektin perhetyö: lastensuojelua vai yhdyskuntatyötä. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuskatsauksia 1999:3.
- Viljamaa, M. 2004. Perhetyöhankkeita Oulussa. Teoksessa Puroila, A-M. (toim.) Kehittyvä perhetyö. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen julkaisusarja 12. Saatavilla osoitteesta:
http://www.sosiaalikallega.fi/julkaisut/julkaisusarja/Julkaisu_12.pdf (8.10.2007)
- Vuori, J. 2001. Äidit, isät ja ammattilaiset. Sukupuoli, toisto ja muunnelmat asiantuntijoiden kirjoituksissa. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy.
- Vuori, J. 2003. Äitiyden ainekset. Teoksessa Forsberg, H. & Nätkin, R. (toim.) 2003. Perhe murroksessa. Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä. Helsinki: Gaudeamus.

Liite 1 Isien kyselylomake

Ympyröi valitsemasi paras vaihtoehto tai kirjoita vastauksesi viivoille. (Voit ympyröidä myös useamman vaihtoehdon.) Voit tarvittaessa jatkaa vastauksiasi paperin toiselle puolelle.

Taustatiedot

1. Ikäsi _____

2. Keitä perheeseen kuuluu? Merkitse lasten sukupuoli ja syntymävuosi.

3. Millainen elämäntilanteesi on tällä hetkellä? (Esimerkiksi millaista työtä teet?)

Isä-Pappa-Dad-iskänillat

Seuraavassa on kysymyksiä Isä-Pappa-Dad-iskänilloista.

4. Mistä sait tietää toiminnasta?

- A Perhetalo-esitteestä
- B näin ilmoituksen esim. kaupassa
- C kuulin tutulta
- D muualta, mistä?

5. Milloin olet tullut mukaan toimintaan?

- A syksyllä 2003
- B keväällä 2004
- C syksyllä 2004

6. Mikä sai sinut lähtemään mukaan toimintaan?

- A halusin tutustua toisiin isiin
- B halusin yhteistä aikaa lapseni/lasteni kanssa
- C halusin itselleni ja lapselle/lapsille yhteisen harrastuksen
- D muu syy, mikä?

7. Mitä toiminta on antanut sinulle?

8. Mitä luulet muiden isien saavan toiminnasta?

9. Mitä koet lapsesi/lastesi saavan tästä toiminnasta?

- A uusia ystäviä ja leikkikavereita
- B mukavaa yhdessäoloa isän kanssa
- C muuta, mitä?

10. Miten Isä-Pappa-Dad vaikuttaa

a) perheenne arkeen?

b) puolisosi arkeen?

Isyys

Isyys on viime aikoina ollut kovastikin pinnalla, puhutaan jopa "uudesta isyydestä". Seuraavassa on kysymyksiä isyydestä käytävästä keskustelusta sekä siitä, millaista kuvaa isyydestä on viime aikojen julkisessa keskustelussa noussut esille.

11. Oletko seurannut mm. televisio-ohjelmissa ja lehdissä isyydestä käytävää keskustelua?

- A paljon
- B jonkin verran
- C en ollenkaan

12. Kuinka paljon keskustelu kiinnostaa sinua?
A paljon
B jonkin verran
C ei ollenkaan
13. Koetko keskustelun koskettavan myös sinua?
A paljon
B vähän
C ei ollenkaan
14. Osallistuvatko miehet/isät isyyskeskusteluun mielestäsi
A ahkerasti
B toisinaan
C eivät lainkaan
15. Oletko osallistunut keskusteluun isyydestä
a) isänilloissa?
A en
B kyllä - Millaisista aiheista?

- b) muualla?
A en
B kyllä - Millaisista aiheista?

16. Millaisista isyyteen liittyvistä asioista toivoisit lisää keskustelua?

17. Kuinka sinut on otettu vastaan ja huomioitu erilaisissa palveluissa (esim. neuvola, päivähoito)? Onko sinua kohdeltu tasa-arvoisena vanhempana?

Seuraavaksi on vielä muutamia väittämiä. Ympyröi parhaiten mielipidettäsi kuvaava numero. 1 = täysin samaa mieltä, 2 = jokseenkin samaa mieltä, 3 = en osaa sanoa, 4 = jokseenkin eri mieltä, 5 = täysin eri mieltä.

1. Naiset kantavat kodeissa päävastuun arkirutiineista.

1 2 3 4 5

2. Miehet eivät ole yhtä aktiivisia keskustelemaan vanhemmuudesta kuin naiset.

1 2 3 4 5

3. Naisten on vaikea luopua perinteisestä äidin roolista ja antaa isälle tilaa lasten elämässä.

1 2 3 4 5

4. Suomalaisessa yhteiskunnassa mieheen, joka jää kotiin hoitamaan lapsia (esim. vanhempainlomalle, koti-isäksi) suhtaudutaan myönteisesti.

1 2 3 4 5

5. Suhtaudun mieheen, joka jää kotiin hoitamaan lapsia (esim. vanhempainlomalle, koti-isäksi) myönteisesti.

1 2 3 4 5

Kiitos kun vastasit kyselyyni!

Liite 2 Teemahaastattelurunko

ISÄ-PAPPA-DAD - TEEMAHAASTATTELURUNKO

Taustat

- Ikä
- Millaisessa työssä olet?

Isä-Pappa-Dad-iskänillat

- Miksi käyt iskanilloissa?
 - Mikä alun perin sai sinut lähtemään mukaan toimintaan?
 - Miksi lähdit tänään/viimeksi iskaniltaan? Ovatko syyt yhä samat?
 - Mitä odotuksia sinulla oli toiminnasta ennen mukaantuloasi?
 - Mistä odotukset olivat syntyneet?
- Onko toiminta vastannut odotuksiasi?
- Miksi olet edelleen mukana toiminnassa?
- Mitä tuumaat siitä, että yhden puolison mukaan isä saa "helpon lastenhoitovuoron" lähtiessään iskaniltaan?
- Minkälaisen miesten luulet lähtevän mukaan tällaiseen toimintaan?
- Entäs minkälaiset jäävät kotiin?
- Miten tutut (miehet/isät), jotka ovat kuulleet iskanilloissa käynneistä, ovat suhtautuneet siihen?
- Millaisena koet toimimisen osana Isä-Pappa-Dad-porukkaa? (esim. vertaisryhmän merkitys)
- Millaista muunlaista toimintaa haluaisit lapsille ja isille?

Isyys

- Miten mielestäsi isiin ja isyyteen suhtaudutaan tänä päivänä?

- Onko toiminnassa mukana olo vaikuttanut isyyteen ja/tai perhe-elämään?
 - Koetko oman isyytesi ja/tai isä-lapsi - suhteen muuttuneen jotenkin toiminnassa mukana olemisen myötä?
 - Kyselyjen pohjalta puoliset olivat tyytyväisiä, kun saivat hetken itselleen, mutta onko myös muita muutoksia?
 - Oletko esimerkiksi aktiivisempi lastenhoidossa tai kotiöissä?
- Kaipaanko tukea isänä olemiseen?
 - Millaista tukea kaipaat?
 - Oletko saanut tukea iskäilloissa? Jostain muualta?

Isyyskeskustelu

- Kuinka tärkeää sinulle on tavata toisia isiä ja keskustella heidän kanssaan?
- Kiinnostaako sinua isyydestä käytävä keskustelu?
 - Miksi?
 - Miksi ei?
 - Miksi et koe keskustelua merkitykselliseksi?
- Osallistutko mielellään keskusteluun isänä olemisesta ja isyydestä ylipäättään?
- Millaisissa tilanteissa keskustelua käydään?
- Missä isyydestä pitäisi keskustella?
 - Kaipaanko keskustelua esim. televisioon, lehtien palstoille?
- Yhden puolison mukaan media markkinoi miehille super-isyyttä. Mitä ajatuksia tämä herättää sinussa?
- Pitäisikö miehiä/isiä saada enemmän mukaan keskusteluun?
 - Miksi?
 - Miten se onnistuisi?
 - Miksi ei?